

HC. DAVUD YILMAZ

GÖNÜL
SOHBETLERİ

**1. BASKI
İZMİR-2007**

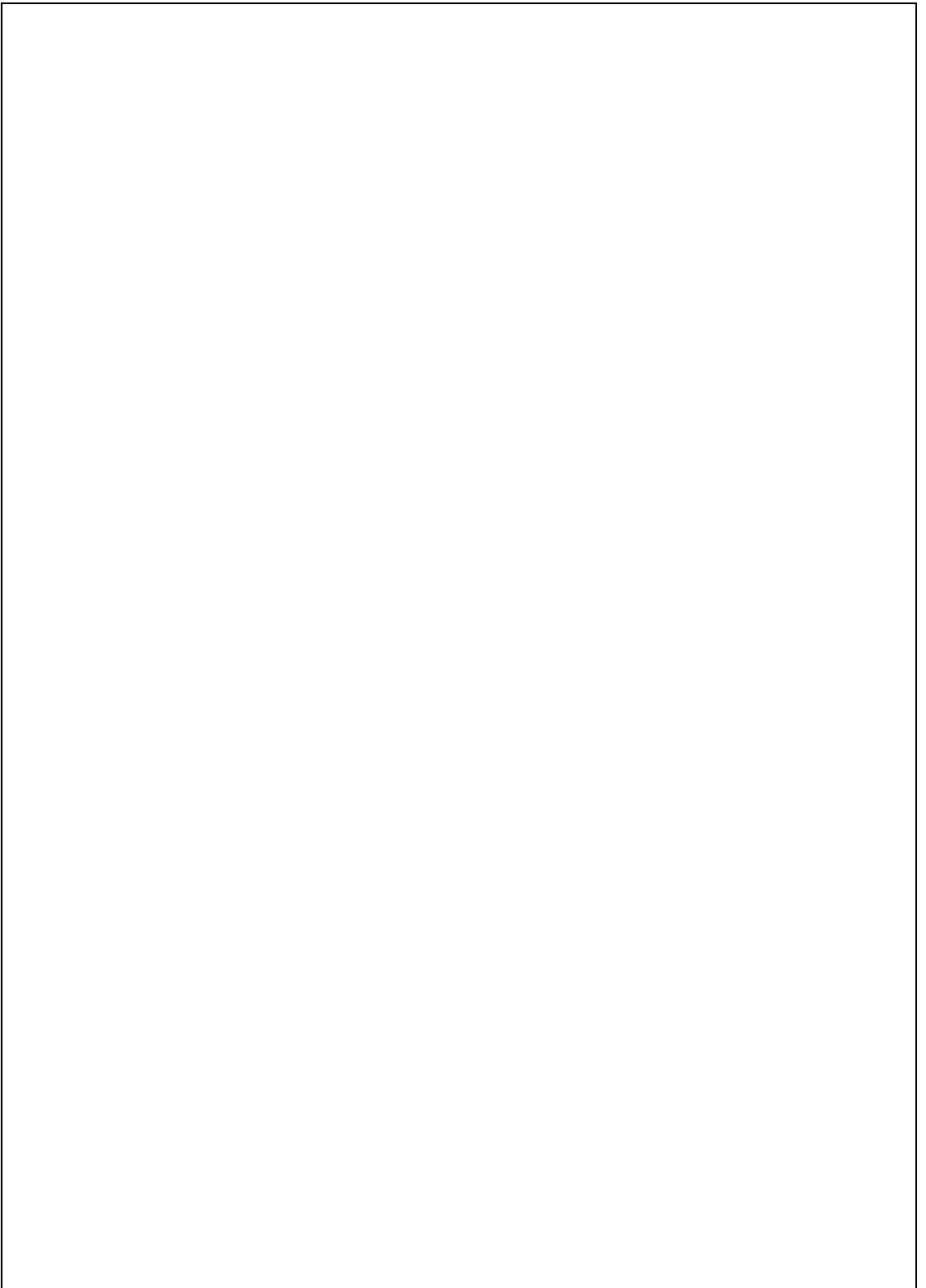
KİTAP İSTEME ADRESİ

Melâmîler Kültür ve Dayanışma Derneği
849 Sokak No:4/202 Gürcan İş Hanı
Konak - İZMİR
Tel: 0 232 425 68 80

ATLAS MATBAACILIK
Bornova-İZMİR

DAVUD YILMAZ
1933-

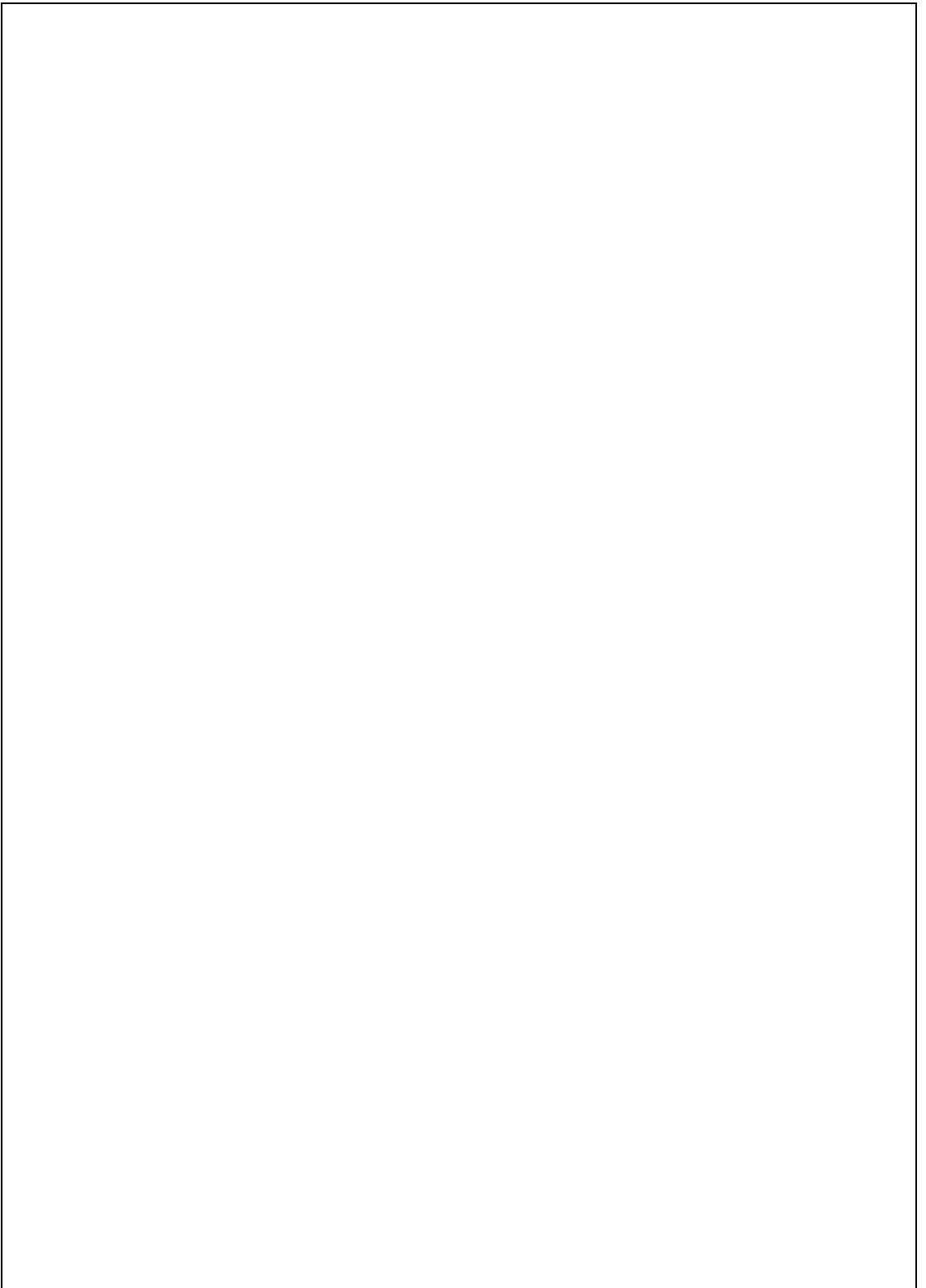

İÇİNDEKİLER

❖ Önsöz	-	-	-	-	-	-	V
❖ H.C. Davud Yılmaz Efendi Hazretleri'nin Hayatı	-	-	-	-	-	-	VIII
• Gönül	-	-	-	-	-	-	1
• Gönül ehli	-	-	-	-	-	-	2
• Nûş eden aşk şarabını	-	-	-	-	-	-	9
• Esrüdü deli gönlüm	-	-	-	-	-	-	10
• Ol yârim için	-	-	-	-	-	-	12
• Âlemde sahibansın	-	-	-	-	-	-	13
• Yüreğimde yanar ateş	-	-	-	-	-	-	14
• Aşkı yine aşk anlatır	-	-	-	-	-	-	15
• Tan eyleme zahit bize	-	-	-	-	-	-	21
• Hayalim düşüm gitti	-	-	-	-	-	-	22
• Siyah zülfün mis buyun	-	-	-	-	-	-	23
• İlâhi aşk	-	-	-	-	-	-	25
• Var mıdır acep?	-	-	-	-	-	-	32
• Yine aşkım alevlendi	-	-	-	-	-	-	33
• Gönül kuşu	-	-	-	-	-	-	34
• Vahdet ellerinin kokusu	-	-	-	-	-	-	39
• Ders almışım Allah'tan	-	-	-	-	-	-	41
• Ben bilmem kale- kîyl-	-	-	-	-	-	-	43
• Ef'al sıfat zat	-	-	-	-	-	-	45

• Sende iken sana kavuşmak	-	-	-	46
• Aşkınla sarhoş olmuşum	-	-	-	48
• Ey ilim sevdalısı	-	-	-	50
• Bayezid-i Bistami Hazretleri	-	-	-	51
• İbrahim Ethem Hazretleri	-	-	-	53
• Hacı Bektaşî Veli Hazretleri	-	-	-	55
• Mevlana Celâleddin-i Rumi Hazretleri	-	-	-	56
• Yunus Emre Hazretleri	-	-	-	60
• Abdülkadir Geylânî Hazretleri	-	-	-	62
• Gaybi Sunullah Hazretleri	-	-	-	66
• İdris Muhtefî Hazretleri	-	-	-	69
• Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri	-	-	-	79
• Muhyiddin-i Arabî Hazretleri	-	-	-	85
• Fenâfillâhtan geçmeyenden emin olma-	-	-	-	91
• İnsan-ı Kâmil verdiği geri alabilir mi?-	-	-	-	93
• Niyazi Mısri Hazretleri	-	-	-	95
• Doğdu hakikat güneşi	-	-	-	98
• Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri	-	-	-	101
• Okuma aşkından ilahi aşka	-	-	-	104
• Kân Köyü	-	-	-	105
• Melâmi mesleğine sülûkumdan sonraki tecellilerim	-	-	-	107
• Üç büyük sahabe	-	-	-	113
• Hazreti Hüseyin Efendimizin kızları	-	-	-	114
• Sümbül Efendi Hazretleri	-	-	-	116
• Merkez Efendi Hazretleri	-	-	-	117
• Eyüp Sultan Hazretleri	-	-	-	120
• Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri	-	-	-	127
• Gelibolulu Muhammed Yazıcızade Hazretleri-	-	-	-	130
• Gelibolu'dan Edirne'ye	-	-	-	133
• Hasan Sezai Hazretleri	-	-	-	134
• Akşemseddin Hazretleri	-	-	-	136
• Ömer Sikkini Hazretleri	-	-	-	138
• Eşrefoğlu Rumi Hazretleri	-	-	-	140

• İznik'ten Bursa'ya - - - - -	143
• Emir Sultan - - - - -	143
• İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri - - - - -	146
• Üftade Hazretleri - - - - -	149
• Süleyman Çelebi Hazretleri - - - - -	150
• Somuncu Baba Hazretleri - - - - -	158
• Bursa'dan İzmir'e - - - - -	159
• Hacc ibadeti - - - - -	160
• Beytullah'ı kendi varlığında bilir - - - - -	162
• Bağrım yanık gözüm yaşlı - - - - -	163
• Taassub nasıl oluyor? - - - - -	165
• Ayetler ve hadisler - - - - -	171
• İhlâs suresinin açıklaması - - - - -	207
• Ölüm ve ahiret işleri - - - - -	208
• Kader sırrı - - - - -	212
❖ Sözlük ve Tanımlamalar - - - - -	215

ÖNSÖZ

Başlamışım e'alden âşık olmuşum candan. Dört tecelliye mazharım, kurtulmuşum hayalden.

(Vallahü halakaküm ve mâ ta'melûn) (Saffat 96) ayetinin manası; "Her fiilde fail Hakk" zikrini zevk edince uyandı azalarım. Tecelli Hakk olunca, bağlandı elim kolum. Değişti benim halim, Allah söyledi dilim. Şirkten kurtulmak için emir verdi mürşidim. Cennet-il e'âl ile anda anı anladım.

Leâl yüzlü sultandan sıfat dersini aldım. "**Lâ mevsufe illallah**" aşk deryasına daldım. Her nefeste üç defa durmadan **ALLAH** dedim. Aşk rengine boyandım, evvel çok kolay sandım. Yandım Allah'ım yandım... Ey can, cennet-il sıfat oldum. Zatı sıfatlarıyla sayeban zevkine vasil oldum.

Geldi leâl yüzlü sultan, zat dersini sundu bana. "**Lâ mevcude illallah**" (**Küllümen aleyha fan**) ayetini okudu ve buyurdu ki: " Benim evladım, şimdi Allah kendi kendini zikreder, ses onundur. Allah diyen o'dur O... Senin kıyametin koptu, ne melek kaldı ne felek... (**Limenil mülkün yevm**) (**Mutu kable ente mutu**) sırrına vasil olacaksın. "

Dördüncü makama cem makamı denilir. Bu makamda Hakk vücudunu giyeceksin. (**Sümme dena**) (**Feeynema tüvellü fesemme vechullah**) (Bakara 115) Her ne tarafa bakarsan Hakk'ın bir yüzü, bir yüze hasrolunmaz.

Bu makam ruh makamıdır. Bu makamda tadat yoktur **“İllel mevcude illâ ene”** diyen kendisi olunca ey salik, sende açılır fark. Buna “Furkan” denir. Kur’an-ı Kerim’in öz manasını anlarsın. Senden kalkar merak, söyleyen olur yine Hakk...

Leâl yüzlü sultanı tanıyacaksın canım salik! Seni hazret makamına alacak, o mübarek gözleri ile sana nazar edecek. Senin de gözlerinden, kulaklarından, ellerinden, ayaklarından Hakk tecelli edecek.

Sıfatları kendine nisbet edebileceksin. Halkı güzel sözler ile irşat edebileceksin. Mahcupluğun kalkacak, Hakk ile sırlaşacaksın. **(Sırta ve ene sırta hu)** sana da tecelli edecek.

Kesrette vahdetin sırrı hazret salikine açılır. Cem deryası, hazretül cem deryası birleşir. Leâl yüzlü sultan vaktini bilir, gelir seni bulur. Kur’an-ı Kerim’den şu mübarek ayetleri okur:

(Hüvel’evvelü vel’âhirü vezzâhirü velbâtın ve hüve biküllü şey’in aliyim) sırrını sana telkin eder. “Evvel benim, ahir benim, zahir benim, batın benim” karşındaki varlığa diyebilirsin.

Bunu ahzettikte; “Her fiilde fail benim” diyeceksin. Ancak diyenin de Hakk olduğunu zevk edeceksin. O zaman günahı başkası işler sen utanırsın. Bu tecelliye bekanın ef’ali derler. Bu makamı zevk edebilirsen kitap yazabilirsin, ilahi yazabilirsin.

Lacerem ehadiyet makamı Resulullah'a mahsustur. Ancak nasibi olanlar o makama alınırlar. İlişme yetimin malına, yanarsın baştan başa!.. İşte yetimin malı budur; ancak varisi Muhammedi olanlar, bizzat Hz. Muhammed (SAV) Efendimiz tarafından ehadiyet makamına alınırlar.

Ehadiyet makamına alınmayanların, daha perdeleri tamamen kalkmadığından, şirki hafiden kurtulamamışlardır. "Onlarda daha gizli şirk vardır" buyrulmuştur. Bu makama alınmayanlar, insan irşad edemezler. Yalnız bir insanı kâmil buluncaya kadar ihvan tevhim olurlar diye Melâmi pirleri buyurmuşlardır.

Kur'an-ı Kerim'in Necm Suresi'nde: **(Sümme denâ fetedellâ fekâne kâbakavseyni evednâ)** (Necm 8-9) mayetleri vardır. Bu ayetler makamları ispat etmektedir.

Ef'al makamının rabıtası; "**La faile illallah**"dır. Sıfat makamının rabıtası; "**La mevsufe illallah**"dır. Zat makamının rabıtası; "**La mevcude illallah**"dır.

Cem makamının rabıtası; "**İllel mevcude illa ene**", hazretül cem makamının rabıtası; "**İllel mevcude illa ente**"dir. Cemmül cem makamının rabıtası ise; "**İllel mevcude illallah**"dır.

İhvan-ı dine hediye olsun, muhabbetleri bol, feyzleri Hakk ile baki, mürşidiniz kâmil olsun...

Velâ havle vela kuvvete illa billâhil aleyhül aziym.

H.C. DAVUD YILMAZ EFENDİ HAZRETLERİ'NİN HAYATI

Davud Yılmaz Efendi, 1933 yılında, Bayburt İli'nin Kân Köyü, bugünkü adı ile Aslandede Köyü'nde, "Mededler" namı ile tanınmış bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi.

İlk islâmi eğitimini babası merhum Harun Efendi'den aldı. Daha sonra köy medresesinde Kuran-ı Kerim ilmi tahsil eden Davud Yılmaz Efendi'nin, çocukluk çağında başlayan ilim öğrenme aşkı, onu taassuba karşı tefsir ve tasavvuf ilimlerini öğrenmeye ve araştırmaya yöneltti.

Çocukluk yıllarında çiftçilik ile iştigal eden Davud Yılmaz Efendi, askerlik görevini sıhhiye çavuşu olarak ifa etti ve bir müddet İstanbul Darıca'daki özel bir şirkette sağlık memuru vekilliği yaptı. Müteakiben ticaret hayatına atıldı.

1968 yılında İzmir'e geldi. Bilahare Bayraklı semtine yerleşti. Allahu Teâlâ'nın ilmini öğrenme ve anlama tutkusu ve çocukluğundan beri gönlünde duyduğu ilâhî aşk, onu tasavvuf ilminde mahir Hasan Güler Efendi isminde bir mürşit ile tanıştırdı.

Kendisinden uzun yıllar tasavvuf ilmi okudu ve ahzetti. Böylelikle melami neş'esine vasıl olan Davud Yılmaz Efendi, mürşidi Hasan Güler Efendi tarafından mezun kılındı ve halife tayin edildi.

Ancak, halife tayin edilmesine rağmen, vasıl olduğu Melâmîlik neş'esini, bir meslek olarak yürütebilmek için, Niyazi Mısri Hazretlerinin dediği gibi; dildeki davaya elde hüccet-i bürhan gerektiğini zevk eden Davud Yılmaz Efendi, ehliyetli bir insan-ı kâmil aramaya başladı.

Nihayet, İzmir'in Basmane semtinde bulunan Kerimağa Hanı'nın 22 no'lu odasında, Mahmud Saadettin Bilginer Efendi Hazretleri'nin halifesi, Ali Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri ile karşılaştı. Bu karşılaşma, Davud Yılmaz Efendi'nin hayatının dönüm noktası oldu.

Davud Yılmaz Efendi, Ali Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi'ye mülâki olup, yıllarca kendisinden feyz aldı. Sırrı kesret ve sırrı vahdeti zevk eden Davud Yılmaz Efendi'ye mürşidi Ali Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi, Melâmîlerce, yani arifi billahlarca sırrı bilinen, hilâfet ve hüccet verdi. "Allahu Teala muinin olsun Davud evlâdım, âmin, âmin, âmin" diye buyurdular.

Davud Yılmaz Efendi'nin manevî şeceresi şöyledir: Muhammed Mustafa (S.A.V.) Efendimiz'in manada on yedinci torunu, yirminci asrın Melâmî piri ve Kutb-ul Aktabı **Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri**'nin mezun kılıp, hilâfet ve bir de yazılı olarak vermiş olduğu **hüccet**;

Halifelerinden **Hulusi Maksud Efendi Hazretleri** ve andan **Hasan Lütü Şuşut Efendi Hazretleri**, andan **Mahmut Saadettin Bilginer Efendi Hazretleri**, andan

Ali Ulvî Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri ve andan **Davud Yılmaz Efendi Hazretleri**'ne verilmiştir.

Hz. Pir'den gelen hilâfet ve hüccet zincirinin bugün **beşinci** halkasına nail olan Hacı Davud Yılmaz Efendi Hazretleri, melami insan-ı kâmilî olup, Melâmîlik mesleğini nasibi olanlara tevdi etmekte ve taliplileri onun manevî feyzinden istifade etmektedirler.

* * * * *

GÖNÜL

Gönül neden uslanmazsın gönül
Yorulmazsın, usanmazsın gönül
Bir kez beni dinlemezsin gönül
Ben senin derdini çekemem gönül

Çok yükseklerden uçarsın gönül
Uzak yakın dinlemezsin gönül
Yemez, içmez, uyumazsın gönül
Ben senin derdini çekemem gönül

Görmek istiyorum, görünmüyorsun gönül
Tutmak istiyorum, tutulmuyorsun gönül
Sevmek istesem de niteliğini bilemiyorum gönül
Ben senin derdini çekemem gönül

Konuşmak istersem, konuşmuyorsun gönül
Sırlaşmak istesem, sırlaşmıyorsun gönül
Hevlim, kuvvetim kesildi, acımazsın bana gönül
Ben senin derdini çekemem gönül...

GÖNÜL EHLİ

“Gönül ehli kimdir acep, onu kime sorayım” dersiniz; Ona kâmil mürşit derler, onu ancak tanır erenler. “Erenler nerde?” dersiniz; Erenler Hakk kubbeleri altındadır. Hakk, erenlerini dilediğine gösterir, anı bil.

Erenleri buldum, anlara sordum “Kâmiliniz nerde?” Dediler ki; “Aramızda, o İnsan-ı Kâmil, Melami'dir. Gönül ehli odur, onu tanıyan Allah'ı da gönlü de tanır” Dedim; “Onu nasıl tanıyacağım, “Yedi derya geçeceksin” dediler.

“Yedi derya nerededir?” diye sordum. “Yedi deryayı ancak İnsan-ı Kâmil bilir” dediler. İnsan-ı kâmile sordum deryaları, dedi; “Dü cihanı terk iledir, ölmezden evvel ölmek ile, Hakk ile dirilmekle olur.” Dedim; “Ben bunların hepsini can-ı gönülden kabul ediyorum.”

İnsan-ı kâmil; “Senin canın da yok gönlün de. Evladım senin nefsin var, enâniyetin var, olmazsa olmazların var. Gözlerin var Hakk'ı görmez, kulakların var, Hakk sesi işitmez. Allahü Teala bu gibi insan kılığındakilere “hayvan” diyor” diye buyurdu.

Yedi deryayı geçmeye razı oldum insan olmak için. İnsan-ı Kamil; “Yedi deryanın birincisi ef'al deryası, ikincisi sıfat deryası, üçüncüsü zat deryası, dördüncüsü cem deryası, beşincisi hazretül cem deryası, altıncısı cemmül cem deryasıdır.

Yedincisine ise ehadiyetül cem deryası derler ki, bu deryaya dalanın limesi dahi kalmaz. Bu son makamdır, bu makam Hazreti Muhammed'e racidir. Bu makama nasibi

olanları ancak Hazreti Muhammed alırsa zevk alınır ve illa bu makamdan zevk alınmaz.” Diye anlattıktan sonra, beni hiç kimsenin olmadığı bir odaya aldı.

Bir seccadeye dizlerimizin üzerine oturduk, ellerimizin parmaklarını birbirine değdirdikten sonra Kuran-ı Kerim’den şu ayetleri okudu;

(Fes’elû ehlezzikri in küntüm lâ ta’lemûn) (Nahl 43-Enbiya 7) “Allah’ı zikretmenin keyfiyetini bilmiyorsanız bir İnsan-ı Kâmil’den zikrin içeriğini öğrenmiş olursunuz, zikiriniz o zaman zikir olur “

(Fes’elû ehlezzikri in küntüm lâ ta’lemûn) ayetinin hakikatte manası; La faile illallahtır, yani her fiilde fail olan Allah’tır. **(Züyyine linnâsi hubbüşşehevâti)** (Ali İmran 14) ayetini okuduktan sonra, e’al makamı ile e’al deryasına dalmış oldum.

Deryanın ne kenarı var ne de sahili a dostlar! Artık deryadan kara görünmez oldu, dünya dahi görünmez oldu. Karada olanlar, denizde olanların halinden bilmediği gibi, hacılar, hocalar, filozoflar, ilahi aşkın halinden bilmezler.

İşte, bu ilahi aşkın halinden bir nebze de olsa anlatmaya çalıştım. Bu deryalardan geçip gönüle ulaşacaksınız. Bu görünmez, bilinmez deryalara ulaşmakta nasibi olanlar dahi, önce bir Melami İnsan-ı Kâmil’ine ulaştılar.

Bütün büyük Veliullahların eserlerinde hayatlarını anlatırken; “ Bu anlattığımız deryaları geçebilmek için, dünyayı da ahireti de terk ettiler, terki dahi terk ettiler, deryaları geçtiler, gönül ehli oldular” diye buyrulur.

Ey güzel salik gönülü anlamaya çalışalım; Cenabı Hakk Tevhid-i Ef'al makamına kadem basan salikin o ana kadarki günahlarını affeder. Salik, insan olma makamına kadem basmıştır. İnsan olacağı ef'al deryasını İnsan-ı Kamil ile geçecektir.

“Bu adam on beş, yirmi, otuz, kırk veya seksen yaşına kadar yaşamıştı, bu yaşa kadar insan değil miydi? İnsan olma basamağına kadem basmamış mıydı?” dersiniz, erenler yani Melamilerin cevabı ise; “Hayır” olacaktır; “İnsan suretinde konuşan mahlûk idiler.”

Melami İnsan-ı Kamil'inin niteliği ehline şimdi anlaşılacaktır, bu sırrı açıklamak namahremdir. Lakin bir nebze olsun tefekkür edebilmek için şu örneği verelim. Aşılanmamış bir ağaç düşünelim; Mesela aşılanmamış bir armut veya elma ağacı ahlâat meyve verecektir. Binaenaleyh, mürşidi olmayan da aşılanmamış meyve ağacı gibidir ki, ancak yabani meyve verecektir. Bu akıl düzeyinde verilen bir örnektir.

Hazreti Muhammed (SAV)'in dini tevhid dinidir. Tevhid dinini nitelediğimiz zaman; avamın tevhidi, tarikatçıların tevhidi, bir de Peygamberlerin tevhidi vardır.

Avamın tevhidi, “La ilahe illallah Muhammeddür Resulullah” tır ki, bu lâfzîdir. Bu nedenle, avamın tevhidinden hiçbir şey hâsıl olmaz. Eğer avama desen ki; “İmanından dön geri. Eğer imanından dönmezsen kafanı keseceğim” O da; “İmanımdan dönmem kafamı kes” dese, kafasını kessen imanını kurtarmış olmaz.

Tarikatçıların tevhidi ise; hiç durmaksızın daima “Allah Allah” demektir, buna da “İman-ı huzuru” derler. Zikir mezkûra galip gelerek salike bir takım hayaller görünür. Burada Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri

Resulullah Efendimizin bir hadisinin şerhinde bunlar için; “Zann-ı zina mertebesindedirler” diye buyurmuşlardır.

Bir de peygamberlerin tevhibi vardır. Peygamberlerin tevhibi ise öyle sayı ile değildir Melamilerin zikri de peygamberlerin zikri gibidir canım salık! Benim gözümün nuru ehliyetli bir Melami mürşidinin telkinatı ile insan, insan olur.

Bunu hacılar, hocalar, fen adamları, bugünkü teknoloji kabul edemese de hakikat budur. Biz o kabul edemeyenleri de anlıyoruz, fakat onlar ise bu hakikati kabul edemedikleri gibi, ilahi aşk ehli Melamilere güler geçerler.

Melamiler ise o dünya sefaletine dalarak aslını unutmuş o mağrurlara acırlar. Fakat dünyanın zevkleri, şehvetleri, rütbeleri onları büyülemiş, adeta sağır, kör, kendi ebedi hayatlarını düşünemez hale getirmiştir ki, onlara söz kâr etmez.

İyi bil ki, peygamberlerin, Melamilerin, senin anlayacağın dilde erenlerin, evliyaların isimleri anıldığı yerde, demirler, sert taşlar bile erir, mum gibi olur, Hızır Aleyhisselam'ın ayağının bastığı yer güllük gülistanlık olur.

Hazreti Davud Aleyhisselam'ın elinde demirler hamur olur, Salih Aleyhisselam'ın nazarı ile sert kayadan, Cenabı Hakk bir deve çıkarır, Hazreti İsa Aleyhisselam ölülerini diriltir.

Hazreti Muhammed miraç eder, yedi kat göğün üzerine çıkar ve Cenabı Allah, Hazreti Muhammed (SAV)'den otuz bin mucize zuhura getirir. En büyük mucizesi ise Kur'an-ı Kerim'dir

Ey insanoğlu! G6rdük ki, bugün maarifin okulları var. Bu okulların ilkokulu, lisesi, üniversitesi var. Üniversiteden mezun olan bir talebe, daha evvel yetişmiş profesörlerin denetiminden geçtikten sonra, işin ehli olduğunu ibraz eder. Vazifesini noksansız yapacağına binaen diplomaları vardır.

İslam dinindenim diyen insanlar, İslam'ın hangi okulundan mezun olmuş acaba? Ondan sonra İslam üzerinde kör dövüş başladı. Bitmez, tükenmez bir kör dövüşü de kör dövüşü. Ah canım İslam, ah canım Kur'an-ı Kerim, Allah tarafından mücehhez olmuş bir peygamberin ilmi ve kitabı!..

Kim biraz Kur'an-ı Kerim'den bir şeyler okumuş ise, kim biraz Arapça biliyor ise, kim dedesinden babasından bir şeyler duymuş ise, kimin kolu kuvvetli ise, İslam'ı kendi nefsinin çıkarına göre hükme dayanmışlardır.

Kur'an Arapça bilmekle anlaşılrsa idi, Araplar dünyanın en centilmen, en medeni adamları olurlardı. Demek ki Arapça bilenler de İslam'ı anlamadılar. Fıkıh okumuş âlim sayılan hocalardan camilerde kürsüleri kıranlar var; "Kur'an-ı Kerim budur, İslam budur" diyenler var.

Bunların okudukları İslam, İslam'ın ilkokul, ortaokul, lisesi, üniversitesi olsun. Ondan sonra, İslam'ın görünmeyen ve bilinmeyen daha yedi tane okulu var. İşte o yedi tane okulu kimler okumuş dersiniz; Mevlana Hazretleri, Yunus Emre Hazretleri, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Eşrefoğlu Rumi Hazretleri ve Yirminci asrın Melami piri, Resulullah (SAV)'in manada on yedinci torunu, Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri... Ve bunları namütenahi çoğaltabiliriz.

Bazıları da; “Ben Şu kadar sene tasavvuf okudum” derler. Azizim tasavvuf da bu dediğimiz, hakikate giremez. Şimdi sen bu gune kadar islamdan ne anladın; Demek ki sen evin iÇine girmeden evin dışında sayıklıyorsun. Evin iÇinde Şu var, bu var diye. Bir kere evin iÇine gir, ondan sonra konuş! Hemen hayali ihracat yapan, naylon fatura kesen mi ararsın!..

İslam doğdum, İslam ahlakı ile ahlaklanmaya dıŐımdan uyamadı isem de, iÇimden uymaya çalıştım. Lakin bir turlü İslam’a ısınamadım. Beni rahatsız eden çevredeki bu adamlar abdest alır, namaz kılar, Kur’an okur, oruç tutar, hacca gider, fakat ahlakı neden dölzelmez, neden medeniyeti yok, neden ırkçı olur?

Nedenini bir turlü çözemedim. Aradan kırk sene geçti gitti, sonra ilem dolmuŐ olacak ki, bir Melami mürşidine Allah beni rast getirdi. Karınca kararınca sizlere daha evvel yukarıda anlattığım yedi derya dediğim batın ilmini okudum. Gölzerim kulaklarım, dilim, gönlüm açıldı.

Aradan otuz üç sene geçti. Anlattığım yedi deryayı İnsan-ı Kâmil ile tanıdım, dölşe kalka iki gözümün nuru İnsan-ı Kâmilin yüzü suyu hürmetine Allahü Teala’nın merhametine, Melami pirlerinin istimdadına sığındım.

Ya Allah, yağmur yağarken, dolu yağarken, yağmurdan doludan ıslanmak iÇin mağaraya sığınanlar, ıslanmaktan kurtarıyorlar da, sen o yücelerin yücesi, peygamberler gibi olan Melami İnsan-ı Kâmillerine teslim olursan, Allah seni korumaz mı hiç?

Ey mutlu salık! Bizlere bu müjdeleri peygamberlerin de peygamberi Hazreti Muhammed (SAV) vermiştir. Bunlar hep Kur’an’da var amma, anlamayan, Ledün ilminde nasibi

olmayanların Kur'an-ı Kerim'den çıkardığı mana o kadar aziz dostlar.

Dünyada ahirette ne kadar medeniyet var ise, Kur'an-ı mu'ciz-ül beyânda var. İnkâr edenler ise çok kötü olur, kötünün de kötüsü...

*Sırrı sultan, özü Furkan, sözü Kur'an, Muhammed!..
Bulanlar seninle buldu iki cihanda selamet
Seni sığdırabilir mi satırlara bu abd-i aciz?
Senin nurundan dü cihanı yarattı Hazreti Allah
Son nefeste nasib olur bu müminlere inşallah*

*La ilahe illallah Muhammeddür Resulullah,
Yazdın kudret kaleminle sevdiklerinin gönlüne
Tevhid ettin kendi dilinden kendini ya Allah
Davud bil ki çözemez ehadiyet sırrını kimse
Bir Melami mürşidi ile yedi derya geçmedikçe*

NÛŞ EDEN AŞK ŞARABINI

Nuş eden aşk şarabını mürşidin meyhanesinden
Alır dersini Allah'tan, geçer leyliden nehardan
Ol kim mürşidi Hakk bilmez, dahi Allah demek bilmez
Yalan söyler kendin bilmez, Hakk boyasıyla boyanmaz

Cemi ilimleri bilse, bir bir dahi sayıp dökse
Her lisandan haber verse, papağandır bülbül olmaz.
Bir kâmil mürşide yetiş, Allah aşkıyla yan tutuş
Bu ilde sorulmaz can baş, buna derler büyük savaş

Eşeddül belayı taç et, benliğini Hakk'a bezlet
Melâmi'ye yar olmadı Allah'tan başka hiçbir yurt
Terki dahi terk etmişiz, Küntü Kenz'inde mahfiyiz
Tanımayız gayri bir yüz, bilesin anı öz be öz.

Tanı zamanın pirini, tut sen Kur'an'ın emrini
Ledün ilmidir kelamı sireti anın Melâmi
Yirminci asrın piri Seyyid Muhammed Nur Arabî
İçtiler elinden anın velayet Kübra şarabı

Halefi Hulusi Maksut, canım Hasan Lütfi Şuşut
Azizim Bilginer Mahmut, mürşidim Ali Ulvi Bozkurt
Namı Hacı Davud Yılmaz, gönül kitabına sen yaz
Hüccete nail olmuşuz, ulu bir devlet bulmuşuz...

ESRÜDÜ DELİ GÖNLÜM

Esrüdü deli gönlüm dinlemiyor beni hiç
Aman vermiyor bana yakıyor ilahi aşk
İradesiz yakar aşk, dinlemez hiç dur durak
Anın sanatı yakmak, yakıp yakıp kül etmek

Küle derman olur mu, açar zeylinde şafak
Görürsün doğmaz dolanmaz bir güneş, Ne ekmek
Derdi kalır ne de aş, ne kavim kalır ne kardeş
Hepsi de yâd el olur, nidem anlamaz kalles

Ekmek, para bağıdır;”Delirmiş, nadan bu” der
Birer birer kaçarlardı hepsi bayrak açarlardı
Dinarlara taparlardı, yandaşları şeytanlardı
Yediği çanağa tükürüp giderler vefasızlardı

“Biz haklıyız biz” derler, hafız hoca gerneşip
Bir de fetva veririler; “Hadi ordan be kaçık,
Geçene mazi derler!” utanmadan söylerler
Cehline dayanarak böbürlenip dururlar.

Eşeddül belalara hayatta uğramışım
Emvaliküm ve evlâdüküm ayetinin manayı şerifinin
Zevkine bizzat maruz kalmışım
Bu belalar içinde hüccet bürhan almışım

Hicret nasip oldu bana altmış altı yaşında
Şimdi yetmiş üç yaşındayım, tarih iki bin altı
Eşeddül belalardan âli makam bulmuşum
Bana zulmedenlere hakkım helal etmişim

Biz rahmet timsaliyiz, iki cihan gülüyüz
Yüzlerce kanıt ile gönüllerde taht kurmuşuz
İki cihan elimizde, bu asrın sultanıyız
Hayat vereceğiz size, dersiniz ki;"Almayız!"

Almazsanız mal bizim, seni kurtarmak için
Taşmış rahmet deryamız, nasipsiz, nasibin yok
Ne yapsın can anası, hırs gözünü kör etmiş
Eyyvah ki seni tutmuş esfele safilin etmiş

Gözlerin görmüyor dünya seni kör etmiş
Allah seni affetsin niyetin yoldan sapmış
Veli gözlüye gizli yoktur, sözü söyleyen Hakk'tır
Hüccet bürhan elimizde incitirsen yasaktır

Erenlerin sahibi Hakk'tır, sallama delilerin zincirini
Gözüne kül doldururlar, hayatını kuruturlar
Davud söyledi zannetme, nefsine secde etme
Öleceksin bir gün sen de ey adü unutma!...

OL YÂRİM İÇİN

Ol yârim için ağladı gözüm
Kavuşmak için sızladı özüm
Sizde bir türlü, bizde bir türlü
Ah, sizde bir türlü, bizde bir türlü

Sevgi gönlümde tâ ezel imiş
Seven sevilen anda bir imiş
Sizde bir türlü, bizde bir türlü
Ah, sizde bir türlü, bizde bir türlü

Gördü gözlerim leâl yüzünü
Yok etti hüsnünde bütün arzumu
Sizde bir türlü, bizde bir türlü
Ah, sizde bir türlü, bizde bir türlü

Davud bir isim, sen ol yâre bak
Tutuştur canını çerağını yak
Sizde bir türlü, bizde bir türlü
Ah, sizde bir türlü, bizde bir türlü

Allah de salik yüzün olsun ak
Vus-un yettikçe dost yüzüne bak
Sizde bir türlü, bizde bir türlü
Ah, sizde bir türlü, bizde bir türlü

ÂLEMDE SAHİBANSIN

Âlemde sahibansın ne istersen yapansın
Canım içinde cansın, fail, mevsuf, mevcutsun
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

Cemalullah enesin, tâdatsız rah-nümâsın
Âlemde cem kendinde fark, aynel ayan bir ansın
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

Hazretinde nihansın, halk olup sayebansın
Gözünden gören sensin, dilinden söyleyensin
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

Elinden tutan sensin, ayağından yürüyensin
Sırrında sırlaşansın, anadan doğan ansın
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

İki derya birleşip, cemmül ceme dolansın
Evvel, ahir, batın, zahir, her fiilde failsin
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

Davud aman amansın, vahdet, derya, ummansın
Cemmül cemin ehadiyet, Muhammed Mustafa'sın
Ya Allah, nerelere baksan hep sensin
Sevgili, sevgili, sevgili, sevgili ah sevgili...

YÜREĞİMDE YANAR ATEŞ

Yüreğimde yanar ateş, yanar ateş
Bilmem acep neden sönmez bu ateş
Kime derdimi söylesem, derler bu adam sarhoş
Kime sinemi yarayım, kör olmuş kavim kardeş

Selam versem selam almaz, bir merhaba
Bile demez, hiçbir hatır gönül bilmez
Yanar bu gönlüm dayanmaz, biçareyim
Kimse bilmez, feryadıma dâd eylemez

Bu aşk ehlini bil dostum, ağlar daim gülemez
Kaybolur eski dostları, hayır şer nedir bilmez
Melâmet olur hali, özler daim cemali
Bırakır kıl-i kâli bir elif dahi bilmez

Daima Allah der Allah, kuru laf ehli olmaz
Bakmaz altın inciye, namusu arı olmaz
Belayı devlet bilir, ölmezden evvel ölür
Ölüde dava olmaz, dava namını sürmez

Hakk ile dirildiler, kutlu müjde buldular
Tükenmez bir hazine namı nişan oldular
Davud duy sen bu erenleri, mis kokuyor halleri
Allah'ı bilirler anlar canım Melâmiler...

AŞKI YİNE AŞK ANLATIR

Aşkı yine aşk anlatır. Bil ki, aşka giriftar olmayanın dini dahi yoktur Hz. Muhammed (SAV) Efendimizin rah-nümâsı ilahi aşk idi.

Aşk; mecazi aşk, ruhani aşk ve ilâhi aşk olmak üzere üç çeşittir. Mecazi aşk; karşı cinse duyulan aşktır. Temelde karşılıklı dünyevi menfaatler üzerine kuruludur ki, en iyi şartta bile nikâh dairesinde biter.

Ruhani aşk ise ruhbanlarda bulunur. Onlar da hayallerinde yarattıkları mevhum Allah'a taparlar. Bu aşkta ki menfaat ahirete yönelik olup, ruhani âşık cehennemden sakınma ve cennete girme arzusu taşır. Bu uğurda nice meşakkatlere katlanır.

İlâhi aşk ise Melâmilerde bulunur. İnsana vefa veren işte bu ilahi aşktır ki ancak ilâhi aşk ile Allah'a varılır. Bu ilahi aşk ile Allahu Teâlâ'ya vasıl olan ilahi âşıklar derler ki;

*Bu âlemin âlemiyiz, kudretullah kalemiyiz
Kelâmımız kelâmullah selâmımız selâmullah
Bakışımız cemalullah salât-ı daimiyiz
Gözümüz uyur, gönlümüz uyumaz bizim
Durduk Hakk kiblesine, aşığız Melâmi'yiz...*

Allahu Teâlâ ilahi âşıkların gözlerinden perdeyi kaldırmıştır. Âşıkların gördüğünü herkes görmez, işittiğini herkes işitmezler. Melâmiler muğlâk kelâm konuşur, bu kelimeler Anka kuşu denilen kuşun lisanıdır. Ancak anlayanlar için, ilahi âşıkların dillerinden dür dökülür.

Bir gün Resulullah (SAV) Efendimiz Ebubekir Sıddık ile konuşurken, konuşmalarını Hz. Ömer dinledi. Ancak hiçbir şey anlayamadı. Bunun üzerine; "Ya Sıddık sen

Resulallah (SAV)'in her sözünden anlıyor musun?" diye sordu. Hz. Ebubekir Sıddık "beli" dedi. "Muhammed'in her dediğini anlıyorum." Hazreti Ömer ise hayretle; "Allah Allah ben sanki Arapça bilmiyormuşum gibi peygamberin sözlerini anlayamadım" dedi. Çünkü bu konuşmanın geçtiği zaman, Hz. Ömer daha tevhid sırrına vakıf değildi."

Tevhid sırrına vakıf olmayanlar ariflerin sözlerini anlayamazlar.

*Sana âşık olan canlar iki cihanı neyerler
Gece gündüz Allah, Allah deyip gezerler
Zülfüne asılan erler can vermek için ağlarlar
İlâhi aşkı meşk edip canı ciğerin dağlarlar*

*Cemalini görsem deyu hasretinle yanarlar
Muhabbetten, iştiyaktan sararırlar solarlar
"El cezbatın min cezbatın"la Hakk'a tey ederler
Susamışlar muhabbete ihlâs diye can verirler*

***Davud** âşıkların ihlâsı muhabbet, dini Mevlâ'dır
Şiari sevgi, edebi Allah, şanı cemâlullahtır
Şeriatı lâ faile illâllah, kaderi muradullahtır
Hayatı memadı "Kul küllün min indillâh" tır.*

Ey Talib! Aşkın her türü insanı yakar. Ancak şunu unutma ki, nâr da yakıcıdır nur da. Senin aşkın nâr mıdır yoksa nur mudur acaba? İlâhi aşka, ancak ehliyetli bir Melami mürşidinin gözetiminde **tevhid makamlarını** zevk etmekle varılır. Çünkü Allah mekândan münezzehtir. Ona ancak makamlar ile erilir.

Ey Talib, Allah'ı arıyorsan, Onu yerde gökte arama. Çünkü Allah; "Yerime göğüme sığmam bir mümin kulun

kalbine sığarım” diyor. O zaman işe önce ehliyetli bir Melami mürşidini aramakla başlamak gerekir.

*Hazreti Muhammed merâtiblerle Allah'ı bildi
Kur'an'ı Kerim bil ki merâtiblerden doğdu
Davud merâtibleri bir kâmil mürşitten okumayan
Allah'ını bilmediği gibi, Kur'an'ın sırrını da bilmedi*

Peki, bu ehliyetli Melâmi mürşidi nasıl tanınır? Ya da mürşidin hüccetli bir Melâmi mürşit olduğu nasıl anlaşılır? Öncelikle bilmelisin ki mürşid, hacılıkla hocalıkla filozoflukla, felsefe ile ya da çok ibadet ile soflikle saç sakal ile veya takva ile de olmaz.

Hakiki mürşid, ezeli ervahtan bu âleme ehad-i seyir olarak gelir. Ama bir kâmil mürşide muhtaçtır. Onun eleğinden geçmek şarttır. Bir kâmil mürşidin gözetiminde makamlarını tamamlar. İşte o zaman kendisine, mürşidi tarafından mürşitlik yapabilme yeterliliğinde olduğuna dair “hüccet” denilen belge verilir.

İşte her ehliyetli Melami mürşidinde mutlaka hüccet vardır. Melamilere verilen hakikat hücceti, Seyyid

Muhammed Nurül Arabî Hazretleri'nin zeylindedir ve ona dayanır. Oysa tarikat hüccetindeki şecere Hz. Muhammed (SAV)'e dayandırılır ki, bu hücceti Hz. Pir vermiş olsa dahi, söz konusu hüccet tarikat hüccetidir.

Bazıları ”Ben üveysiyim” dese de, Melâmîler bunu kabul etmezler. Çünkü Melâmîler hem üveysi hem Melâmi'dirler.

Tarikat hüccetine sahip mürşitler, ancak tarikat ehli yetiştirebilirler. Mekân ehli çoktur fakat makam ehli azdır. Melâmîler mekân ehli olanlara “Sıfatıyun” derler.

Herkes tevhidden söz eder, oysa hakiki tevhide yalnız makam ehli olan Melamiler bilir. Avamın tevhide; “Lâ ilâhe illâllah Muhammedür Resulullah” kelimesini dil ile ikrar, kalp ile tasdikten ibarettir ki, çoğu avam bu sözün niteliğini dahi bilmez.

Tarikatçuların tevhide haldir, sayıyla Allah'ı zikretmektir. Gerek avam gerekse tarikatçuların tevhidinden hiçbir şey hâsıl olmaz. Çünkü kendine Allah'tan ayrı bir vücut ve varlık vererek, kuru kuru “Allah Allah” demek tevhid olmaz. Olsa olsa şirk olur ki Allahu Teâlâ; “**Şirkten büyük günah yaratmadım**” buyuruyor.

Hakiki tevhidein manası her yerde Hakk'ı birlemektir. Hakk'ın varlığında yok olup Hakk ile var olmaktır. Bu da ancak makamlar ile olur. Melâmilerin zikri peygamberlerin zikri gibidir ki onlar Allah'ı sayı ile zikretmezler. Çünkü Allahü Teâlâ sayıya sığmaz. Melâmilerden Allah kendi kendini zikreder.

*Taklidi şeriat biterse tasavvuf başlar
Tasavvufun bittiği yerden Melâmet başlar
Bundandır ki hep Melâmilere atılır taşlar
Melami olan dünyayı da ahireti de boşar.*

Melamiler her zuhur Hakk'ın olduğunu seyredip şad-handan olurlar. Onların vücutları miski amber kokar ki bu koku Rahman'ın kokusudur. Avamın seksen yıllık ibadetini arifler bir arpaya almazlar. Çünkü onların ibadetlerinin içerisinde şirk vardır ve Allah şirkli bir ibadet istemediğini “**Miracı olmayanın ibadeti yoktur**” sözü ile ortaya koyar.

*Melamiler Halil İbrahim'e millet olurlar
Gönül çeşmesinden abdest alırlar
Salâtı daim kılar, velâyete varırlar
Tevhid yolunda o canlar şehid olurlar*

*“Mutu kable ente mutu” ile **Dâvud** sır olurlar
Muhammedi cem olup hazrete varırlar
Ana ümmet olma şerefine ulaşırlar
Melamiler kâinat kitabını gönülde okurlar.*

Erenlere Cenabı Hakk kendi sıfatlarını giydirmiştir. Gözünden gören kulağından işiten ayağından yürüyen Hakk'tır.

Arif olmayanların ise gözleri kör kulakları sağır kalpleri mühürlüdür. (**Men kâne fiyhâzihi â'mâ**) (İsra 72) “ Kim bu dünyada kör ise, ahirette de ködür” ayeti ile (**Sümmün bükümün ümyün fe hüm la yerci'üne**) (Bakara 18)

”Ya Muhammed! Onların gözleri kör, kulakları sağır, kalpleri mühürlü, onlara söz fayda vermez” ayetleri, onların körlüğüne ve sağırlığına açık delildir.

(**İnneddiyne indallahil İslâm**) (Ali İmran 19) “Allah katında Hakk din ancak İslam'dır” ayetinin manası, hakikatte tevhidi e'âl dersinden başlar. Muhammed'in şeriatında her zuhur Hakk'ındır.

Melâmi Pirleri'nin nezdinde insanlar üçe ayrılır: Hakiki tevhide vasıl olmayanlara “**insan-ı hayvan**” derler. Hakiki tevhide vasıl olana yani ehliyetli bir Melami İnsan-ı Kâmilî'ne biat ederek tevhidi e'âl makamına vasıl olana “**insan-ı nakıs**” derler, sıfat dersi görüp zat makamına varanlara ise “kâmil” adını verirler.

*Cihana geldim garip oldum güle andelîb oldum
Melâmi meşrep oldum derin deryalara daldım
Ne ucu var ne bucağı; ef'al deryası, sıfat deryası
Zat deryası, bu üç deryadır Marifetullah deryası*

*Bu deryaları geçince namın ehli fena olur
Veli olur, evliya olur, âlâ inna evliyâ Allah olur
Dünyadan ukbadan canından vazgeçersin
Kıyametin kopar, ölmeden evvel ölürsün*

Dâvud bunlar Hakk'a vasıl oldular veli oldular
Bu kâmiller ile erenler evliyalar fena beka oldular
Hayvan sıfatından kurtuldular Mukarrabin oldular
Velâyet sıddıkiyet karabet nübüvvetle doldular...

TAN EYLEME ZAHİT BİZE

Tan eyleme zahit bize, biz melâmet erleriyiz
Birimiz binden artıktır, tecelli ef'al mazharıyız
Kâmilimiz vardır bizim, azizlerden oldur aziz
Dört tecelliye mazharız, bilmeyiz cazi ya cüz

Zahit bizi Hakk'tan dûr eyleme, la mevsufe illallahız
Ayet hadis öz olmuşuz, ledün ilmiyle dolmuşuz
Seyyid Muhammed Nur'dur pirimiz, zeylinden beratımız
Elfaz tedbir düzenlersin, bir de "Melâmi'yim" dersin

Deryayı zat meşrebimiz, Kur'an ile yekvüçuduz
Kendi kendine der Allah: "La mevcude illallah"
Hadi hocam yallah yallah, kes sesini yok gayrullah
Dahi ilmim var diyorsan neuzibillâh harissin

Cemde Cemalullah ile Hakk zahir elhamdülillah
Ene der tâdatsız agâh, Kur'an, Furkan yine ol şah
Vücudu giydi salikan, "Enel Hakk" söyledi nihan
Ruhül Kudüs demidir bu, yok siz, biz ve söz.

Gel hazretine gel salik, halk zahir olsun sende
Sıfatlarını giy ey can, kâmilden doğarsın ol an
Gözlerin, kulakların, ellerin, ayakların, dilin, sırrın açılısın
Olasın ümmül kitap, gözünden kalkar hicap, edersin halka hitap

Canımın içi Salik, ol sende buna malik, rızkı verendir Halik
Geldi bekanın ef'ali, her fiilde fail sensin, kimseye tan edemezsin
Muhammed'in erisin, dürr-i yekten vücudun, silindi senin adın
Davud, burada söz yoktur artık, yetiştii sana imdadın.

HAYALİM DÜŞÜM GİTTİ

Hayalim düşüm gitti, e'aline varınca
İlahi âşık oldum, mevsufunu bulunca
Hayret içinde kaldım, zatı Hakk'ı duyunca
Kimse Hakk'a varamaz, kâmilî bulmayınca
Allah, Allah, Allah diyelim, ta ki bu hal olunca...

Dahi zevk edinemez, ana kul olmayınca
Yokluğunu bilemez tecelli etmeyince
Sen rahat olamazsın canını vermeyince
Her tarafın göz olur, Hakk vücudu giyince
Allah, Allah, Allah diyelim, ta ki bu hal olunca...

Dostum bu Hakk sözüdür, arifler anlar anca
Cemalullah görürsün sen de "ene" deyince
Âlemde cem kendinde fark, vücut anın olunca
Ruh-ül Kudüs demidir, Hakk zahir görününce
Allah, Allah, Allah diyelim, ta ki bu hal olunca...

Ebed hayat bulursun hazretine varınca
Sen bir dahi ölmezsin, sıfatların giyince
Halk zahir olur veli, sen kâmilden doğunca
Bahtiyar oluyorsun Mevla'yı tanıyınca
Allah, Allah, Allah diyelim, ta ki bu hal olunca...

İki derya birleştirep, cemmül ceme dolunca
Evvel, ahir, batın, zahir, bi külli âlim olunca
Kimseye tan edemezsin, fiilde fail olunca
Davud, ehadiyette söz yok, ana andan olunca
Muhammeddür Resulullah bu makama varınca.

SIYAH ZÜLFÜN MİS BUYUN

Siyah zülfün mis buyun, senin ahlakın huyun
Enfime dâd eyledi, bu bilinmez esrarın
“Aslın benim ey âşık!” derunumdan söylendi
Yandı bu gönlüm yandı, yandı, yandı kül oldu

(Küllî men aleyhe fanin) kıyamet koıtu canım
Yok oldu namı nişanım, gitti namusum arım
Melâmet oldu halim, unuttum kıl-ü kâlim
Kayboldu eski dostlar yok oldu kispî karım

Hayret içinde kaldım ölmezden evvel öldüm
Makberime gömüldüm, nasıl dirileceğim?
“**Kün feyekün**”ü duydum, “**kün**”ü nasıl duyacağım?
Sura üfüren kâmilî nerede bulacağım?

Gül yüzünü görene canımı vereceğim
Mis gibi kokusuna ne zaman kanacağım?
Bir kere “kün” emrine nasıl kavuşacağım?
Hakk vücudunu giyip “En-el Hakk” diyeceğim

Görenler haber versin hasbenlillah için
Alsın bizi hazrete müşkülümüz hal etsin
Hüccet bürhan elinde bizi bekaya alsın
Doğalım hazretinde, hayat bulalım sende

Halk zahir olsun Hakk batın, görünsün Muhammed'im
Gözlerin açılsın, kulakların açılsın, dilin açılsın
Ellerin, ayakların "**Sırta ve ene sırta hu**"
Hakk ile sırtaşasın, kalp sahibi olasın

Kesret nedir, vahdet nedir anlarsın
Cem bir derya, hazret bir derya
İki derya birleştirip cemmül ceme dolarsın
"Hüvel'evvelü vel'âhirü vezzâhirü velbâtın

Bi küllü şey'in alim", her fiilde fail benim
Buna bekanın ef'ali derler, günahı başkası işler
Sen utanırsın, sırrında saklanırsın
Tecelli olursa divan yazabilirsin

Ehadiyete neliksiz niteliksiz vasıl olmadan
İnsanları irşad edemezsin
Davud sana nazik anda konuşur
Gitmiş, görmüş, ol diyarda bir şah var

İLÂHÎ AŞK

*Ah ilahi aşk, sen kimin nasibi oldu isen,
Kimin kalbine pençeni taktı isen,
Yıktın, yaktın, virane eyledin, ah ilahi aşk
Sibgatallah boyası ile boyattın ilâhî aşk...*

İlahi aşk; ezelden nasibi olan Melâmilerde, o muhterem zümrede hâsıl olur. Böylece, elden ele, dilden dile, gönülden gönüle, kıyamete kadar devam eder.

İlahi âşıklarda Hakk kokusu vardır. Arifler derler ki: “Koyun kuzusunu, kuzu anasını kokusundan tanır.” O kokuyu ancak tadanlar bilir. O kokunun dünya ve ahirette misli yoktur. O aşkın yakıp, yıkıp kül ettiği Melâmi canlarında olur o Hakk kokusu...

İlahi aşka ulaşmak için evvela bir kâmil Melâmi mürşit bulmak gerekir. O kâmil mürşit sana **ef'al makamını** telkin etmek için: “Bismillahirrahmanirrahim” diyerek, (**...fes'elû ehlezzikri in küntüm lâ ta'lemûn**) (Nahl 43-Enbiya 7) ayetlerini okur.

Ardından, Kur'an-ı Kerim'de ef'al makamına delil olan ayetlerden; (**vallahü halakaküm vemâ ta'melun**) (Saffat 96) ile (**...ve hamelnâhüm fiylberri velbahri**) (İsra 70) ve (**züyyine linnâsi hubbüşşehevâti**) (Ali İmran 14) ayetlerini okuyarak, salike ef'al dersini telkin eder.

Salikin kalbi, yani manevi kalbi kurulmuş olur. Salik her nefeste üç defa Allah ve bir kere de bu makamın rabitası olan “**Lâ faile illâllah**” der.

Ve bu vesile ile salike ef'al dersinde Allahu Teâla tarafından dört tecelli olur; **tevhid-i ef'al, fenayı ef'al, tecelli-i ef'al ve cennetül ef'al**. Yani bütün fiillerde fail

Hakk olduğu Salike tecelli eder. Ol fiillerden dağlar bir fiil, gök bir fiil, bulut bir fiil, hayvanlar bir fiil ve insanlar bir fiil, bu fiillerin cümlesinde fail olan Hakk' tır.

Makamların ikincisi tevhidi sıfattır. Sıfat dersinin rabıtası; “**Lâ mevsufe illâllah**” tır. Hayat, ilim, irade, kudret, semi, basar, kelam Hakk'ındır. Bu sıfatların Kur'an'da delilleri şu ayetlerdir:

* Hayat sıfatının Kur'an'da delili:

(allah lâ ilâhe illâ hüvel hayylkayym...) (Bakara 255)
Bütün eşyanın vücutlarının Hakk'ın hayatı ile kıyamda olduğuna, ehli zahir âlimleri de ittifak etmişlerdir.

* İlim sıfatının Kur'an'da delili:

(kul innemel'ilm indallahi) (Mülk 26)

* İrade sıfatının Kur'an'da delili:

(Ve rabbüke yahluku mâ yeşâ-u ve yahtâr mâ kâne lehml hiyare) (Kasas 68)

* Kudret sıfatının Kur'an'da delili:

(...ennel kuvvete lillâhi cemiy'an...) (Bakara 165)

* Semi ve Basar sıfatlarının Kur'an'da delili:

(...Leyse kemislihî şey ve hvessemiy'ul basıyr) (şura 11)

* Kelam sıfatının Kur'an'da delili:

(Minhüm men kellemallah ve refe'a ba'dehüm derecât) (Bakara 253)

Mevsuf sıfatın aynıdır, sıfat mevsufun aynı değildir. Ve bu sıfatlar ile mevsuf olan zatullahtır.

nc makam zat makamıdır. Bu makamın rabıtası “**lâ mevcude illâllah**”tır. Kur'an'da delili: **(kll men**

aleyhâ fan ve yebkaâ vechü rabbike zülcelâli velikrâm)
(Rahman 26–27)

Bu makamın da dört tecellisi vardır; Tevhid-i zat, fenayı zat, tecelli-i zat ve cennetül zat. Bu makamda Allah'tan gayrı mevcut yoktur. Bu makam salikinden Allah, "Allah" der. Salik bu zevke vakıf olunca, **(mutu kable ente mutu)** kutsi hadisinin zevki onda tecelli eder.

Salikin cehaleti ölür ve O salikin kıyameti kopar. Cenab-ı Hakk şöyle buyurur: **(Limen-il mülk-ül yevm)**, yani bu mülk kimin diye seslenir. Yine kendisi cevap verir: **(illa vahidül kahhar)** Hani yerler vardı, gökler vardı, felekler, melekler... Bunlara ne oldu? Artık Allah kendine Allah der.

Dördüncü makam cem makamıdır. Rabitası; **"illel mevcude illâ ene"** dir. Âlemde cem, kendinde fark. Bu makamda tâdat yoktur. **(feeynema tüvellü fesemme vehullah)** (Bakara 115) Her ne tarafa bakarsan Hakk'ın bir yüzü, bir yüze haşrolunmaz. Gölge direkte gizlenmiştir.

Buraya ruh makamı derler. Yani nefis fani, ruh baki olur. Cem makamına, **kurbu feraiz** de derler.

Beşinci makam hazretül cem makamıdır. Rabitası **"illel mevcude illâ ente"**dir. Artık Allah'ın ahlakı ile ahlaklanıp, sıfatları ile sıfatlanacaksın güzel salik! Hakk sana sıfatları giydirecek.

Artık gözünden gören, kulağından işiten, dilinden söyleyen, elinden tutan, ayağından yürüyen Cenab-ı Hakk, buyurur: **(La yezalil abdi yetekarrebü ileyye bin nevafil hatta ahbehü feiza ahbebtühü küntü semaüllezi yesmeu bihi ve basarahullezi yubsirubihi ve yedehulleti yebtişubiha.)**

“Ben bir kulumu sevdim mi; gözünden gören, kulağından işiten, dilinden söyleyen, elinden tutan, ayağından yürüyen ben olurum. **(Sırta ve ene sırta hu)** kulum benimle sırlaşır.

Cem makamında Hakk zahir halk batın, Hazretül cem makamında ise halk zahir Hakk batın olur. Salik sıfatları kendine nisbet edebilir. Hazretül cem makamına **kurbu nevafil** de derler.

Bu makamları zevk eden güzel salikan! Sen artık ne dünya adamısın ne de ahiret. Hazretül cem makamında leâl yüzlü sultan olan mürşidini tanıyacaksın.

Ey canım Salik, Kur’an-ı Kerim’in sırrına vakıf olacaksın. Batında olanlar senin için zahire çıkacaklardır. O insanların göremediklerini sen göreceksin, söyleyeceksin. Lakin onlar göremeyeceklerdir.

Sanki onlar bakarkör olmuşlardır. Artık seni de göremezler. Ama seni Hakk Teâlâ Ledün ilmi ile mücehhez etmiştir. Senin kıymetin O’dur O.

Adüler seni beğenmeseler de, onlar sende kendi sıfatlarının çirkinliğini görürler de, kendilerindeki çirkin sıfatları sende gördükleri için seni beğenmezler. Fakat bilmezler ki eşref saatidir ki Allah onların işlediği hatayı affetmez. Böylece sürer gider...

Ey Salik! Enbiya çekti bu derdi sen de çek. Onlar nefislerinin belasına tutulmuşlardır. Onlar kendilerinin zavallı olduklarını bilmezler de sana öyle yaparlar. Senin hakikatini görseler, sana kul kurban olurlardı. Oysa bilmezler ki ne olduğunu!

Altıncı makam cemmül cem makamıdır. Cemmül cem makamının rabitası “**İllel mevcude illâllah**”dır. Kur’an’da bu makama; (**hüvel’evvelü vel’âhirü vezzâhirü velbâtın ve hüve biküllü şey’in aliyim**) (Hadid 3) ayeti ile işaret edilmiştir.

Bu makam saliki, kendisine; “evvel benim, ahir benim, zahir benim, batın benim” diyecektir. Sonra “evvel sensin, ahir sensin, zahir sensin, batın sensin” bir bakışta karşısındakine diyebilecektir. Nihayetinde, “Her fiilde fail benim” zevkine varacaktır. Bu cemmül cem makamına, bekanın ef’ali de derler.

Ey Salik, cemmül cem makamına kadar, kâmil Melâmi mürşidi getirdi seni. Bu makama dahi sıfat demişlerdir. Hz. Resulullah (S.A.V.)’in manada on yedinci torunu, yirminci asrın piri Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri, cemmül cem makamında bile gizli şirk olduğunu belirtmiştir.

Nitekim Resulullah (S.A.V) Hadis-i şeriflerinde buyurmuştur ki : “**Ben ümmetimin gizli şirkinden korkarım**” Gizli şirk çok hafi demektir, anlaşılmaz.

Bir de ehadiyet makamı vardır ki, o makam Resulullah’a racidir. Ancak anın mülküdür derler. Salike o makamı, yani ehadiyet makamını Resulullah (S.A.V) Efendimiz telkin ederse zevk alınır ve illa zevk alınmaz buyrulmuştur

Salik, ehadiyet makamına varmadan irşad olamamıştır. Henüz gözünde on bin perde daha vardır ki, o insan irşada memur olamaz. Onun içindir ki Melâmi mürşidi bulmak çok zordur.

Melâmiler makamlar ile sohbet ederler. Ve bir insan ayet okuyor, lakin ayet-i kerimenin hangi makama geldiğini bilmiyorsa, onu dinlemek istemedikleri gibi, onun Melâmiliğine de inanmaz, oradan kıyam ederek uzaklaşırlar. Bu zatı muhteremler; "Allah makamdan bilinir, mekândan bilinmez, Allah mekândan münezzehtir" derler.

Peygamberlik mesleği olan Melâmiliğin; bu mesleğin hakikatini idrak edemeyip ilminde kalanlar tarafından yozlaştırılmasını önlemek için Melâmiler, hücceti esas tutmuşlardır.

Bugünkü anlamda hüccet; devletin doktorlarına vermiş olduğu diploma niteliğini taşımaktadır. Hüccet; sahibini ispat eden bir esastır, pir emridir.

Kâmil Melâmi mürşidinin nitelikleri kelama sığmaz. Çünkü o leâl yüzlü sultan anın Âdem'idir. Onun için her zerre bir ayet, her olay bir ayet olmuştur. Gizli olan onun için aşikâr olmuş, Cenabı-ı Hakk Onu musahhar kılmıştır.

Onda cemal ve celalini birleştirmiş, O'nun küfrü dahi iman olmuş, Allahu Teâlâ O'na şöyle buyurmuştur: "Konuş, konuş. Her ne konuşursan konuş. 'Ben' dersen, ben diyen benim. 'Sen' dersen de, yine benim. "

Bu kadar saltanat sahibi olduğu halde, fakir, garip, zelil olarak hayatını vakfeder. Bilgisiz görülür. Birçok zaman yalnızlık Onun emin kalesidir.

Bütün cennet şaraplarını kendi varlığında toplamış, deryayı ummandır. Ledün ilmi ona her anda ilham kaynağı olan İnsan-ı Kâmil kadar güzel, lâtif, narin, âlemlerin sultanını, bu abd-i aciz nasıl tarif edebilir ki! Onu Allahu Teâlâ methetmiş.

**Her kim ki O'nu göremedi ise, Hakk'ı görmedi.
Her kim ki O'nu kabul etmedi ise, işi bitmedi. Her kim
ki Onu sevmedi ise, mahrum kaldı...**

Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala
âli seyyidina Muhammed

VAR MIDIR ACEP?

Var mıdır acep bu bizim dilden, bir kadeh
Saki elinden kana kana nuş eyleyen
Vefakâr ahdi misakta “Beli” söyleyen
Er gerektir devri cevelân anlayan

Biçare dillere can bahşeyleyen
Neden, niçin sorulmaz senin katında
Var mıdır bu dilden ok atılmış menzile?
Agâh gerektir arif halinden bile

Odur O, arifler katında cevelân eyleyen
Kendinden kendine salât-ı daimin kılan
Beni perde edip kendin söyleyen
Sensin âşıkların senet bürhanı

Canım içindeki can, ey leâl yüzlü sultan
Sümme dena fetedella fekâne kâbakavseyn
Ev ednada, sevdiklerinin gözlerinden
Perdeleri lütfunla bertaraf ettin

Kendini kendine perde çekmişin
Nur ala nurundan saray yapmışın
Bu fakir Davud’un hep sen olmuşun
Erenlerde zatı âyan kılmışın

YİNE AŞKIM ALEVLENDİ

Yine aşkim alevlendi, yandı yüreciğim yandı
Yana yana büryan oldu. Hakk elinden gelir bu aşk
Tutar beni eder aylak, hevlim kuvvetim kesilir
Görenler beni tan eder, acep delirdi mi derler

Bu aşk beni deli etti, yaktı, yandırdı, kül etti
Âşıklar hep deli olmuş, halka melâmet olmuş
Duymadın mı Muhammed'i, mecnun söylenirdi adı
Duymadın mı İbrahim Ethem'i, terk eyledi tacı tahtı

Duymadın mı Ferhat'ı, varlık dağını deldi
Duymadın mı Nesimi'yi, derisini yüzdürdü,
Aldı deriyi yürüdü; "Deriyle kurtardık" dedi
Duymadın mı Mansur'u, dara çekildi seri

Duymadın mı Yunus'u, Taptuk Emre'ye kul oldu
Erip "mutu"nun sırrına, ölmezden evvel öldü
Hakk ile dirildiler, bir dahi hiç ölmezler
Karanlıklarda kalmazlar, yerde çürümezler

Dünyayı, ahireti bir pula dahi almazlar
Varıp "lika"nın zatına, dalmışlardır hayretine
Feryadı figan etmişler, terki dahi terk etmişler
Garip olup aranızda güçsüz, kuvvetsiz kalmışlar

Hakk Teâlâ'nın kudretiyle, öyle ayakta kalmışlar
Hayatları Hakk hayatı, zatlari Hakk'ın zatı
Davud iyi geçin sen Hakk'ın erenleriyle
Konuşsalar erenler bil ki Hakk konuşuyor.

GÖNÜL KUŞU

Gönül Kuşu derler bu kuş nerededir acaba?
Gördünüz mü haber verin bana canım erenler

Hasbetenlillâh için yok mu bu kuşu görenler?
Dediler ki o kuşun duru yok durağı yok erenler

Gönül Kuşu bu göz ile görülmez ey divane
Kalp gözü ile görülür o kuş ancak dedi erenler

Bu kalp gözü nerededir sordum anlara
Yetmiş bin perdenin arkasındadır dedi erenler

Yetmiş bin perde nerededir sordum anlara
Dediler ki senin gözlerinin üstündedir erenler

Bu perdeler nasıl kalkar gözlerden ey dostlar!
Dediler ki bir hâzık doktor gerektir sana erenler

Dedim bu hâzık doktor kandadır acaba?
Dediler ki o doktorun mekânı yücede erenler

O yüksek makama nasıl varılır a dostlar?
Dediler ki o yüksek makama aşk ile çıkılır erenler

Dedim ki o ilahi aşk acep nerde satılır?
Dediler ki o ilahi aşk para ile satılmaz erenler

Bir Melâmi İnsan-ı Kâmiline gideceksin sen
O kâmile canını verip ilahi aşkı alacaksın dediler

Dedim ki ey ulular bu canını vermenin manası
İçeriği nedir, ölmeden evvel nasıl ölünür?

Dediler ki gerçek ölüm cehaletinin ölmesidir
Cehaletin ölünce nefsini bilirsin dedi erenler

Nefsini bilen Rabbini bilir buyurdu Muhammed
İnsan olmak istersen bil ki budur sana ön şart.

İnsanı Kâmilî bana gösterdiler o canlar
Otur dediler insanı kâmilin önüne erenler...

İnsan-ı Kamil'e biat eden salike, tevhidi e'âl dersinde;
“Yübayi'üneke innemâ yübâyi'ûnallah yedüllahi fevka eydiyhim” (Fetih 10) ayetinin emri uygulanır.

“Fes'elû ehlezzikri in küntüm lâ ta'lemûn”(Nahl 43 - Enbiya 7) **“Vallahü halakaküm ve mâ ta'lemûn”**(Saffat 96) ayetleri ve **“Züyyine linnâsi hubbüşşehevâti”** (Ali İmran 14) ayetlerinin içeriği ile tevhidi e'âl makamı telkin olunur.

Bu ahid, İnsan-ı Kamil ile salik arasındadır ki bu makamda “Lâ faile illallah” her fiilde fail Allah'tır. Bu manalar ancak Melâmiliğe girecek salike mahsustur ve Melâmi saliklerini içerir.

Bundan sonra salik ister bilsin ister bilmesin, manen kalbi her nefeste üç defa “Allah” ve bir defa “Lâ faile

illallah” der. Bu söyleyiş gayri ihtiyaridir. Yani “her fiilde fail Allah” diyen Allah’tır. Bir başka deyişle; bütün işleri yapanın Allahu Teâlâ olduğunu anlar.

Bu mübarek makama kadem basan salıklar için, kendi ilimlerinin o şehirde geçmediği aşikâr olmuştur. O bahtlı salike “ebedi mutluluk” denilen emanet sunulmuş olur ki artık emaneti o salık koruyacaktır.

Bu mübarek emaneti korumak için de, İnsan-ı Kamil’in emrine harfiyen uymak gerekir ki bu vasattır. Bu vasatı ne dünya ehli, ne ahiret ehli, ne tarikat ehli, ne ilim sahipleri, ne de akıl sahipleri kabul edebilir.

Bu kabulleniş ancak ilahi aşk ile olur. Mecazi aşk ya da ruhani aşk ile de olmaz. İlahi aşkın kitabı gönüldür ki bu aşk gönülden gönüle gelir. Gönül ise, peygamberlerin varisi olan Melâmi pîrleri ile ebediyen devam eder.

Melâmi pîrlerinin ilki Hacı Kassar Veli Hazretleri, ikincisi Hacı Bayramı Veli Hazretleri, üçüncüsü ise Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri’dir.

Melâmilik, ancak ezelden nasibi olanlardır. Bu nimet için, büyük mutasavvıf Mevlana Hazretleri “Fi hi ma fih” adlı eserinde şöyle buyurmaktadır; “Kur’an’da Allah nimet dedi, sen ekmek anladın. Nimet ise ilahi aşktır yani Allah aşkı. Ben aşk zadeyim, dinim aşk, imanım aşk...”

*Canı hiçe saymaktır adı aşk
Döküp varlığı gitmektir adı aşk*

*Bela yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ana tutmaktır adı aşk*

*Bu âlem sanki oddan bir denizdir
Ana kendini atmaktır adı aşk*

*Var Eşrefoğlu bil hakikat
Vücudu fani etmektir adı aşk...*

*Senin aşkın kime kim düştü ey yar
Ne mezhep kodu, ne din, ne iman...*

Mevlana ve Eşrefoğlu Hazretleri, bizlere ilahi aşkın mesajını verdiler. Şimdi de maşuka şevki, iştiyakı, cemi, vahdeti bizlere kim bildirecek? Bu saydıklarımızdan bizlere kim haber verecek?

Binaenaleyh hacı, hoca, müftü, başkan, filozof, hatip, astronot, nücüm ilmi ehli ya da havada uçan ruhban ,ledün ilminin, ilahi aşkın kokusunu bile duymamışlardır.

Kur'an'ı Kerim işte bu güruh için; "Gözleri var görmez, kulakları var işitmez. Bunlar körler, sağırlardır Allah katında" diye buyurmuştur.

Buraya kadar anlattıklarımızı daha da iyi anlamak isterseniz, "Hz. Pir Seyyid Muhammed Nurül Arabiyyül Melami" isimli eserimizdeki Hz. Pir'in risalelerine, sizler de müracaat edebilirsiniz can içinde canım Hakk yolcuları, bahtiyar Melâmi salikleri!..

Senden sana sefer eyle, içindeki sesi dinle
Gönül kuşu nasıl uçar, uzak yakın demez geçer

Gönül kuşuna ulaş, o kuş ile sen de sırlaş
O sırra ulaşanlar Hakk'a kurban etmiş can baş

Ona uzak yakın yokmuş, aklın bağı burda şaşmış
Yüz yirmi dört bin peygamberi görmüş

Hazreti Muhammed'de Hakk Teâlâ karar kılmış
Anlayanlar ehadiyetül ayn makamı ile anlamış

Ehadiyetül ayn makamına alınmayan salıklar
Hazreti Muhammed'in niteliğini anlayamadılar

Bizler ilahi aşk ehli Melâmileriz Efendiler!
Bizlerin efendiliğini Cenabı Allah muhafaza eder

Bizim dünyamız yok, ahiretimiz yok, varlığımız yok
Fenada Hakk'da ölmüş, bekada Hakk ile dirilmişiz

Davud söyledi deme, sakın Hakk'tan ayrılma
Benden sana baş öğüt; öleceksin unutma!..

VAHDET ELLERİNİN KOKUSU

Vahdet ellerinin kokusu geldi
Her yer derya, deniz, umman, nur oldu
Konuşan dillerim konuşmaz oldu
Miracı Nebi'den hasbıhal oldu

Göründü gözüme canan elleri
Konuştu gönlümün gizli dilleri
Her ne varsa bu âlemde ol oldu
Ondan özge bende varlık kalmadı

Kime sinemi yarayım ben kime?
Bu cihanda eşim dostum kalmadı
Gitti elimden iradem beni hiç dinlemedi
Söylesem O söyler, konuşsam O konuşur

Her şey bana selam verir; "Merhaba"
Çarşıdayım, pazardayım, pinhanım
Döner şimdi âleminde devranım
Ana doldu benim bu garip halim

Balık gibi sudasın, bilmezsin ki yutasın
Canına can katasın, bir dahi ölmeyesin
Yerde çürümeyesin muradına eresin
Muradullah murat bu, kalbini aşk ile yuğ.

Gülersin âşıklara, yüreği yanıklara
Rızkı Hakk'tan bilmezsin, merakından ölürsün
İnsafın yok mu senin, neden Allah demezsin?
Ebedi hayatını nara ilka edersin

Ahsen-i takvimsin sen, inan Allah'a inan
Baksana ölenlere, kara yere girenlere
Dünya benim diyenlere, zevki sefa sürenlere
Keklik gibi sekenlere, selam olsun erenlere

Kâmil mürşit bulanlara, canım Melâmilere
Öldüler dirildiler, Hakk ile baki kaldılar
Davud bir dahi ölmez Hakk didarı görenler
Köle ol sen onlara, vahdette kalanlara.

DERS ALMIŖIM ALLAH'TAN

Ders almıŖım Allah'tan, baŖlamıŖım ef'alden
(Vallahü halakaküm ve mâ ta'melûn) dan
Enfüste, afakta fail Allah demiŖim
Dört tecelli olmuŖum, ol cennete girmiŖim

Sıfatta ahdi misak, sıfatlar Hakk'ındır bak
Lâ mevsufe illallah, zatın zuhuru sıfat
Dört tecelli edecek, Hakk fermanıdır ancak
Makam ehliyim makam, makamla bilinir Hakk

Hakk'ta fani olmuŖum, aslıma ulaŖmıŖım
Sılayı rahimde ben bu sırra eriŖmiŖim
(Küllü men aleyhâ fan) Hakk ile Hakk olmuŖum
Hakk'ın tecellisiyle ölmezden evvel ölmüŖüm

Yer gök kalktı aradan, anlamaz bunu nadan
Her ne var ise öldü, Ŗöylece bir ün oldu
(Limenil mülkül yevm); bu mülk kimin denildi
Cevap veremedim ben, Hakk beni benden aldı

Kudreti ilahiden geliyordu nefesim
Ezeli ervahtan ehaddir benim aslım
Yalnız garip kalmıŖım, ne eŖim var ne dostum
Aklın maverasında bulunur benim aslım

(Feeynema tüvellü fesemme vechullah)
Okunarak verildi, Hakk cemali görüldü
Tâdatsız bir ruh oldum, Mansur'um "ene" dedim
Her tarafım göz oldu (Sümme dena)yı bildim

Hazretine varmışım, halkı zahir görmüşüm
Abdi mahzım şimdi ben, sıfatları giymişim
Bir dahi ölmeyiz biz, Hakk ile dirilmişiz
Arifler anlar ancak, salât-ı daim kılmışız

Başım kalkmaz secdeden kıblegâhın olmuşum
İki derya birleşti, cemmül ceme yerleşti
Bekanın ef'alinde fiilde fail olanlar
(Kâbakavseyn)dir hali, nübüvvettir meali

(Sümme dena fetedella fekane kâbakavseyn
Evedna) budur yetimin malı ayetinin meali
Davud, odur Muhammed'in mirası hali
Söyleyen Ebubekir, Ömer, Osman, Hazreti Ali.

BEN BİLMEM KALE-KİYL

Ben bilmem kale kiyl, ben bilmem hiç gayri yol.
Cennetten dem vurarak beni Hakk'tan etme dür. Hoca
mısın, hacı mı, mürşidin taslağı mı? Hakk makamdan
bilinir, mekândan münezzehtir. Bilmiyorsan var öğren.
Konuşma, Hakk'tan utan!..

Okusan bin cilt kitap, eylesen bin sene hac, her
gece kılsan kamu şartıyla bin rekât namaz, can kulağın
dersi irfan noktasını duyamaz.

Gel, gel, ne olursan ol gel bir kâmil mürşit bul.
Kardeş, ana kurban ol. Melâmi'dir ol mürşit, işitmedinse
işit. Söz tutan aziz olur, azizlerle bir olur, zamanın pirini
bilir.

Pir emri Allah emri, cemelullahı görürsün, muradın
hâsıl olur. Erişirsin vahdete, vahdetteki lezzete... Kalanı
hayal olur. Silinir kafandan. Mevhum Allah'ın yerini
Muhammed'in Allah'ı alır. Kurtulursun o dertten, hayatın
beka bulur. Can gözlerin açılır, anda bulursun huzur.

Uzatma sözü adü, yanılıyorsun müdâm! Ayet hadis
okuyorsun. Hakk'ın ariflerine nefes aldırıyorsun. Cazeye
cüzü dersin, neden inat edersin?

Ben arifim, pirim var. Yedimdedir ehdidar. Yar ile yar
olmuşum. Açılmış can gözlerim. Anda didar görürüm,
ümmül kitap esrarım. Konuşsam O konuşur, susarsam O
susar.

Ölmüşüz, dirilmişiz, rahmet ile dolmuşuz. Ta ezeli
ervahtan bu âleme gelirken Melâmi gelmişiz. Melâmi

Allah'tır bil. İmanını tazele, ömrünü verme yele. Aziz ol kâmil ile.

Sana benden dost sözü; Ya şehid ol ya gazi. Biz tevhid şehidiyiz. Özümüzdür bizim öz. Canlı Kur'an, bilâ Furkan, bil ki canım yine biz.

Elfaz! İnsaf et, Hakk'a doğru, doğru git. Bir mürşide teslim ol. Çıkma sözünden oğul. Taşmış rahmet deryası, bırakmaz can anası...

Alla hümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala alihi vesahbihi ecmain.

EF'AL SIFAT ZAT

Ef'al, sıfat, zat-ı Hakk'da fâni olan salikân
Neylesin iki cihanı, küntü kenz hazinesi olur
Anın varlığı, erişir aslına kalmaz ağıyarlığı
Anda Allah diyen Allah'tır bilesin el-Hakk

Fenafillâhtır canım hayrette kalan
Nefesi kudret olur rahmeten lilâlemin
Ey leâl yüzlü sultanım, kaldı mı gayri yol?
Muştular olsun sana ey nuru ala nur

Uyumak için mi geldin sen bu âleme acep?
(Fefirrû ilallah) dedi Kur'an'da Hakk
Koşturmak senin şiarın olsun, olası Hakk ile Hakk
Bak erenler neyledi; terki dahi terk eyledi

Kâh ağladı, kâh inledi aslına kavuşmak için
Senin yarın yanında olmayacak, eşin, dostun, kardeşin
Bu âlemde leâl yüzlü sultanda biter senin işin
Korkma rızkından, rızkı veren bari Hüda'dır

Hay mutlu ana erenlere, leâl yüzlü kâmili bulanlara
İsteyen bu devleti, uyar mı hiç gaflette yatanlara
Davud sen sen ol, tut yüzünü o âli şanlara
Ey nice yatarsın oğul, uyan kuş kafesten uçmadan.

SENDE İKEN SANA KAVUŞMAK

Ben bilirim sende iken sana kavuşmanın halini
Ah-u figanımı, ilahi aşkınla nasıl yandığımı
Kime bu sinemi yarayım acep, senin ulviyetini
Yanmayan ne bilsin yananların halini, feryadını

Canına kıyanlar erdiler seninle sana
Manevi miraç ettiler, başları erişti arşı Rahman'a
Erdiler bekaya, sende öldüler, seninle dirildiler
Kul kim, sultan kim tanıdılar. Azizim, mürşidim

Kimin yüzüne rıfk ile bir kez baksan, ebedi mesrur olur
Bilmem ki bakar mısın bu abdi acizin yüzüne bir an?
(Yedüllahi fevka eydiyhim) buyurdu Kur'an'da Hakk
(Vene fahtü min ruhi) aynel ayana hele bir bak

Gözler senin gibi bir güzel gördü mü acep?
Seni nasıl görsün körler sağırılar ya Hakk
Yüzüne çekmişsin âleminde yetmiş bin nikab
Seni tanıyanlar vus-u yettiği kadar tanıdı ancak

Doğsa yüzümüze gecesi olmayan hakikat güneşi
Küntü kenz hazinenden acep nola kim
Feyzi akdesinle müşerref ettin sevdiklerini
Ümmül kitabına aldın kutsi isimlerini.

Ledün ilmi ettin ilimlerini, bülbül ettin anların
Dillerini, Allah Allah sende feryat ederler
Unutmuşlar dünyayı ahireti, zevk etmişler bunda
Terki de terki. Tanır arif olan veli mert oğlu merdi

Anların sıfatı Hakk'ın cemelullah sıfatı
Seni irşat etmektir bil ki kâmilin derdi
Her tarafından yıkılmış Davud mekânı yurdu
Er halinden bilir ancak erlerin merdi.

AŞKINLA SARHOŞ OLMUŞUM

Aşkınla sarhoş olmuşum, senin aşkınla yanmışım
Yana yana kül olmuşum, hayretle garip kalmışım
Hakk'tan dersimi almışım, cemelullahı görmüşüm
Sen ne yüce bir Allah'sın, hikmetinle bir âlemsin!

Kün deyince var edensin, "kün feyekün" yine sensin
Bu âlemde sahibansın, ayıbın yok kusurun yok
Acep neden görünmezsin ne ağlarsın, ne gülersin
Öldürürsün, diriltirsin, lakin yine bilinmezsin

Kimse işine karışamaz, sayebanın sayamaz
Akıllar tana kalır gafletten uyanamaz
Uyku bürümüş gözünü ölüm aklına gelmez
Ölünce uyanacaksın, eyvah bana diyeceksin

Görmez misin ölenleri, kara yere girenleri
Mezarda yatanları, yılan çıyan yer anları
Acep ne haldedir ruhları, düşünmez misin bu hali
Ansızın gidersin bir gün, burada kalır malın mülkün

Vârislerin bölüşürler, kahve içer gülüşürler
Helal haram demezler var mı yok mu “ben” derler
Evdeki pazar çarşıya uymaz, zalim nefis söz dinlemez
Düşün kardeş sen seni düşün, ömür geçer biter bir gün

Zamanın piridir başın, ekmeğin, nimetin, aşın
Sana nasihat ederim, dinle gel benim kardeşim
Kalktı gözümünden perdeler, göre göre konuşurum
Hiçbir arif dinlemezsin, hep ben bilirim dersin

Haris ilmiyle yanıldı, Hakk'ın katından kovuldu
Âdem'e secde etmedi, Âdem'in Hakk olduğunu bilmedi
Davud Âdem'e secde etmeyen Hakk cemalini görmedi
Hakk cemalini görmeyen daha insan olmadı.

EY İLİM SEVDALISI

Seninle ezeli ervahtan tanıştık, merhaba dedik. Bir kutlu mesleğe vasıl olduk. Ne hazindir ki; bu kutlu meslek olan Melâmiliğin sırrına ermek istemediğin gibi, erenleri de, sözde şeriat, tarikat silahları ile vurup gönüllerini incitmenin sana bir hayır getirmeyeceğinin farkında değilsin.

Ben Melâmî'yim diyeceksin, sonra da falan profesör, filan doçent şirketi ile kendini Melâmîlere yutturacaksın.

Bu aşağılık duygusundan ne zaman kurtulacağını sana söyleyeyim; ne zaman sende vicdan tecelli ederse, ne zaman sende fark açılırsa...

Be adam! Yirminci asrın Melâmi piri “Her zerre bir ayet, her olay bir ayet” demiyor mu? “ Kıl kadar benim ilmim var diyenin daha şeytanı var” demiyor mu? Ve “İlim fitnessi mal fitnessinden beterdir” demiyor mu?

Sen şimdi boncuklarını git bilmeyenlere yuttur. Bu ledün ilmi. Bunda ilim ile akıl ile yürüyemezsin. Sen bu zihniyetini terk edeceksin, sonra terki de terk edeceksin ki, o zaman sana İNSAN desinler.

İblis, Kur'an-ı Kerim'i, sözde şeriatı ve tarikatı baştanbaşa biliyordu. Fakat Âdem (A.S)'in niteliğini anlayamadı, kâfir oldu. Var git şimdi bu zihniyetinle kan yaş ağla. Ta ki gözlerini, kulaklarını Cenabı Hakk açincaya kadar.

Sen bu sözleri anlayamadım dersin eğer, git bir bilene danış anlamaya çalış...

BAYEZİD-İ BİSTAMİ HAZRETLERİ

Evliyanın büyüklerinden olup insanları Hakk'a davet eden, onlara doğru yolu gösterip, hakikî saadete kavuşturan ve kendilerine Silsile-i âliye denilen büyük âlim ve velidir. Sultan-ül-Arifin lakabıyla meşhurdur. Künyesi, Ebû Yezîd'dir. İsmi Tayfur, babasının adı İsa'dır. 776 (H.160) veya 803 (H.188)de İran'da Hazar Denizi kenarında Bistâm'da doğmuştur.

Bayezid-i Bistami Hazretleri (K.S) bir gün talebeleri ile otururken kendisinden bir türlü sohbet tecelli olmaz. Bunun üzerine talebelerine; "Arayın burayı" der. Ararlar ve bir baston bulurlar. Bastonun bir münkirin bastonu olduğunu anlarlar.

Bayezid-i Bistami Hazretleri "Bu bastonu götürün uzak bir yere atın" der. Onlar da götürüp uzak bir yere atarlar. Baston atılınca Bayezid-i Bistami Hazretleri'nde sohbet tecelli eder. Bunu gören talebeleri derler ki; "***Bu münkirin bastonundan bu kadar ise, ya kendisi olsa nasıl olurdu?***"

Hasan Fehmi Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in 18. suresinin, 28 numaralı ayetine işaret ederek; "***Bizim zikrimizden gafil olup, nefislerinin havasına tabi olanlara itaat etmeyin. Onların umurları ve gidişleri batıldır. Onlar ehli ifsâddır. Ehli zikir olanların daima ehli zikir olanlar ile konuşması lazımdır. Ehli zikir olmayanlar ile iş icabı konuşulur.*** Onlarla fazla ahbablık yapmak, zikre ve zevke mani olur." buyurmuşlardır.

*Biri mağrip biri maşırıktaki anın
Biri damında dikildi Kâbe'nin*

Pirimiz Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri Süleyman Çelebi'nin yukarıdaki dizelerinin şerhinde şöyle buyurmuştur; “Mağripteki Melâmi ve maşırıktaki Melâmi Beytullah'taki Melâmi ile bir araya gelseler, üçü de bir anlar bir bilir. Derslerini Allah'tan aldıklarından onlarda itiraz olmaz. İlimleri Ledün ilmidir. On tane Melâmi bir çadırda yaşayabilir”

Zahir ehli, “Halka hizmet Hakk'a hizmettir.” sözünü kendi anlayışlarına göre yorumlayıp, avamı nasa hizmetin Hakk'a hizmet olduğunu sanırlar. Hakk Teâlâ sanki aciz de halktan hizmet bekliyormuş!.. Zamanımızda böyle konuşabilen sıfatı garip Melâmi taslakları dahi kitap yazıp, kendi yazdığı kitap ile kendi taslaklığını ehline haber veriyor.

Cemi, farkı zevk edemeyenler, avamı nas ile hazretül cemdeki halkı birbirine karıştırır, avama yapılacak muameleyi Mukarrabin'e dahi yaparlar.

Asrı Saadet'te iki kişi uzaktan belirir. Onları gören sahabenin biri öbürüne der ki; “Acaba şu gelen kişiler nasıl adamlardır?” Diğeri cevap verir; “*Onlar yanımıza gelsinler, nasıl adam olduklarını, kendileri kendi ağızları ile haber veririler!..*”

“Konuşursan hikmet konuş, susarsan hayırlısı odur. Her ne zaman konuşursan sonradan pişman olursun, her ne zaman susarsan gönül dili konuşur. Bu dil durunca gönül dili devreye girer” buyrulmuştur.

İBRAHİM ETHEM HAZRETLERİ

Hicrî ikinci asırda yaşayan ve büyük mutasavvıflardan olan İbrahim Ethem Hazretleri, Belh şehrinde dünyaya gelmiştir ve ilk zamanlar bu şehrin hükümdarıdır. Saltanat ve debdebe içinde geçen bir yaşam süren İbrahim Ethem'in yatağını her gece başka bir cariyeye yapmaktadır.

Bir gece cariyelerden biri, İbrahim Ethem'in yatağını yapar, kendisi yatar. Bir süre sonra odasına gelen İbrahim Ethem, yatağında yatmakta olan cariyeyi görünce çok kızar ve ona kırbağı ile vurur. Bunun üzerine cariyeye gülmeye başlar. İbrahim Ethem tekrar vurur, cariyeye yine güler.

Üçüncü kırbağtan sonra cariyenin hala güldüğünü görünce, merakla; " Bre kadın! Ben vurdukça sen neden gülüyorsun?" diye sorar. Cariye; "Sultanım, ben bu yatakta bir kez yatmanın cezası olarak üç kırbağ yedim, yıllarca bu yatakta yatan siz acep kaç kırbağ yiyeceksiniz diye düşündüm ve buna güldüm "der.

Bu cevap üzerine donup kalan İbrahim Ethem'i bir türlü uyku tutmaz. Geceyi cariyenin sözlerini tefekkürle geçirir. Sabaha karşı sarayının penceresinden dışarı baktığı sırada, sarayın bahçe duvarının yanına bir fakirin geldiğini görür. Fakir heybesinden bir parça kuru ekmek çıkarır ve yer. Sonra sarayın yanından geçmekte olan akarsudan su içer ve sarayın duvarının dibine yatar, uyur.

İbrahim Ethem dayanamaz ve fakirin yanına gider. Ona "Aç mısın?" diye sorar. Fakir "Hayır" der. Peki, "Susuz musun?" der. Fakir yine "Hayır" diye cevap verir ve ekler; "Hiçbir şeye ihtiyacım yok!" İbrahim Ethem anlamıştır. Artık ne saray, ne taht, ne de mal mülk gözünde yoktur. Saraya

döner ve vezirine sultanlığı bıraktığına dair bir mektup yazarak yola çıkar. Yolda bir çobana rast gelir. Çobanın yünden yapılmış kepeneği ile kendi elbisesini değiştirir ve memleketinden ayrılır, diyar diyar gezmeye başlar.

Kendisini hakikat yolunda seyr-u sülûka kavuşturacak bir mürşid arar. Mekke-i Mükerrerme'ye gider. Nihayet kendisini irşad edecek bir mürşide el verir ve mürşidinin emri ile dergâha dağlardan odun çekmeye başlar.

Bir gün mürşidi onu imtihan etmek için bir müridini görevlendirir. O da gider, ayağına geçirdiği mahmuz gibi bir şeyle İbrahim Ethem'in ayaklarına vurur. İbrahim Ethem sesini çıkarmaz. Bu kez mürid ensesine bir tokat atar. Bunun üzerine İbrahim Ethem başını ona doğru çevirerek: *"Dostum, biz o benliği Belh şehrinde bıraktık"* der. İmtihan için gönderilen mürid, mürşidinin yanına varır, olup biteni anlatır. Mürşidi anlatılanları dinledikten sonra ; *"Demek ki, o hâlâ Belh Şehri'ni unutmamış"* diye buyurur.

Aradan yıllar geçer. İbrahim Ethem Hazretleri'nin sarayını terk ederken geride bıraktığı küçük oğlu büyümüş ve babasını bulup, onu geri dönmeye ikna etmek için yollara düşmüştür. Nihayet İbrahim Ethem'in yaşadığı dergâha gelir ve kendisinin nerde olduğunu sorar. Dağdan odun çekmek üzere gittiğini söylerler. Babasını bulmak üzere yola koyulur.

Bu sırada İbrahim Ethem Hazretleri bir çeşmenin kenarında dinlenirken, karşıdan genç bir adamın kendisine doğru geldiğini görünce, gelenin oğlu olduğunu ve onu saraya geri götürmek istediğini anlar ve "Allah'ım oğlum beni senden alıkoymak üzere geliyor. Ya onun ya benim

canımı al” diye münacatta bulunur. Bunun üzerine; oğlu o anda yere düşer ve ölür.

İbrahim Ethem Hazretleri seyr-u sülûkunu tamamlayıp, mürşidinden icazet alarak Basra'ya gider ve burada talebe yetiştirmeye başlar.

Birgün talebeleri ile yürürken yolun kenarında köpeklerin koyun koyuna uyumakta olduklarını görürler. Talebelerden biri ”Efendim ne güzel muhabbetle uyuyorlar” deyince, İbrahim Ethem Hazretleri;”**Siz onların önüne bir parça kemik atın, o zaman ahvallerini görürsünüz. Nasıl hırıştıklarını da**” diye buyurur.

İbrahim Ethem Hazretleri bir süre sonra Şam'a gider ve vefatına kadar orada kalır.

HACI BEKTAŞI VELİ HAZRETLERİ

Hacı Bektaş Veli Hazretleri'nin doğum ve ölüm tarihleri çeşitli kaynaklarda farklı gösterilmiştir. Dünyaya gelişi 1270–1280 yılları arası, ölümü ise 1337 olarak bilinir. **”Ölür ise ten ölür canlar ölesi değil”** diye buyuran Hacı Bektaş Veli Hazretleri'nin bazı kaynaklarda doğumu 1209, ölümü ise 1271 olarak verilmiştir.

Hayatının büyük bir kısmını Sulucakarahöyük'te (Hacıbektaş) geçiren Hacı Bektaş Veli, ömrünü de burada tamamlamıştır. Mezarı, Nevşehir İli'ne bağlı Hacıbektaş İlçesi'nde bulunmaktadır.

Hacı Bektaş Veli Hazretleri'nin çok güzel bir Vasiyetname'si vardır. Birgün Hacı Bektaş Veli Hazretleri'ne bir ziyaretçi gelir. Hacı Bektaş Veli Hazretleri gelen ziyaretçiye “Evlat hoş geldin” der. “Hayırdır?” Misafir

cevaben “Ben seyyahım” der, **“Çünkü duran su kokar”**. Bunun üzerine Hacı Bektaşî Veli Hazretleri şöyle buyurur; **“Evladım, neden deniz oluyorsun ki kokmayasın?”**

MEVLANA CELÂLEDDİN-İ RUMİ HAZRETLERİ

Tanınmış büyük evliyadan olup asıl adı Muhammed, lakabı Celâleddin, ünvanı Mevlâna’dır. Hüdâvendigâr, Sultan-ül-Âşıkîn, Sultan-ül-Mahbûbîn, Mollayı Rum ve Molla Hünkâr gibi lakapları da vardır. Babası, Sultan-ül-Ulema (Âlimlerin Sultanı) ismiyle meşhur Muhammed Behâeddîn Veled hazretleridir.

Soyu Hazret-i Ebu Bekir’e ulaşır. Annesi sâlihâ ve evliya bir hanım olan Mümine Hatun, İbrahim Edhem Hazretleri’nin neslindedir. 1207 (H.604) senesi Rebîul evvel ayının altıncı günü Horasan’ın Belh şehrinde doğmuştur. 1273 (H.672) senesi Cemâziyel ahir ayının beşinci günü Konya’da vefat eden Mevlana Hazretleri’nin kabri-şerifi, Konya’nın en meşhur ziyaret yerlerindedir.

Bir gün sofinin biri, bir koç apararak yani çalarak, Mevlana Hazretlerini denemek amacıyla ona götürür. Mevlana Hazretlerine “Bu koçu sana getirdim, kes talebelerinizle ye” der. Hazreti Mevlana “Bu koç haramdır, ben haram koçu yemem” diye buyurur. Bunun üzerine sofi koçu alarak, Hacı Bektaşî Veli Hazretleri’ne götürür. Hacı Bektaşî Veli Hazretleri talebelerine “Bu koçu götürün, kesin” diye buyurur. Talebeler koçu keserler ve yerler.

Sofister, Hacı Bektaşî Veli Hazretleri’ne dönerek “Bu nasıl iştir? Mevlana bu koçu haram dedi, kabul etmedi, sen ise kabul ettin?” der. Hacı Bektaşî Veli Hazretleri cevaben **“Mevlana öyle bir ankâdır ki, hiç bir lâşeye konmaz”** diye buyurur.

Sofister daha sonra Mevlana Hazretleri'ne giderek; "Sen koa haram dedin, lakin Hacı Bektaşı Veli Hazretleri ise koçu aldı, kabul etti" der. Mevlana Hazretleri buna cevaben "**Hacı Bektaşı Veli Hazretleri öyle bir deryadır ki, onu hiçbir lâşe bulaştıramaz**" diye buyurur. Azizim, erenlerin sağı solu olmaz. O andaki tecelli neye müncer ise, onu işler.

Allahu Teâlâ Azrail (AS)'a insanların canlarını kabzetme görevini verdiği zaman, Azrail (AS) münacatta bulunarak şöyle der; "Allah'ım, bana verdiğin bu görev yüzünden yeryüzündeki insanlar benden nefret edecekler."

Allahu Teâla Azrail (AS)'a şöyle buyurur; "Ya Azrail, ben öyle sebepler yaratırım ki, insanlar o sebeplere bakmaktan seni görmezler"

Azrail (AS) Allahu Teâlâ'ya; " Allah'ım senin öyle kulların vardır ki, sebeplerin arkasını görürüler. " der. Bunun üzerine Allahu Teâlâ; "**Ya Azrail, o kullarım için sen de bir sebepten ibaretsin. Onlar seni görmezler, yalnız beni görürler.**" diye buyurur.

Evliyanın biri camide hutbe vaazı verildiği sırada, gözleri kapalı bir vaziyette oturmaktadır. Bu sırada Hızır (AS) gelir ve kendisini parmağı ile dürterek hocanın vaazını dinlemesini söyler. Evliya şöyle buyurur; "Beni rahat bırakmazsan herkese senin Hızır olduğunu haber veririm. Sonra bu insanlardan paçayı kurtaramazsın."

Bunun üzerine Hızır (AS) Allahu Teâlâ'ya münacatta bulunur ve şöyle der; "Allah'ım. Levh-i Mahfuz'a baktım. Orada bu adamın ismine rastlamadım. Buna rağmen nasıl oldu da beni tanıdı?"

Allahu Teâlâ tecelli eder; "Ya Hızır, levh-i mahfuzda sadece beni sevenlerin isimleri yazılıdır. Oysa benim sevdiğlerimin isimleri ümmül kitabımda yani benim hususi not defterimde yazılıdır ki, onların isimlerini benden başkası bilmez."

Mevlana Hazretleri Mesnevi'sinde **İnsan-ı Kâmil'i** şöyle anlatmaktadır:

"Ey Talib! Tevhid ağacının gölgesine sığın! Hiç kimsenin rivayetlerle, masallarla yoldan ayıramayacağı bir insanı kâmilin gölgesine gir.

Yeryüzünde onun gölgesi Kaf Dağı gibidir, ruhu da Anka gibi çok yükseklerde uçmakta, yücelerde dolaşmaktadır. Kıyamete kadar onu övsem, söylesem tükenmez. Güneş, insan suretiyle yüzünü örtmüştür, insan suretinde gizlenmiştir.

Herkes bir çeşit ibadete sarıldı, kendisi için bir türlü kurtulma çaresine yapıştı. Ey Talib! Sen, bütün ibadetler içinde bir İnsan-ı Kâmil'e tâbi olmayı seç.

Sen, bir İnsan-ı Kâmil'e kaç ki, onun yüzü suyu hürmetine içindeki gizli, gizli savaşılan düşmandan kurtulasın. Bu, senin için bütün ibadetlerden daha iyidir.

Bir İnsan-ı Kâmil ele geçirdin mi, ona hemen teslim ol; Musa gibi Hızır'ın hükmüne girip yürü. Hızır'ın yaptığı işlere

sabret ki Hızır; " Haydi git, ayrılık geldi" demesin. Gemiye kırarsa ses çıkarma, çocuğu öldürürse saçını başını yolma.

Mademki Hakk, onun eline "kendi elimdir" dedi; **"Yedüllahi fevka eydiyhim"** (Fetih 10) hükmünü verdi; Şu halde Allah eli, onu öldürse de yine diriltir. Hatta diriltmek nedir ki? Ona ebedi hayat verir."

Sırat-ı müstakimi, nadir olarak yapayalnız aşan bile yine İnsan-ı Kâmil'in himmetiyle aşmış, varacağı yere onun sayesinde ulaşmıştır. İnsan-ı Kâmil'in eli, kısa değildir, gaiptekilere de erişir. Onun eli, Allah kabzasından başka bir şey değildir ki.

Gaiptekileri bile doyurur, onlara bile ihsan ederse, artık salike kim bilir ne nimetler başışlar!..Huzurunda hizmet kemeri bağlayan nerede, kapı dışında bulunan nerede?

İnsan-ı Kâmil'i bulup ona teslim oldun mu, aceleci ve tahammülsüz olma; balçık gibi gevşek ve sölpük bir halde bulunma. Her zahmete, her meşakkate kızar, kinlenirsen bil ki cilalanmadan ayna olamazsın." Niyazi Mısri Hazretleri'nin buyurduğu gibi;

*Kim ki serden geçmedi ise deyin bize yâr olmasın
Namusu ırzı var ile âşıklara bâr olmasın...*

YUNUS EMRE HAZRETLERİ

Yunus Emre Hazretleri'nin hayatı hakkında, ne yazık ki, fazla bir bilgi yoktur. Bilinen hususlar onun Risalet-ün Nushiyye adlı eserini H.707 (M 1307–1308) yılında yazmış olması ve H.720 (1320–1321) tarihinde 82 yaşında iken vefat etmesidir.

Böylece H.638 (M 1240–1241) yılında doğduğu anlaşılan Yunus Emre XIII. yüzyılın ikinci yarısıyla XIV. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Bu çağ, Selçukluların sonu ile Osman Gazi devrelerine rastlamaktadır. Yunus Emre'nin ilahilerinde bu tarihlerin doğru olduğunu gösteren ipuçları bulunmakta; örneğin çağdaşı olarak Mevlana Celâleddin Rumi Hazretleri'nden bahsetmektedir.

Yunus Emre, Eskişehir'in Sivrihisar yakınındaki Sarıköy'de çiftçilikle geçinmekte olan fakir bir köylüdür. Bir yıl köyünde büyük bir kıtlık baş gösterir. Yunus'un fakirliği büsbütün artar.

Nihayet birçok kez ismini duyduğu Hacı Bektaş Hazretleri'nin dergâhına gider. Pir'den bir miktar buğday ister. Hacı Bektaş Hazretleri ona lütufla muamele ederek, bir kaç gün dergâhta misafir eder. Yunus geri dönmek için acele etmektedir.

Dervişler Pir'e Yunus'un acelesini anlatırlar. O da: "Buğday mı ister, yoksa erenler nefesi mi?" diye haber gönderir. Yunus buğdayda ısrar edince; Kendisine buğday vermelerini emreder. Buğdayı alan Yunus dergâhtan uzaklaşır.

Köyüne doğru giderken nefesin ne olduğunu düşünür. Buğdayı köyüne bırakır ve nefesi almak için geri döner. É Bana nefes verin” der ise de, “Onun nasibi Taptuk Emre’de, varıp nefesi ondan alsın” cevabını alır.

Yunus bu cevabı alır almaz hemen Taptuk Emre’nin dergâhına giderek başına geleni anlatır ve kendisini kabul etmesini diler. O da “ Oğlum sana nefes vereceğim ama şu gördüğün dağdan odun çekeceksin” diye buyurur. Yunus 40 yıl bu hizmette bulunduğu halde, dergâha eğri ve yaş odun getirmez.

Hakikate varmak için geçirdiği çilekeşlik devrinde Yunus Emre’nin dergâha hiç eğri ve yaş odun getirmediğini fark eden Taptuk Emre bir gün Yunus’a: “Dağda hiç eğri odun kalmadı mı?” diye sorar. Yunus: “Dağda eğri odun çok, lakin senin kapına odunun bile eğrisi yakışmaz” diye cevap verir.

Bir gün dağdan sırtında odun ile gelen Yunus, odunları yere sertçe bırakır ve bunu gören Taptuk Emre; **“Sen bizim cevrimize dayanamadın”** diyerek Yunus’u dergâhtan kovar.

Uzun yıllar yana yakıla dolaşan Yunus, tekrar şeyhinin dergâhına gelir. Taptuk Emre’nin gözleri görmediğinden hanımı Ana Bacı’yı bularak şeyhin kendini affedip affetmediğini sorar. Ana Bacı: “Yarın sabah namazında, şeyhinin yolu üzerine yat. Taptuk Emre’nin gözleri görmediğinden senin kim olduğunu elbette bana soracak, ben de Ona Yunus diyeceğim. Eğer “Bizim Yunus mu?” diyecek olursa anla ki artık çilen dolmuştur” der.

Ertesi sabah Yunus, bu nasihate uyarak yola uzanır. Şeyhi merak edipte “Bizim Yunus mu?” diye sorunca, Yunus, Taptuk Emre’nin ayaklarına kapanır.

Salihli kazası civarında Emre adlı yetmiş evlik bir köyde, taştan bir türbenin içinde, Taptuk Emre ve çocukları ile torunları yatmaktadır. Türbenin eşiğinde de, bir başka mezar vardır. Bu, Yunus'un birçok mezarlarından biridir. Yunus Emre'nin şeyhini ziyaret edeceklerin kendi mezarını çiğneyerek geçsinler diye kapı eşiğine gömülmesini vasiyet ettiği söylenir.

ABDÜLKADİR GEYLÂNİ HAZRETLERİ

Evliyanın büyüklerinden olup, künyesi Ebu Muhammed'dir. Muhyiddin, Gavs-ül Azam, Kutb-i Rabbani, Sultan-ül Evliya, Kutb-i A'zam gibi lâkapları vardır. İran'ın Geylan şehrinde 1078 (Hicri 471)'de doğmuştur. Babası Ebu Salih Bin Musa Ceng-i Dost'tur.

Hazreti Hasan'ın oğlu, Hasan-ı Müsenna'nın oğlu Abdullah'ın soyundandır. Annesi'nin ismi Fatıma, lakabı "Ümmül Hayr" olup, Seyyidedir. Bunun için Abdülkadir Geylâni hem Seyyid hem Şeriftir. Çünkü Hazreti Hüseyin'in ecdadına Seyyid, Hazreti Hasan'inkine ise Şerif denir.

Abdülkadir Geylâni Hazretleri, 1176 (Hicri 561)'de Bağdat'ta vefat etmiş olup, türbesi Bağdat'tadır.

Abdülkadir Geylâni Hazretleri çocuk iken, bir çiftçinin yanına gider. Çiftçinin karasaban ile toprağı karmasını seyreder. Sonra da çiftçinin görmez tarafını bulup, sabanın macından tutar. Öküzlere der ki; "Hadi oğlum yürüyün". Öküz Hakk tarafından dile gelip; "Ya Abdülkadir var git işine, seni Allah bu iş için yaratmadı der". **Demek oluyor ki Cenab-ı Allah her yarattığını bir iş için yarattı.**

Abdülkadir Geylâni Hazretleri'nin yanında 40 sene helva pişiren bir talebesi bir gün yine helva pişirirken kendi

kendine hayıflanarak şöyle der ; "Yahu ben 40 senedir bu dergâhta helva pişirip hizmet ediyorum, yine de bir baltaya sap olamadım". Helvacı'nın gönlünden geçen, Abdülkadir Geylâni Hazretleri'ne malum olur.

Biraz sonra kapıdan içeri birkaç adam girer. Selam kelamdan sonra kapıdan içeri giren kişiler, Abdülkadir Geylâni Hazretleri'ne derler ki; " Bizim memleketimizin padişahı öldü. Senin padişah olarak gönderdiğin insanlardan iyi ve adaletli padişah oluyor. Bizim başımıza yeni bir padişah ver".

Abdülkadir Geylâni Hazretleri Helvacı'yı yanına çağırır ve yüksek sesle; "Filan beldeye padişah olarak gideceksin" diye buyurur. Sonra da der ki; "Helvacı kulağını bana doğru getir" Bunun üzerine Helvacı Geylâni Hazretleri'ne yanaşır. Bu kez sadece ikisinin duyacakları şekilde; "Padişah olarak gidiyorsun amma unutma, kazandığın ortak" diye buyurur. Helvacı "Peki efendim" der, gider ve o beldeye padişah olur.

Aradan üç sene geçer. Bir gün Abdülkadir Geylâni Hazretleri padişah olan helvacının sarayına misafir olur. Helvacı padişah a'vânesine Abdülkadir Geylâni Hazretleri'ni dinlemelerini önerir. A'vânesi de, Abdülkadir Geylâni Hazretleri'ni dinlerler.

Nihayet yatma zamanı gelir, Helvacı Geylâni Hazretleri'nin yatağını serip gitmeye yeltenince, Abdülkadir Geylâni Hazretleri helvacıya der ki; "Helvacı gitme ne konuşmuştuk? Gel bakalım ne kazandın?". Helvacı cevap verir; "İki tane saray kazandım efendim". Geylâni Hazretleri; "İyi, biri sana, biri bana. Daha ne kazandın?" diye sorar.

Helvacı; “ İki teneke altın kazandım” der. Geylâni Hazretleri yine; “Biri sana, biri bana. Daha ne kazandın?” diye sorar. Helvacı bu sefer; “ Bir tane de hanım kazandım” der.

Geylâni Hazretleri; “Git hanımı da al gel” diye emir verir. Helvacı hanımı getirir. Abdülkadir Geylâni Hazretleri kılıcı eline alır ve “hanımı ikiye böleceğim” diyerek kılıcı havaya kaldırır. Bunun üzerine helvacı dayanamaz, bıçağını çeker ve Abdülkadir Geylâni Hazretleri’ne arkasından saldırır.

İşte tam o anda helvacı kendini helva pişirdiği yerde bulur. Abdülkadir Geylâni Hazretleri kendisine şöyle seslenir; “Helvacı karıştır, helvanın dibi yanmasın”. Helvacı;” Karıştırıyorum efendim, karıştırıyorum” der.

* * * * *

Abdülkadir Geylâni Hazretleri’ne bir gün oğlu ile birlikte bir hanım gelir. Hanım Hazrete der ki; “Bu çocuk benim oğlumdur. Bunu senin terbiyene veriyorum. Bu altınları da sana veriyorum. Oğlumun senin gibi bir insan olmasını istiyorum”. Ve oğlunu bırakır gider. Abdülkadir Geylâni Hazretleri hanımın oğlunu alır, bir odaya koyar ve her gün ona çorba verir. Hanım da her gün gelir, odanın penceresinden oğlunu seyreder.

Gün geçtikçe oğluna sadece çorba verildiğini ve oğlunun renginin kaçtığını gören anası dayanamaz ve gider Abdülkadir Geylâni Hazretleri’ne der ki; “ Oğluma her gün çorba veriyorsun. Rengi kül gibi olmuş”. Kadın hakikatte; “ Ben sana altınları verdim ama oğlumun haline

bak “ demek istemiştir ki, kadının bu düşüncesi kendisine tecelli olan Abdülkadir Geylâni Hazretleri hanıma şöyle yanıt verir;

“Bre kadın, ben senin oğlun gibiyken, Fırat nehri kenarında bekliyordum. Bir kavun kabuğu veya bir karpuz kabuğu gelir de ben onu yerim, içime biraz kuvvet olur da, Allah diyebilirim diye. Senin oğluna ise çorba az geldi. Al altınlarını, al oğlunu git şimdi”.

* * * * *

Şeyh-i Sana isimli bir şeyh var idi. Sana şehrinde yaşar, talebeleri ile beraber istediği yere uçardı. Bir gün, yine talebeleri ile bir dağın başına uçar. O dağda domuz güden bir kız görür. Talebelerini bırakıp, domuz güden kızın yanına gider. Kıza; “Ben sana âşık oldum. Seninle evlenmek istiyorum” der. Kız Şeyh-i Sana’ya der ki; “Benim babam keşiştir. Gidelim babamın yanına beni sana verirse tamamdır”.

Böylece domuzları alırlar ve keşişin yanına giderler. Şeyh-i Sana kızın babasına durumu açıklar. Keşiş, Şeyh-i Sana’ya; “ On sene domuzlarımı güdersen, ben de kızımı sana veririm” der. Bunu kabul eden Şeyh-i Sana böylece domuz çobanı olur.

Şeyh-i Sana’nın yaşadığı dönemde o çağın piri, Abdülkadir Geylâni Hazretleri’dir. Talebeleri ile istediği yere uçabilecek kadar keramet sahibi olan Şeyh-i Sana, Abdülkadir Geylâni Hazretleri’nin piriğini bir türlü içine sindirememiştir. Şeyh-i Sana’nın zamanın pirini kabul edemediği, Abdülkadir Geylâni Hazretleri’ne malum olur.

Aradan on sene geçer. Abdülkadir Geylâni Hazretleri bir gün Şeyh-i Sana'nın talebelerine der ki;

“Şeyh-i Sana, sizi hangi dağda terk edip gittiyse, oraya gidin. Şeyh-i Sana orada keşişin kızı ile domuzları güdüyor. Daha önce size nasıl ders yaptırıyor idi ise, orada öyle ders yapın.

Talebeler Hazreti Pir'in emrini yerine getirirler. Talebelerini gören Şeyh-i Sana, Hazreti Pir'in ltfyle gaflet uykusundan uyanır ve keşişin kızına ;”Ben gidiyorum” der. Keşişin kızı ise ;” Ben de geliyorum” deyince, Şeyh-i Sana kıza; “Gel bin arkama ve yum gözlerini” der.. Keşişin kızı gözlerini atığında kendini Sana Şehrinde bulur.

GAYBİ SUNULLAH HAZRETLERİ

Gaybi Sunullah Hazretleri'nin hayatı hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Kütahyalı olduğu bilinir. İlim tahsilinden sonra İstanbul'a gelip 1059'da İbrahim Efendi'ye bağlanır, Şeyhi vefat edene kadar burada kalır. 1065 yılında Kütahya'ya dönüp orada yaptırdığı zaviyede irşada başlar.

1072'de Ruhl Hakika adlı eserini kaleme aldıktan bir süre sonra da vefat eder. Kütahya'da bir türbede medfndur.

TAÇ MARİFET TACIDIR

*Taç marifet tacıdır
Sanma gayrı taç ola
Taklit ile tok olan
Hakikatte aç ola*

*Düşe düşüp dalma
Düşte aldanıp kalma
Hakk'tan gayrı ne vardır
Tabire muhtaç ola*

*Sana âlem görünen
Hakikatte Allah'tır
Allah birdir vallahi
Sanma ki birkaç ola*

*Bir ağaçtır bu âlem
Meyvesi olmuş âdem
Maksud olan meyvedir
Sanma ki ağaç ola*

*Bu âdem meyvesinin
Çekirdeği sözündür
Sözsüz bu âdem, âlem
Bir anda tarac ola*

*Bu sözlerin meali
Kişi kendin bilmektir
Kendi kendin bilene
Hakikat miraç ola*

*Hakk denilen özündür
Özündeki sözündür
Gaybi özün bilene
Rububiyet taç ola*

GÖNÜL GİTTİ ELİMDEN

*Gönül gitti elimden
Ele giresi değil
Hallak ile bir oldu
Artık ölesi değil*

*Ol bir ile bir olan
Cümle âleme dolan
Böyle sultanlık bulan
Kulluk kılası değil*

*Erişmeyen vahdete
Vahdetteki izzete
Girse bile cennete
Lezzet bulası değil*

*Can ayine girmeyen
Hakk varını bulmayan
Bu surette gülmeyen
Sonra gülesi değil*

*İkiliğin silmeyen
Hakk"ı canda bulmayan
Gaybi kendin bilmeyen
Rabbin bilesi değil*

İDRİS MUHTEFÎ HAZRETLERİ

16. ve 17. yüzyıllarda Anadolu'da yaşamış olan evliyalardan İdris Muhtefi Hazretleri'nin asıl ismi Ali'dir. Halk arasında Hacı Ali Bey diye bilinir. Terzilik mesleğiyle meşgul olduğu için "İdris", kendi hallerini ve yakınlarını insanlardan gizlediği için, "gizleyen" manasına gelen "Muhtefi" lakaplarıyla anılmıştır.

Aslen Rumeli Tırhala'dan olup, doğum tarihî bilinmemektedir. İdris Muhtefi Hazretleri 1615 (H.1024) senesinde İstanbul'da vefat etmiştir. Kabri, Kasımpaşa'da Kulaksız Camii karşısında Okmeydanı'nın Haliç Tersanesi'ne bakan kısmındaki Doymazdere Mezarlığı'ndadır.

İŞ BU DEME ERİNCE

*İş bu deme erince
Üç kez doğdum âneden
Nice yavru uçurdum
Nice âşiyânen*

Üç kez anadan doğmak ile kastedilen; biri Âdem babadan doğuş, ikincisi anadan babadan doğuş, üçüncüsü ise mürşitten doğuştur. Son iki dizede anlatılmak istenen ise; ahlakı zemimelerin ahlak-ı hamidiyeye tebdil olmasıdır.

*Dört doğurdum anamı
Hâmil oldum babadan
Babam dokuz ayaklı
Anlama sen efsaneden*

Dört rakamı; şeriat, tarikat, hakikat ve marifeti işaret eder. "Babam dokuz ayaklı" dizesindeki dokuz rakamı ile işaret edilen; sekiz sıfat-ı Subutiye, bir de zattır ki dokuz

eder. “Anam olan bu sıfatlara sarıldım, İnsan-ı Kâmil’den doğdum. Sen bunu efsane olarak anlama” manasındadır.

*On tayaya emzirdim
İkiyüzlü bir çocuk
Kara libas giydirdim
Yükseltip keşânededen*

On tayaya emzirdim dizesinden murad, beş dış kuvve, beş de iç kuvve, toplam on kuvvedir.

Dış kuvveler; 1- Gözden görmek 2- Kulaktan duymak 3- Burundan koklamak 4- Dilden tatmak 5- Bir şeye elinle dokunduğunda yaş ya da kuru olduğunu anlamak.

İç kuvveler ise; 1- Gadab 2- Ucub; yani kendini âlemden büyük görmek 3- Kin; karşındakinden intikamını alamıyorsun ama imkânın olsa onu ellerinle boğacaksın. 4- Haset; Allah muhafaza 70 şeytandan daha beterdir. 5- Kuvveyi hayaliye; Biri bin gösterir. İşte bu hayal kuvvesi sahibini yanıltır. Yavaş yavaş adamı kendi hayaline kanaat getirtir.

Nitekim Ayet-i Kerime’de “O hayaline tapanlar yok mu? Hayaline tapanlar büyük zarardırlar” buyrulmaktadır.

İşte bu 10 kuvveyi, 10 tane bulanık akan dereye, insanın kalbini de bir havuza benzetmişlerdir. Bir havuza on tane dereden bulanık su akarsa, o havuzu temizlemek

çok zor olur. Fakat önce o bulanık akan suların havuza akmasına mani olursan, havuzu temizlemek kolay olur.

Kara libastan murad zatın nurudur ki, zatın nuru siyahtır derler. Keşâne ise yüksek demektir.

*Kaf Dağı'nı arkama
Yüklendim etme aceb
Bahr-i muhiti içtim
Kanmadım amma neden?*

“Kaf Dağı'nı arkama yüklendim etme aceb” dizelerindeki Kaf Dağı, tevhid-i ef'al demektir. “Her şey Allah'tandır” demesi kelamda kolay, lakin zevkini tatması çok zordur. “Bahr-i muhiti içtim” dizesinden murad; aşk-ı ilahidir ki, bu aşk-ı ilahiye içtim içtim kanmadım demektir.

*Altmış arşın minare
Çıktım anın üstüne
Çağıruben sedayı
Doldurdum asumaneden*

Altmış arşın minare altı meratib demektir. Altı meratibi zevk ettim, her fiilde fail ben olduğumu anladım manasınadır. Minare ile kastedilen insanın kendi vücududur.

“Çağıruben sedayı doldurdum asumaneden” dizelerinde, İdris-i Muhtefi Hazretleri buyuruyorlar ki; “Halkı irşad ediyorum. Evvel, ahir, batın, zahir andan başka yok olduğunu Hakk'ın kuvası ile anladım. Anlayan da, irşad eden de O'dur O”.

*Yüz tınaplı bir çadır
Diktirdim siper için
Ana tuttum yüzümü
Doğdum ol kâr-hânedan*

“Ana tuttum yüzümü, doğdum ol kâr-hanedan” dizeleri ile anlatılmak istenen; kâr-hâne olan İnsan-ı Kâmil'e

yüzümü tuttum manasınadır. İnsan-ı kâmil kâr-hânedir. Çünkü İnsan-ı Kâmil'den edeceğin kârı, başka hiçbir yerden edemezsin.

*Firavun ile görüşüp
Biraz nasihat ettim
Dedi sözün tutmazam
Dönmezem hâmâneden*

Firavun Hazreti Musa'yı konağında büyüten Mısır Kralı'nın adıdır. Musa (AS) Firavun'u dine davet eder. Firavun Musa (AS)'a der ki; "Ya Musa ben vezirlerimle meşvere edeyim, ondan sonra sana cevap veririm". Firavun vezirlerini toplar, meşvere eder.

Vezirlerinden Hâmân adında olan baş veziri Firavun'a der ki; " Âlem sana Allah derken, şimdi sen Musa'nın Allah'ına mı Allah diyeceksin?"

Firavun'un iman etmeyeceğini anlayan Musa (AS), kendisine uyanlara; " Bu gece sabaha karşı bu şehirden uzaklaşacağız. Hazır olun" diye buyurur. Sabaha karşı Musa (AS)'a yakın olanlar, Firavun'un şehrinden kaçarlar.

Firavun sabahleyin kalkar, Hazreti Musa'nın şehirden etbâsıyla kaçtıklarını görünce askerlerine, Hazreti Musa'yı ve ona uyanları yakalayıp, öldürmeleri için emir verir.

Hazreti Musa'nın adamları, Musa (AS)'a Firavun'un askerlerinin kara bir bulut gibi yaklaşmakta olduğunu haber verirler. Musa (AS), ve ona tabi olanlar Kızıldeniz'in kenarına gelmişlerdir ki, buradan öteye kaçacak bir yerleri kalmamıştır.

Musa (AS); "Korkmayın, Allah bizimle beraberdir". Diye buyurur. Bunun üzerine Cebrail (AS) gelerek, Hazreti Musa'ya der ki; "Ya Musa, asanı Kızıldeniz'e 12 yerden

vur” Musa (AS)’da asasını 12 yere vurur. Bunun üzerine Kızıldeniz’den 12 tane yol açılır.

Hazreti Musa’nın etbâsı Kızıldeniz’in karşı tarafına geçerler. Arkadan yetişen Firavun’un askerleri ve Firavun, Kızıldeniz’den açılan yollardan geçip, karşı taraftaki Musa (AS)’ın etbâsını yok etmek isterler. Kızıldeniz’in tam ortasına geldiklerinde, deniz kapanarak eski haline döner. Firavun, askerleri ile beraber Kızıldeniz’de boğulur.

Firavun’un tam boğulacağı esnada “ Musa’nın Allah’ına inandım” diyecekken, Cebrail (AS) Firavun’un ağzına balçık ile basar ve Firavun’a iman nasip olmaz.

Ey Salik! Senin içinde de hem Musa var, hem Firavun. Sen de Musa’nın tarafından olup, nefsin olan Firavun’un hilelerinden kaç ki, onu suya gark edebilesin. Ancak böylelikle felâh bulabilirsin.

*Yedi başlı bir yılan
Gördüm ki hâkim olmuş
Sûreti hayvan değil
Bilmezem ammâ neden*

Tarikatta yedi başlı yılan, insanın nefesine derler. Yedi başlı bir yılan gördüm ki hâkim olmuş, yani nefsin arzu ve isteklerine esir olana insan demezler. “Nefsini bilen, rabbini bildi” Hadis-i şerifi ile nefsini bilmeyenin rabbini de bilmediği anlatılmaktadır. Rabbini bilmeyene de insan demezler. Sureti insana benzese de, konuşan hayvan sayılır.

İnsan kendini ancak bir İnsan-ı Kâmil ile bilebilir. Yani bir İnsan-ı Kâmil nezaretinde tevhid makamlarını zevk ederse insan mertebesine yükselebilir.

Tevhid makamlarının ilkine ef'al, ikincisine sıfat, üçüncüsüne ise zat makamı derler. Bu üç makama **fenafillâh makamları** adı verilir.

Beka billâh makamları ise; cem, hazretül cem, cemmül cem ve ehadiyetül cem makamlarıdır. Bu makamlar ancak ehliyetli bir Melâmi İnsan-ı Kâmil'inden ahz olunur.

İnsan-ı Kâmil bu makamların altı tanesini vermeye yetkilidir. Fakat yedinci makam olan Ehadiyet makamı, ancak Resulullah (SAV)'e mahsustur ve O'na racidir. Ehadiyet makamı, Hz. Muhammed (SAV) Efendimiz tarafından salike verilirse zevk olunur ve illa o makamda zevk yoktur derler.

Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri, işte bu yedi makamı yukarıda anlatılan şekilde ahzetmeyenin, insan irşad edemeyeceğini buyurmuştur.

*Aksakallı bir avret
Düştü benim peşime
Lü'lü etmiş kendini
İnci-i dürdânedan*

Aksakallı avrat dünya demektir. İnsanın gözüne çok güzel görünür. Musa (AS) bir gün bir vadiden geçerken, hesnâ bir kadın karşısına çıkar. Musa (AS)'a der ki; " Ya Musa! Al beni, benim taliplilerim çok. Beni alacaklar." Hazreti Musa ona bakmaz bile.

Bu sefer de hesnâ kadın bir altın yığını olur. Hazreti Musa altınlara bakmayarak oradan geçer ve gider. Bir süre sonra yoldan geçmekte olan üç arkadaşı o altın yığını

görürler. Aralarında “içimizden en hızlı yürüyen gitsin bir deve alıp gelsin ki, altınları o deveye yükleyelim” diye kararlaştırırlar.

En hızlı yürüyen evine giderken, diğer iki arkadaş altınların başında bekler. Evine varan adam hanımına der ki; “Hanım bir altın yığını bulduk. Ben deveyi götüreceğim, altınları yükleyip geleceğiz.” Hanımı ise adama; “Sana yemek koyayım. Bu arada ben de deveyi hazırlayayım” der.

Hanımı adama yemek koyarken kendi kendine şöyle plan yapar; “Benim adam karnını doyururken, ben hem deveyi hazırlarım, hem de devenin üzerine zehir karıştırdığım yemeği bağlarım. Altının başında bekleyen arkadaşları aç olmuşlardır. Zehirli yemeği yerler ölürler. Böylece altın benim adama kalır”.

Bu sırada altının başında bekleyen arkadaşlar da aralarında şöyle meşvere ederler; “Arkadaşımız gelince geç kaldığını bahane ederek kavga çıkartır, onu öldürürüz. Böylelikle altınları üçe bölmek yerine, ikiye böleriz”.

Bir süre sonra adam deveyle gelir. Arkadaşları anlaştıkları gibi geç gelmesini bahane ederek kavga çıkarırlar. İçlerinden biri yerden bir taş alarak deveyi getirenin kafasına vurur ve onu öldürür.

Altınları deveye yükleyecekken, heybesindeki yemeği görürler ve derler ki; “ Önce karnımızı doyuralım, altınları sonra deveye yükleriz”. Böylelikle zehirli yemeği yerler ve onlar da ölürler.

Bir müddet sonra Musa (AS) geri döner ve altın yığınının yanında ölen üç arkadaşı görür. Altın yığını dile gelir ve Hazreti Musa'ya; “Ya Musa! Gördün mü benim

taliplilerimin halini?" diye sorar. Hazreti Musa da;" Gördüm gördüm. Sana talip olanların sonu işte böyle olur" der.

*Yetmiş iki dillice
Düdük aldım çarşıdan
Çaldım anın sedâsın
Doldurdu âsumânedden*

Yetmiş iki düdük ile kastedilen; "**Seteftariku ümmete selasen seb'in illa vahidetün minel cenneti**" Hadis-i Şerifidir ki; Resulullah (SAV) Efendimiz şöyle buyurmuştur; "Benden sonra ümmetimin 73 fırka olacaktır. Bu yetmiş üç fırkanın 72 fırkası; biri benim yolum doğru, öbürü benim yolum doğru diyerek düdük gibi âleme seda edeceklerdir.

Yetmiş üç fırkanın yetmiş ikisi delalette olup, cehennemliktir. Ancak bir fırka hidayettedir. Bunun üzerine ; "Onlar kimlerdir ya Resulullah?" diye sorulur. Resulullah (SAV), buyururlar ki; "O bir fırka, ben ve benim izimden gelenlerdir. Onlar Naciye fırkasıdır ki, benim izimden gelenler hidayettedirler".

*Bir top attım maşrıktan
Geldi düştü mağribe
Bu bir rengin rumûzudur
Anlama sen efsaneden*

Maşrık güneşin doğduğu yere, mağrip ise güneşin battığı yere derler. Melâmette ise, erenler hakikat güneşi ile Allahu Tealâ'nın cemalini kastederler. Bu makama, "cem makamı" denir.

Bundan sonra hazretül cem makamı vardır ki, salık mürşidinden bu makamda doğar. Artık salikin gözünden gören, kulağından işiten, dilinden söyleyen, elinden tutan, ayağından yürüyen Hakk olur. Böylece salık Hakk ile görür,

Hakk ile işitir, Hakk ile söyler, Hakk ile tutar ve Hakk ile yürür.

Sırta ve ene sırta hu; salık Hakk ile bu makamda sırtaşır buyrulmuştur. Hakikat güneşi bir defa doğdu mu, bir dahi batmaz. İşte salık, mürşitten Hazret-ül Cem makamında doğar.

*Bir mektebe uğradım
Kuşdilini okurlar
Sivrisinek hâlîfe
Hocası pervânedan*

Mektep, mürşidi kâmilin varlığıdır. Ancak Ehadiyet-ül ayn makamında tam vahdet olur. Allah diye diye halifenin vücudu sivrisineğin vücudu kadar dahi kalmamıştır. Hocası pervaneden dizelerindeki hoca ile kastedilen, tevhid talebesi demektir ki, salık de ateşböceği gibi “Allah Allah” diyerek, kendini ilahi aşk ateşine atar.

*Âlem-i semayı
Olta edip sarkıttım
Bin bıyıklı bir balık
Çıkardım deryânedan*

Olta denilen, kâmilin telkinatıdır. Bin bıyıklı balık ahlak-ı zemimelerdir ki, “bin bıyıklı bir balık çıkardım deryânedan” dizeleri, ahlak-ı zemimelerden kurtarıp, ahlak-ı hamidiye ile ahlaklandım demektir.

*Gördüm Nuh’un gemisin
Girdim anın içine
Buldum anda necâtı
Kurtardım tûfaneden*

Nuh'un gemisi şeriattır. Şeriata sarılan tufanda boğulmaz demektir. Necat ile kastedilen, bir İnsan-ı Kâmilin öncülüğünde tevhid ilmi ile makamlarını hatmetmek ile tufandan kurtarılır demektir.

*Senin İdris hakikat
Bu rumuzat sözlerin
Anladı insan olan
Bilmedi hayvânedan*

Bu hakikat sözleri anladı insan olan. İnsan ne zaman insan olur? Ef'alini ef'ali Hakk'ta, sıfatını sıfat-ı Hakk'ta, zatını zat-ı Hakk'ta bezledip, ihtiyari ölüm ile ölüp, Hakk ile dirilmekle insan olur.

HACI BAYRAM-I VELİ HAZRETLERİ

Asıl ismi Numan bin Ahmed, lakabı “Hacı Bayram” dır. 1352 (H. 753) tarihinde Ankara'nın Çubuk Çayı üzerindeki Zülfadl (Solfasol) köyünde doğdu. On dördüncü ve on beşinci yüzyıllarda Anadolu'da yetişti. 1429 (H. 833) tarihinde Ankara'da vefat etti. Türbesi kendi ismiyle anılan Hacı Bayram Camiine bitişik olup, ziyaret mahallidir.

Hacı Bayramı Veli, Anadolu'ya hicret eden meşhur Kayserili Hamideddin İbni Musa'yı yani Somuncu Baba'yı tanıyana kadar, Ankara'da Kara Medrese'nin müderrisliğini yapan büyük bir âlimdir. O da birçok kişi gibi, Somuncu Baba'nın neşe ve kemaline âşık olup ona bağlanır ve müderrisliği bırakır. Şeyhi ile birlikte Şam'a ve Mekke'ye gider, sonunda birlikte Aksaray' a gelirler.

Şeyh Hamideddin 1412'de vefat ettikten sonra, kendisi Ankara'ya döner ve orada yerleşir. Hacı Bayram zamanla Ankara'da öyle büyük bir ün kazanır ki, kendisine düşman olanların çıkardığı, devlete karşı ayaklanma başlatacağı şeklindeki bazı dedikodular, dönemin padişahı II. Murat'ın kulağına gider. Bundan rahatsız olan Padişah, Hacı Bayram'ı Edirne'ye çağırır.

Bu durum Hacı Bayram Veli Hazretleri'ne tecelli eder ve ceplerinde padişahın fermanı ile Ankara'ya yaklaşan çavuşları yolda karşılar. Hacı Bayramı Veli Hazretleri'ndeki kemalat karşısında hayrete düşen çavuşlar; “Geri varalım, söylenenlerin yalan olduğunu Hünkâr'a arz edelim. Biz sizi derdest edip nasıl götürürüz?” diye sızlanırlar. Ancak Hacı Bayram Veli Hazretleri; “Hünkâr'ın fermanını yerine getirmek gerektir” diye buyurur ve birlikte yola çıkarlar.

Hacı Bayramı Veli Hazretleri'ni padişahın huzuruna getirdiklerinde padişah II. Murat namaz kılmaktadır. Hacı

Bayram Veli Hazretleri kendisine selam verir ve oturur. Namazı biten padişah; “Demek sana bunun için “Deli Bayram” diyorlarmış. Namaz kılan insana hiç selam verilir mi?” diye sorar.

Bunun üzerine Hacı Bayram Veli Hazretleri; “Padişahım sözlerin doğrudur, namaz kılan selam verilmez. Ancak sen namaz kılmıyordun ki, bahçedeki çiçekleri suluyordun” deyince, namaz esnasında bahçesindeki çiçekleri sulamayı düşünen padişah donup kalır. Duyduklarının iftira olduğunu anlar ve çok mahcup olur.

Hacı Bayram Veli Hazretleri'nin gönlünü nasıl alacağını bilemez. Ona türlü hediyeler ve birçok ihسانlarda bulunur ve kendisine bağlı olan dervişlerin vergiden muaf tutulacağını ve askere alınmayacaklarını beyan eder.

Ancak bu ayrıcalık, birçok taklit ehlinin de el alıp tarikata girmesine yol açar. Sayıları kırk bini aşar dervişlerin. Şikâyetler artınca, Padişah, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'ne haber yollatıp, kaç müridinin olduğunu öğrenmek ister. "Bunlar dervişlerinizse vergi alınmayacak, ama gerçekten hepsi de sizin müritleriniz mi?" diye sorar.

Bunun üzerine Hacı Bayram Veli Hazretleri'nin talimatı ile tellallar Ankara'nın bütün sokaklarında; “Hacı Bayram Hazretleri'ne talebe olanlar yarın Solfasol Dağı'nın üzerinde sabah namazını eda edeceklerdir” diye bağırırlar.

Solfasol Dağı'nın üzerine bir çadır kurulur. Hacı Bayram Veli Hazretleri çadırın içine iki koyun koydurur. Padişah da çadırın içindedir.

Namaz vakti gelince, Hacı Bayram Veli Hazretleri elinde kılıçla, çadırdan kalabalığa seslenir. “ Allah için

kurban olacak varsa gelsin". Herkeste bir telaş ve korku... Topluluğun içinden bir adam öne çıkar. "Alın içeri!" denir. Çadıra girerler. Biraz sonra çadırdan dışarı kanlar akmaya başlar.

Hacı Bayram Veli Hazretleri bu kez elinde kanlı bir kılıçla dışarı çıkar. Yine; "Allah için kurban olacak var mı?" diye seslenir. Bu kez bir hanım gelir, onu da çadıra alırlar. Yine çadırdan kanlar akar. Kanları görenler, ardına bakmadan kaçır... Meydanda kimseler kalmaz.

Bunun üzerine Hacı Bayram Veli Hazretleri, Padişaha döner ve şöyle der; "Padişahım, benim bir buçuk talebem var..."

* * * * *

SEN SENİ BİL SEN SENİ

*Bilmek istersen seni
Can içre ara canı
Geç canından bul anı
Sen seni bil sen seni*

*Kim bildi ef'alini
Ol gördü sıfatını
Anda buldu zatını
Sen seni bil sen seni*

*Görünen sıfatındır
Anı gören zatındır
Gayrı ne hâcetindir
Sen seni bil sen seni*

*Kim ki hayrete vardı
Nûra müstağrak oldu
Tevhid-i zatı buldu
Sen seni bil sen seni*

Bayram özünü bildi
*Bileni anda buldu
Bulan ol kendi oldu
Sen seni bil sen seni...*

N'OLDU BU GÖNLÜM?

*N'oldu bu gönlüm n'oldu bu gönlüm
Derd-ü gamınla doldu bu gönlüm
Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm*

*Yan ey gönül yan yan ey gönül yan
Yanmadan oldu derdine derman
Pervane gibi, pervane gibi
Şem'ine aşkın yandı bu gönlüm*

*Gerçi ki yandı gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı
Kendinde buldu, kendinde buldu
Matlabını hoş buldu bu gönlüm*

*Sevâd-ı âzam Sevâd-ı âzam
Belki olupdur arş-ı muazzam
Matlab-ı cânân matlab-ı cânân
Olsa aceb mi şimdi bu gönlüm*

*Seyr-i billâhtır seyr-i billâhtır
Li-mâ'allah'tır fena-fillâhtır
Âyinesinde âyinesinde
Gerdi sivâyı buldu bu gönlüm*

*El fakr-ü fahrî el fakr-ü fahrî
Demedi mi ol âlemler fahrî
Fakrını zikret fakrını zikret
Mahv-u fenâda buldu bu gönlüm*

Bayramı imdi bayramı imdi
*Bayram edersin yâr ile şimdi
Hamd-ü senâlar hamd-ü senâlar
Yâr ile bayram kıldı bu gönlüm*

MUHYİDDİN-İ ARABÎ HAZRETLERİ

Gavs-ül Azam Abdülkadir Geylâni Hazretleri maddi ve manevi ilimlerdeki derinliği ve üzerindeki manevi lütuf ve rahmetle dinin esaslarını yeniden dirilttiği için, kendine "Dinin Dirilticisi" anlamında "Muhyiddin" denmiş, O da bu ismi, Endülüs'te dünyaya gelen ve "Şeyh-ül Ekber" namıyla ün salan manevi evladı İbni Arabî'ye vermiştir.

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri, 17 Ramazan 560 (Hicri 1165) tarihinde Endülüs'ün Mürsiye şehrinde doğar, sekiz yaşında babasıyla beraber İşbiliye (bugünkü Sevilla) 'ya gelir. 638 (16 Ekim 1240) tarihinde 78 yaşında iken vefat eder. Kabri bulunduktan sonra, Kasiyun Dağı eteğinde bulunan türbesine defnedilir.

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri, veliler gözü sürmesi, benim iki gözümün nuru, bir gün bir akrabası ile beraber giderlerken önlerine bir hanım çıkar ve Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'ne yaramaz sözler söyler. Hazret hiç cevap vermez. Akrabası atılır der ki; "Efendim bu hanım sana neler söylüyor işitmiyor musun?"

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri; "**O hanıma bir takım kötü sıfatlar araz olmuş. Hanım kendi sıfatlarına küfrediyor, bende o sıfatlar yok**" diye cevap verir.

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri yine bir gün Şam'da bir camide vaaz verirken ayağını yere vurur ve der ki; "Ey cemaat! Sizin taptığınız Rabb benim ayağımın altında". Cemaat hiddetle "Vay bizim Rabbimiz senin ayağının altında mı derler".

Zamanın hocaları toplanarak, Muhyiddin-i Arabî Hazretlerinin katlini vacip kılarlar. Bunun üzerine zamanın erenleri de Muhyiddin-i Arabî Hazretlerini saklarlar.

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin vefatından sonra onu belirsiz bir yere gömer ve kabrinin bulunup rahatsız edilmemesi için üzerine çöp dökerler.

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri kitaplarından birine şöyle bir ibare yazar; **“Dehalessini vessini şinine”**. Sözü edilen kitabı okumak bu fakire de nasip oldu.

Aradan yıllar geçer, Yavuz Sultan Selim Şam'ı almak isterken, Sina Çölü'nü geçmesi gerekmektedir. Ancak o zamanın devrinde Sinâ Çölü'nü geçmek çok zordur. Çünkü çölde su yoktur ve askerler 12 gün susuz yürümek zorundadırlar. Yavuz Sultan Selim çölü geçene kadar çok fazla zayıat vereceğini düşünür.

Bu arada Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin kitabı eline geçer. Kitaptaki; **“Dehalessini vessini şinine”** ibaresini gören Yavuz Sultan Selim'de, Sina Çölü'nü zayıatsız geçeceği ve Şam'a gireceği kanaati hâsıl olur.

Çünkü bu ibarede; **“Sin şine girer. O zaman benim sözümü isbat eder ve benim intikamımı alır”** denmektedir. Sultan Selim, ibaredeki “sin” yani “s” harfinin Selim'in “s” si, “Şin” yani “ş” harfinin ise Şam'ın “ş” si olduğunu anlar. Ve Yavuz Sultan Selim Şam seferine çıkar. Gerçekten de Sinâ Çölü zayıatsız geçilir ve Sultan Selim Şam'a girer.

Kocamustafapaşa'da Sümbül Efendi'nin kalp gözü açık bir talebesi İstanbul'un Silivrikapı surlarına çıkar ve Yavuz Sultan Selim'in Şam seferine çıkışını seyrederek Gider Sümbül Efendi'ye haber verir.

Bir gün yine Yavuz Sultan Selim'in Şam seferini seyreden Seyyid Ömer, Sultan'ın Şam'a girdiğini görünce heyecanla şöyle bağırır; “Yavuz Sultan Selim Şam'a girdi!”

ve Silivrikapı surlarından düşerek orada ölür. Düştüğü yere mezarını yaparlar. Ben o mezarı ziyaret ettim. Bir beyaz taşta “Seyyid Ömer’dir” diye yazmışlar. Bir eserde konunun vahametini okumuştum ve ilgimi çekmişti.

Yavuz Sultan Selim Şam’a girince, vakit kaybetmeden Şam’ın ileri gelenlerini toplar ve onlara; Muhyiddin-i Arabî Hazretleri’nin “Sizin Rabbiniz benim ayağımın altında” diyerek ayağını nerede yere vurduğunu sorar. Şehrin ileri gelenleri Sultan Selim’i sözü edilen camiye götürüp, Arabî Hazretleri’nin o sözü söylediği esnadaki yeri gösterirler.

Yavuz Sultan Selim gösterilen yerin eşilmesini emreder. Söylenen yerden büyük bir altın hazinesi çıkar ki böylece Şeyh-ül Ekber’in “Sizin Rabbiniz” diye kastettiğinin, insanların tarih boyu uğruna nice kötülükler işleyip kanlar döktüğü altın yani başka bir deyişle “dünya malı” olduğu ortaya çıkar.

Ertesi gün Cuma namazı vaktinde, camilere gitmekte olan insanlara tellallar; “Muhyiddin-i Arabî Hazretleri’nin çıkardığı hazine yağma” diye bağırırlar. Diğer yandan Yavuz Sultan Selim askerlerine yağma için gelenlerin kafasını kesmelerini emreder.

Böylece Cuma namazından vazgeçip altın yağmasına koşanların hepsinin kafası kesilir ki; ibaredeki; **“Sin şine girer. O zaman benim sözümü isbat eder ve benim intikamımı alır”** sözü yerine gelmiş olur.

Yavuz Sultan Selim daha sonra Arabî Hazretleri’nin saklı olan mezarını buldurur ve oraya bir türbe yaptırır.

* * * * *

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri Füsûs-ül Hikem adlı eserinde, İnsan-ı Kâmil'in ve yaratılışın sırlarından şöyle bahsetmektedir:

Allahu Teâlâ, **İnsan-ı Kâmil'in** hakikatinde kendi zatını görmeyi ve bu cem edici var oluşla kendi sırrını kendine zahir kılmayı diledi.

Böylece bütün bir âlemi, yaratılışı kusursuz olmakla birlikte ruhtan yoksun bir ceset olarak yarattı. Dolayısı ile âlem, cilâsız bir ayna gibiydi. Emir, âlem aynasının cilâlanmasını gerekli kılınca, **Âdem** bu âlem aynasının cilâsı ve bu suretin ruhu oldu.

Yukarıda sözü edilene, "**İnsan**" ve "**Halife**" adı verildi. İnsan adı verilmesi, oluşumunun genel olmasından ve bütün hakikatleri kendinde içkin kılmasından dolayıdır. Ve **İnsan Hakk için, gözdeki görmeyi mümkün kılan gözbebeği gibidir**. Böylece ona "**gözbebeği**" anlamına gelen "İnsan" adı verilmiştir. Çünkü Hak, mahlûkatına İnsan'dan doğru bakar ve mahlûkatına yönelik rahmetini onunla ihsan eder.

İlahi sureti oluşturan isimlerin bütünü, insanın ortaya çıkışıyla zahir oldu ve böylece insan bu mevcudiyetiyle bütün bir mevcudatı kapsama ve kendinde toplama ayrıcalığını elde etti. Ve bundandır ki, Allahu Teala'nın meleklerle gösterdiği delili oldu.

Âlem insanın varlığıyla tamamlandı. Ve onun âleme nisbeti, mührün, üzerinde bulunduğu yüzük kaşına nisbeti gibidir. Sultanın hazineleri üzerine nakşettiği mühür, yüzük kaşının üzerindedir.

Ve insana “halife” denmesi bu nedenledir: Nasıl ki sultan hazinelerini mührüyle muhafaza ediyorsa, Allah da mahlûkatını halifesiyle muhafaza eder. Üzerinde sultanın mührü oldukça hiç kimse, sultanın izni olmadan bu hazineleri açmaya cüret edemez. Böylece insanı, âlemin muhafazasında Kendisine halife kıldı ve **âlem, içerisinde İnsan-ı Kâmil bulunduğu sürece muhafaza olunacaktır.**

Görmez misin ki, dünya hazinelerinin mührü olan İnsan-ı Kâmil’in bu dünyadan ayrılmasıyla bu dünyanın üzerindeki mühür parçalanacak olsa, Hakk’ın onda saklayacağı hiçbir şey kalmaz ve içinde olan ne varsa boşalır, her bir parçası (kendi asılları olan) diğer parçalara katışır. Ve her şeyin ahirete intikal etmesiyle, İnsan-ı Kâmil, ahiret hazinelerinin üzerine ebedî mühür olarak mühürlenir.

İmdi Allahu Teala’nın Âdem’i “İki Eli” arasında cem etmiş olması, onu şereflendirmek içindi. Bundandır ki, Hak Teala İblis’e, **“İki Elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir?”** (Sâd Suresi, 38/75) buyurdu ki Âdem, Hak Teala’nın İki Eli’ne karşılık gelen iki suretin, yani âlemin suretiyle Hakk’ın suretinin cem olmasından başka bir şey değildir.

İblis ise ancak âlemin bir parçası olduğundan, bu cemiyet onda ortaya çıkmadı. Ve Âdem, bu vassından dolayı halife oldu. Eğer halife kılındığı şeyde, kendisini halife kılanın suretiyle zahir olmasaydı, kendisine halifelik verilmezdi.

Ve eğer, üzerlerine halife kılındığı ve (bundan dolayı) kendisine dayanıyor olan uyrukların bütün talepleri kendinde bulunmasaydı ve onların taleplerini karşılayacak durumda olmasaydı, onlar üzerine halife olmazdı.

Böyle olunca kendisine muhtaç olanların tümünü birden kendinde barındırması kaçınılmazdır. Değilse, onların üzerine halife olamaz. **Bu takdirde halifelik ancak İnsan-ı Kâmil için geçerlidir.** Ve Hak Teala, İnsan-ı Kâmil'in zahirî suretini âlemin hakikatlerinden ve suretlerinden ve batınını da Kendi suretinden inşa etti. Ve bunun için İnsan-ı Kâmil'e ilişkin olarak, "Ben onun görmesi ve işitmesi olurum" dedi; "gözü ve kulağı olurum" demedi ve böylece iki sureti birbirinden ayırdı.

Ve böylece o, yani **Halife, âlemdeki her varlıkta, bu varlığın hakikatinin talep ettiği**ncedir. Ama Halife'den başka (Hakk'ın suretiyle, âlemin suretini) cem edici olan yoktur ve o da bu cemiyete sahip olması ile üstün oldu.

Eğer Hakk'ın mevcudatta (ilahi) suret yoluyla yayınıcı olmasaydı, âlemin varlığı söz konusu olmaz ve aynı şekilde, küllî olan akılla-kavranabilir hakikatler için olmasaydı, aynî varlıklarda bir hüküm zahir olmazdı. Ve bu hakikat dolayısıyladır ki, âlemin kendi varlığı için Hakk'a gereksinimi olduğu kesinleşmiş oldu.

FENAFİLLÂHTAN GEÇMEYENDEN EMİN OLMA

Bir gün şeytan bir kâmil-i mürşide gider ve biat eder. Şeyh de onu kabul eder. Şeytan bu vesile ile on sene o şeyhe hizmet eder, fakat bir türlü şeyhi yoldan çıkaramaz. Şeytan arkadaşlarına giderek derdini anlatır. Arkadaşları da der ki; “ Sen git bir kocakarı bul, derdini ona anlat. O, onu yoldan çıkarır”.

Şeytan da bir kocakarı bulup, ona derdini anlatır. Kocakarı şeytana der ki; “Onu yoldan çıkarmak için beni iyi dinle. Yarın sabah namazına giderken ben cankurtaran yok mu diye bağıracam. Sen de o şeyhe aynı şekilde bağır. Şeriatta, “İmdat, cankurtaran yok mu” diyene koşmak, namazdan önce gelir. Bu nedenle de şeyh eve gelecektir. Şeyh kapıdan girsin. Böylece onun işi tamam olur“ der.

Ertesi sabah kocakarı, söylediği gibi “Cankurtaran yok mu?” diye çığlıklar atar. Şeytan fener elinde, sesin geliş yönüne doğru yönelir.

Şeyh şeytana “Ey Şeytan! Nereye gidiyorsun?” der. Bunun üzerine Şeytan hayretle; “Benim Şeytan olduğumu nereden biliyorsun?” diye sorar. Şeyh der ki; “Daha sen ilk geldiğinde senin şeytan olduğunu anladım”. Şeytan öfke ile feneri yere çarpar ve berhava olur.

Nas Suresi'nde (**minelcinneti vennâs**) ayet-i kerimesinde insan ve cin şeytanından bahsediyor. Ayette kadın veya erkek olduğu belirtilmiyor. Cin şeytanını tanımak kolaydır. Fema, insan şeytanını tanımak zor bir iştir. Onun için Cenab-ı Hakk fenafillâhı şart koşmuş.

Fenafillâh'tan geçmeyince Cenabı Hakk o insanı insan mertebesine kadem bastırmıyor. Demek ki **insan, elindeki varlıklarını bir gaye uğruna feda**

edebiliyormuş. Fakat canını asla. Veliullahların
buyurdıkları gibi, sen de **fenafillâhtan geçmeyenden**
emin olma!..

*Geçme namert köprüsünden koy seller alsın seni
Durma namert gölgesinde koy yeller alsın seni*

*Namerdi mert görüp de inanma mertliğine
Derdinden ölsen bile halini duyurma ana*

*Derdini arz et fenafillâh olana şifa olur o sana
Yüzünü dön Hakk'tan yana, sığın yüce divana*

* * * * *

İNSAN-I KÂMİL VERDİĞİNİ GERİ ALABİLİR Mİ?

Bağdat şehrinde bir İnsan-ı Kâmil bir gün haymesinden vecde gelmiş olarak çıkar. Hakk tarafından o kâmile hilafet verme ilhamı tecelli eder. Etrafına bakınır, taliplilerinden kimseyi göremez. O sırda bir kelp görür. Ve kelbe; “Ah sayı!” diye bağırır. Kelp oradan uzaklaşır fakat o andan itibaren kelbin etrafına hemcinsi olan kelpler toplanırlar.

Durumu tetkik eden İnsan-ı Kâmil şeriata uygun olmadığını görür. Ve kelbi bularak; ” Ya kelp, verdiğimi senden aldım. Ayet-i kerimede buyrulduğu gibi; (**en tueddül emaneti**) (Nisa 58) ‘Emaneti ehline verin’ sırrı zahir oldu” diye buyurur.

O andan itibaren kelpler sözü edilen kelbin etrafından dağılır giderler. Bu kıssadan hisse; bir İnsan-ı Kâmil de verdiğini geri alabilir.

Binaenaleyh, bu fakir böylesi vakaları bizzat seyretti ve dinledi. Emaneti alanlar geri vermek istemiyorlar ve şöyle diyorlardı;” Ben şimdi bir lokmayı yuttum, Bu lokma bir dahi geri çıkmaz”. Bu sözler onların işine geliyordu ki, bir ayet değil on tane ayet getirsen böylelerine fayda etmez.

Azizim, ben zamanımızda böyle sıfatı garip kimselere şahit oldum. Allah; (**La yes’el emma yef’al**) hem verir, hem de verdiğini geri alabilir.

Bir İnsan-ı Kâmilin etrafında makam bitirmiş talebeler olur. Bunların birçoğu mürşit olmak ister. Onları yetiştiren İnsan-ı Kâmil, bir gün bu âlemden gider.

İçlerinde riyaset olan İnsan-ı Kâmil olmak sevdalıları, çeşitli entrikalar ile başkaldırırlar. O der ki; “Bana şurada verdi”, öbürü der ki; “Bana burada verdi”. Diğer; “Rüyamda geldi, verdi” der. Kimisi de; “Ben Allah’tan aldım” der. Böylece herkes bir köşede sözde mürşit olur. Niyazi Mısri Hazretleri’nin buyurduğu gibi;

*Gerçi her köşede mürşidim diyen çok durur
Lâkin binde birinin feyzi yok durur*

İşte bu sözde mürşitlerin, hakiki mürşitlerden ayırt edilebilmeleri için, Hz. Pir Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri (S.A) kendisine Hakk tarafından tecelli olan hücceti esas kabul etmiş ve yetmişmiş talebelerine bu hücceti vermiştir.

Hüccet; o günden bu güne, mürşidim Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Hazretleri eli ile gelmiş, bu fakirin dahi imdadına yetmişmiştir. Niyazi Mısri Hazretleri’nin buyurduğu gibi; “Dildeki davaya elde hücceti bürhan gerek”.

Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri Niyazi Divanı Şerhinde şöyle buyurmaktadır; “Melâmilik çok güzeldir, kestirimdir, lâkin sohbet edecek yaran bulunmaz, bulunanlar da gizlenir”.

* * * * *

NİYAZİ MİSRİ HAZRETLERİ

Mehmet Niyazi, II. Osman devrinde, hicri 1027, miladi 1617 yılında Malatya'da doğmuştur. Babasının (Ali Çelebi) bir Nakşibendî tarikatı mensubu olmasına rağmen, henüz 21 yaşında genç bir vaiz iken Halvetî Tarikatı şeyhi Malatyalı Hüseyin Efendi'ye intisab etmiştir.

Daha sonraları da o zamanlar hocası yalnız Mısır'da bulunan "Miftah-ı Ulum-il Gayb" (Gayb ilimleri anahtarı) ilmini öğrenmek üzere Mısır'a gidip, Ezher Camii civarında kadiri bir şeyhe biat eder.

Bir gün şeyhi ona "Zahir ilim talebinden tamamen vazgeçmedikçe hakikat ilmi sana açılmaz" dediğinde niyaz ile Allah'a istimdâd ettiğini, rüyasında Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri'nin Niyazi'ye nasibinin bu şehirde olmadığını ve "Senin şeyhin bu şehirde değildir" diye Anadolu tarafını işaret ettiğini, Mevaidu'l-İrfan (İrfan Sofraları) adlı eserinde anlatmaktadır.

Bunun üzerine şeyhinden ısrarla izin ister, rüyasını duyan şeyhi, kendisine hilafet vermeyi teklif eder ise de o gitmede ısrar eder ve izin alıp Mısır'dan ayrılır Anadolu yoluyla İstanbul'a gelir.

İstanbul'dan Bursa'ya gidip orada Veled-i Enbiya Camii kayyımı Ali Dede'nin evinde ve Ulu Cami yakınındaki medresede oturan Niyazi-i Mısri, yine bir rüya üzerine Uşak'a giderek Halvetiyenin Elmalılı Yiğitbaşı Ahmet Efendi kolundan ve Ümmi Sinan Halifelerinden Şeyh Mehmed'e intisab eder.

Şeyh Ümmi Sinan Elmalı (K.S) ile Elmalı'ya gider ve kırk yaşına ulaştığında Mısri Hazretleri, Ümmi Sinan'dan

hilafetini alarak irşada başlar. Bursa ve Edirne'den sonra bir müddet İstanbul'a yerleşir. Üsküdar'da Aziz Mahmud Hüdai Hazretleri ile komşu olur.

1669 tarihinde Bursa' ya gelmiş, Bursa'da Ulu Camii civarında bir hücrede irşad, camide vaazlara devam eder; bir yandan da geçimini temin için mum yapıp satar. Abdal Çelebi adlı bir tüccar Niyazi'ye bir dergâh yaptırır. Bursa'da Ulu Cami'nin kible tarafında şu anda postanenin bulunduğu köşede, dergâh 1080 (1669–1670) tarihinde merasimle açılır.

1677'de Rusya seferi için halkı cihada davet etmek amacıyla 300 kişilik bir derviş grubuyla Edirne'ye gelir, Selimiye Camii'ndeki bir hutbesinden dolayı Limni Adası'na sürgün edilir. İki sene sonra affedilmesine rağmen dönmez ve Limni'de Mısri dergâhı kurar. On beş yıl sonra tekrar Bursa'ya gelir.

Niyazi Mısri Hazretleri, 26 Şevval 1104 (30 Haziran 1693) Salı günü Edirne'ye gelip vaaz etmek üzere Selimiye Camiine indiği zaman, halk caminin etrafını sarar ve kalabalıktan içeriye girilemez olur.

Bu durum karşısında Sadrazam, Niyazi Mısri'nin eğer derhal sürgün edilmezse büyük bir karışıklık çıkacağını padişaha telkin ederek, Niyazi Mısri'nin Limni'ye gönderilmesi hususunda bir ferman alır. Böylece tekrar Limni'ye sürülür (1693). Orada, bir müddet sonra 20 Recep 1105 (16 Mart 1694)'te, 78 yaşında vefat eder.

“Niyazi Mısri Divanı Şerhi” Melâmîliğin anayasası ve felsefesi gibidir. Nitekim yirmici asrın piri Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri, Niyazi Mısri Hazretleri'nin divanını beğenerek şerh etmiştir.

*Ey gönül gel gayrıdan geç aşka eyle iktidâ
Zümre-i ehli hakikât anı kılmış muktedâ,*

*Cümle mevcudat u malumata aşk akdem durur
Zira aşkın evveline bulmadılar ibtidâ.*

*Hem dahi cümle fena buldukta aşk bâki kalır,
Bu sebepten dediler kim aşka yoktur intiha.*

*Dilerim senden Hüdâ'ya eyle tevfikin refik,
Bir nefes gönlüm senin aşkından etme gel cüda.*

*Masivâ-yı aşkının sevdasını gönlümden al,
Aşkını eyle iki âlemde bana âşinâ.*

*Aşk ile tamûda olmak cennetidir aşığın,
Lîk cennette olursa tamûdur aşksız ana.*

*Ey **Niyazi** mürşid istersen bu yolda aşka uy,
Enbiya vü evliyaya aşk oluptur rehnümâ.*

* * * * *

DOĞDU HAKİKAT GÜNEŞİ

*Doğdu hakikat güneşi
Gitti kesret, geldi vahdet
O'dur O zatında ehad
Kayıtlı dinde olur Şart*

*Allah deyu eden feryat
Varlığını sen yoka sat
Bu mülkün sahibi O'dur
Kimsenin methâli yoktur*

*Bütün eŐya zikrediyor
Her biri kendi dilinden
İŐitmiyorsun ne diyeyim
Uyan gafil gaflet uykusundan*

*Gören **Davud** gözünden
Söyleyen Hakk'tır dilinden
Sana haber veriyorum
Şu an ledün ilminden*

Biat ettikten sonra, sabâvetimden biatıma kadar geçen halimi düşündüğümde, başıma gelen serencamların bana Şifa olduğunu anladım. Allah-u Teala'ya teşekkür etmeye bir türlü güç getiremedim.

Birçok Şeyler öğrenmişim, lakin rızkımın Allah-u Teala üzerine olduğuna bir türlü kanaat getirememişim. O kadar ki, rızk için kendimi helak etmişim.

Götüren, getiren, rızık veren, öldüren, dirilten, gelende, gidende, alanda, verende, duranda, vuranda, yiyende ve içende, şahta, padişapta, hâkimde, hekimde, öğretmende, okulda hocada, medresede, zahitte ve sofide, ustada, amelede, yerde ve gökte, fail, mevsuf, mevcut O imiş meğer.

Dünyaya gelmekten murad bunu anlayıp, aslına kavuşmuş. Aslımızdan ayrı düşmüş, kendimizi gurbet elde zannına kaptırmış, nefis ateşinde yanar iken, Hakk Teala imdadımıza bir mürşit vesilesi ile yetişip, kendisini yine kendi lütfu ile bize bildirdi.

Ey ebedi hayat kaynağı! Bir nefeste gönüllere “Ab-u Hayat” denilen Kevser şarabını raş ederek gönülleri ferahlandıran! Seni sevenler, seni Hakk’a aparan kâmil mürşit ile sever ve seni ancak ilahi aşka vasıl olanlar sever. Seni ezelde nasibi olmayan nasipsizler sevemez.

Sen ki Allah sevgisi kaynağı **(Ve sekâhüm rabbühüm şarâben tâhûra)** (İnsan 21) sakisi, meyhanesi, senin testinden bir kadeh nûş eden, nasıl da can baş bezletme derdine düşüverdi!..

Ya Rabbi sen bizi sevmeseydin, biz seni sevebilir miydik? Sen âşıklarına ilahi aşkı vermeseydin, senin âşıkların; “Her iki âlemde misli bulunmayan **(El cezbatın min cezbatür rahman tûvazü ameale sekaleyn)** Zahidin seksen senelik kabul olmuş ibadeti taatını yarım arpayaya almam” derler miydi hiç?

Ya Allah, sen bizleri aramasaydın, biz seni nasıl bulabilirdik ki? Arayan da sen, bulan da, bulunan da.. Hep senin varlığın olduğunu, bizim kalbimize ilka etmeseydin, senin hakikat güneşinin ultraviyoleleri bu gaflet uykusunda olan gözlerimizi kapatır, yarasa kuşu nasıl güne

bakamıyorsa, biz de mübarek cemaline, yine senin gözünle bakmaktan mahrum olurduk.

*O'nu O'ndan başka kim bilebilir ki?
O'nu O'ndan başka kim sevebilir ki?
O'nu gören O'nun gözü ile ancak görebilir
O'nu işiten O'nun kulağı ile işitebilir.*

*O'nu "Ben gördüm" diyenler, göremediler
O'nu "Ben bildim" dahi diyenler bilemediler
O'dur benden konuşan dersem yine ikilik olur
Hakk ne girer ne de çıkar. O, O'dur.*

*Allah Allahlığını kimseye vermez
Kimseyi namına ortak etmez efendim
O'nun ortağı olsaydı, âlemin ahengi bozulurdu
Her şey O'nun "Ol" demesi ile oluverdi*

*Herkes yerli yerini buldu, rızklar taksim oldu
Davud kudret kalemi yazdı olacak oldu
Her ne varsa O'dur, El ân kemakân yine O
Âleme bir gözle bakmayan daha iman etmedi.*

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI HAZRETLERİ

18 Mayıs 1703 yılında Erzurum'da doğdu. Mutasavvıf. Dokuz yaşındayken babasının yanına Siirt'e gitti ve Tillo Köyü'ndeki Kadiri Şeyhi İsmail Fakirullah'a bağlandı. 1735'te Erzurum'a döndü. Üç defa hacca giden, Arabistan ve Mısır'ı dolaşan İbrahim Hakkı, 1752'de İstanbul'da Sultan 1. Mahmud Han'ın özel izniyle saray kitaplığından yararlandı. 22 Haziran 1780 tarihinde vefat etti.

Şiirlerini "İlahiname" adı altında toplayan İbrahim Hakkı, ünlü eseri Mârifetname'de çağının jeolojiden astronomiye, fizyolojiden psikolojiye kadar pek çok alandaki bilgilerini bir araya getirdi.

Yıllar önce Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin "Marifetname" adlı eserini İzmir'de köşe bucak aradım bir türlü bulamadım. O tarihte bitpazarında bulunan Bayburt Otel'i'nin ikinci katındaki bir odada kalıyordum. Koridorda gözüme camekânlı bir dolap ilişti. Dolabın içinde bulunan kitapları gördüm. Kalbime, Marifetname isimli kitabın orada olduğu ilka olundu. Otel kâtibine sordum, Mârifetname'nin orada olduğunu teyid etti.

Otel sahibi Avni Bey bana, kitabın sahibinin adresini verdi ve gittim, adresteki adamı buldum. Durumu arz ettim. O zat ise: "Amca bu kitap babamındı, oradan alıp sana getireceğim" dedi. Hayli bir zaman geçti, ancak kitap gelmedi. Otel sahibi Avni Bey ile görüştüm, böylelikle kitabı vermeyecekleri anlaşılmış oldu ve ben bu durumdan müteessir oldum.

Bir süre sonra Çankaya'da bir kitapçıya gittim. Tarih 1971. Eski kitaplar satılıyordu. Raflara baktım, bir cildi deforme olmuş bir kitap buldum. Kitabı açıp baktığımda, Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin "Marifetnâme" adlı

eseri olduğunu sevinçle gördüm. Osmanlıca taş basması, inci gibi yazılmış kitabı aldım. Deforme olmuş cildine, suni deriden cilt yaptırdım. Marifetnâme hala benim kitaplığımdadır.

MEVLÂ GÖRELİM NEYLER

*Hakk şerleri hayr eyler
Zannetme ki gayr eyler
Arif anı seyr eyler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Deme şu niçin şöyle
Yerindedir ol öyle
Bak sonunu seyr eyle
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Hakk'ın olacak işler
Boştur gam-u teşvişler
Ol hikmetini işler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Bir işi murad etme
Olduysa inat etme
Hakk'tandır o reddetme
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Hiç kimseye hor bakma
İncitme gönül yıkma
Sen nefesine yan çıkma
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

Her kuluna her anda

Geh kahr-ü geh ihsanda
Her anda O bir şanda
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Her dilde anın adı
Her canda anın yâdı
Her kuladır imdadı
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Geçmişle geri kalma
Müstakbele hem dalma
Hâl ile dahi olma
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Bil el sine-i halkı
İklim-i Hakk ey **Hakkı**
Öğren edeb-i hulki
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Vallahi güzel etmiş
Billahi güzel etmiş
Tallahi güzel etmiş
Allah görelim n'etmiş
N'etmişse güzel etmiş

OKUMA AŞKINDAN İLAHİ AŞKA

Kendimi bildim bileli gücüm yettikçe ve nasibimce evliyaullahın kitaplarını dinledim, okudum. Çocukluğumda köy odalarında sesi güzel olan adamlar siyer kitapları okurdular, ben de onları büyük bir merakla dinlerdim. Otuz kırk kişi de benimle beraber dinlerlerdi. Sonra dinlediğim kitapları okumasını öğrendim.

Gelibolulu Yazıcızade Hazretleri'nin ve kardeşi Ahmet Bican Hazretleri'nin kitaplarını, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin Methiyesi'ni, Battal Gazi, Zeynel Abidin Hazretleri, Aba Müslim gibi zatı muhteremler ile Hz. Muhammed (SAV) Efendimizin hayatını; çocukluğunu, gençliğini, savaşlarını, peygamberlik dönemini, sîret-i nebi kitaplarında büyük bir şevk ile okuyordum.

Aynı zamanda köy hocasından, köy medresesi denilen yerde Kur'an-ı Kerim tahsil ettim. Rahmetli babam Harun Yılmaz, Kur'an aşığı idi ve Kur'an öğrenmemize büyük önem verirdi. Kendisi de geceleri Kur'an okurdu ki birçok ayet ezberinde idi.

Babam ile çok uzun zaman beraber yaşadık. Bile bile bir vakit dahi namazını kılmadığını görmedim. Tarlaya tohum ekerken yeniden abdest alır, toprağa abdestsiz tohum saçmazdı. Bayburt'un Kân Köyü, yeni ismiyle Aslandede Köyü tüm detayları ile halâ anılarımdadır.

KÂN KÖYÜ

İslâm tasavvufunda zâtın esmasına
Veliullahlar iblâğ etmişlerdir Kân
Anın için de Bayburt köylerinin içinde
En güzel bağları bahçeleri şirin Kân

Üç tarafı akarsularıyla çevrilmiş senin
Yerin düz, kavakların göğe ser çekmiş Kân
Beni kollarında beledin nazlı büyüttün
Orta yerinde çeşmesi devamlı akan Kân

Ağaç dikmekte, sağlık alanında beni
Örnek insan ettin sevimli, aziz Kân
Mescidinin yontma taştan pencerelerini
Kendi elimle yaptım, yaptırtım Kân

Sana sıla-i rahime geldim ziyaretine,
Kırklı, ellili, altmışlı senelerin nerde Kân?
İnsanlarını Avrupa parası bozmuş
Hani eski dostlar, neredeler güzel Kân?

Davud, sen söyleme sakın ilâhi aşktan
Sakın dost yüzlü düşmanlardan Kân,
Haber verme Allah'tan, peygamberden
Lezzet almış onlar hayal Allah'tan Kân

On sekiz yaşından sonra, doğup büyüdüğüm köy olan
Bayburt'un Kân Köyü'nden ayrıldım.

Askerlik görevimi 1953–54 yıllarında, İstanbul'da,
Sıhhiye Çavuşu olarak ifa ettim. Askerliğim benim için
büyük hayat kaynağı oldu.

Tıp ilmi çok ilgimi çekmişti. Geceleri tıp ilminin sevgisinden uyku gelmezdi. Askerlikte yatma saati geldi mi herkes yatmak mecburiyetindedir. Ben yatmazdım. Tümenin arka kapısından çıkar, Süvari bölümünün atlarına yedirmek için hazırlanan ot yığınlarının olduğu yere giderdim. Ot yığınlarının aralarında üç dört adam yan yana yürüyebilecek açıklıklar vardı.

İşte o aralıklarda geceleri derslerime çalışırdım. Daha iyi Türkçe konuşabilmek için kelimelerin telaffuzuna çalışıyordum.

Sıhhiye Çavuşu olduğum için beni tümende birçok kişi tanırdı. Ancak benim sadece askerlikte değil, hayatta hiç arkadaşım olmadı. Tek arkadaşım okumak ve araştırmaktı.

Hiçbir oyundan, kahveden ve arkadaştan zevk almadım. Ancak okumaktan, araştırmaktan ve yeni iş kurmaktan zevk alıyordum. Fakat bir iş kurup, geliştirip, para kazanmaya başladım mı, o işten hevesim geçirdi; isterse yaptığım iş altın yumurtlayan tavuk olsun.

Nihayet 1971 yılına kadem bastım. İşte o yıllarda okuduğum kitaplarda gördüm ki, bir mürşidi kâmitsiz olmuyormuş. Ben de bir mürşidi kâmil aramaya başladım. Ve böylece tasavvuf ilminde mahir Hasan Güler isminde bir Melâmi mürşidine mülâki oldum.

Böylelikle vücudumun içine bir rahatlık ilacı döküldü. Ve bu vesile ile tasavvuf kitaplarına daha da sarıldım. Evliyaullahın ve peygamberlerin tarihlerini otuz üç sene araştırdım, araştırdıkça ufukum açıldı, manevi huzur buldum.

Melâmi mesleğini anlayabilmek için yedi makamı ahzetmek gerektiğini, sözü edilen makamların ancak bir

Melâmi İnsan-ı Kâmilî'nin gözetiminde anlaşılabilceğini, bu yedi makamın altısının mürşidi kâmil tarafından verilirken, yedinci makamın Resulullah (SAV) efendimize mahsus olduğunu ve ancak onun tarafından telkin edilirse zevk alınacağını öğrendim.

Elhamdülillah Hasan Güler Efendi'den bu mübarek makamları okudum, ahzettim. La faile illallah, la mevsufe illallah, la mevcude illallah, illel mevcude illa ene, illel mevcude illa ente ve illel mevcude illallah derken, aradan otuz üç sene geçti.

Elhamdülillah bu zaman zarfında tecelliler üst üste geldi, benim varlığımı bitirdi. Allah Allahlığını kimseye vermez. Herkes ona muhtaç, o ganiyyül anil âlemin olan Allah, kimseye muhtaç değildir.

MELAMİ MESLEĞİNE SÜLÛKUMDAN SONRAKİ TECELLİLERİM:

Bundan sonra artık ne şükredecek gücüm kaldı, ne de hamd. Ne naz, ne de niyaz... Aslıma kavuşmak için, "Ya Rabbi sen bilirsin" demekten daha başka bir çare kalmadığını fahmedebiliyordum.

Fakat Allah sevgisinin sarhoşluğuyla, nasıl ki rüzgârın önündeki bir kurumuş yaprak, rüzgârın kendisini nereye götüreceğini bilmiyorsa, ben de bilmiyordum...

Evliyallahın eserlerini okuyarak ve fırsat buldukça o mübareklerin ziyaretgâhlarını ziyaret ederek teselli oluyordum. Talebe arkadaşlarım benim halime bakıp, kimisi “Az Allah de”, kimisi “Ya Vedüd de”, kimisi “Ya Settar de” diyorlardı. Faydası yok! İçimden gelen “Allah, Allah” feryatları beni bile dinlemiyordu.

Bu nedenle işlerimi takip edemez oldum. Ticaretle uğraşıyordum ve zarar etmeye başlayınca, dünyalık kâr bekleyen yakınlarım, teker teker benden yüzlerini çevirdiler. Daha sonra da arkalarını döndüler ve kaçımaya başladılar. Allah selamet versin. Durumu kaleme aldığım bu zamanda bile, hızlarını kesmeden hala kaçıyorlardı.

Mürşidim Hasan Güler Efendi, bana cem makamında dahi; “Davud Efendi, seni dinleyecek talebelere sohbet edebilirsin” derdi.

Makamlarımı bitirdikten sonra bir gece, mürşidim Hasan Güler Efendi; “Sana biat eden olursa, biatını kabul edeceksin” diye buyurdu.

Bu emir gece 12 sularında verildi. Kalktım, evime geldim. Zaten beni uyku tutmuyordu, iyice uykum kaçtı. Kendi kendime tefekkür etmeye başladım. O zamana kadar anlamıştım ki, hücceti olmayan bir kimse mürşitlik yapamaz. Bu nedenle, tekrar hücceti olan bir mürşit aramaya karar verdim.

Hüccet, İstanbul’da Mahmut Saadettin Hazretleri’nde var dediler. Bu zat-ı muhteremi ziyaret etmek için İstanbul’a gittim. Ancak ziyaret nasip olmadı. İzmir’e döndüm.

Bir gün, “İzmir’in Basmane semtindeki Kerim Ağa Hanı’nda bir Melâmi mürşidi İstanbul’dan gelmiş orada

lastik mühür yapıyor” dediler. Ben de bu mürşidin ziyaretine gittim. Kendisi ile karşılaştığımız tarih 1982. Bana; “Ben İstanbul’da Mahmut Saadettin Bilginer Efendi’nin halifesiyim” dedi. Ben de durumumu o zat-ı muhtereme açıkladım.

Dedi ki; “Davud Efendi, hücceti olmayan mürşid, hilafet veremez. Zaten ben İzmir’e gelirken, mürşidim Saadettin Bilginer Efendi bana İzmir Melâmilerinde hilafet kalmadı. Hiç olmazsa ayda bir defada olsa sana gelenlere sohbet edersin diye buyurmuştu.”

Böylece beni sohbetlerine kabul etti. Ben de senelerce sohbetine gittim. Beni çok sevmiştir. Bir gün dedi ki; “ Hacı Davud oğlum bu İzmir’de bir tek seni Melâmi buldum. Git bana bir dolmakalem, bir kâğıt bir de mürekkep getir”. Ben de gittim, getirdim, verdim ve yanından ayrıldım.

Ertesi günü ikindi vakti gittim elini öptüm. Bana şöyle buyurdu: “Hacı Davud oğlum sana Hakk’tan hilafet var.” **Beni huzura aldı** ve; “Al hilafetini Hacı Davud oğlum, Allah muinin olsun âmin, âmin, âmin” diye buyurdu.

Basmane’de Kerim Ağa Han’ının B Blok 12 no’lu odasında, yine mübarek elini öptüm ve oradan ayrıldım. Fakat ondan sonra ne o beni bıraktı, ne de ben onu.

Mürşidim Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Hazretleri derdi ki; “Hacı Davud oğlum dünyada benim elimden bir tek mürşidim Mahmut Saadettin Bilginer Efendi Hazretleri tutmuştur. Hacı Davud oğlum, bu hilafet bize öyle kala kula yerden verilmemiştir.”

Benim de bu dâr-ı dünyada elimden yalnız Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Beyefendi tutmuştur.” Onun için de

ben o muhtereme derdim ki; “Efendim sen otur rahatına bak. Ben sana da yeterim, bana da yeterim”.

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Beyefendi İzmir’in Bornova ilçesinde doğduğunu, babasının Manisa’nın içinden olduğunu söylerdi. Çocukluğu İstanbul’da geçmiş, liseyi Eyüp Sultan Mahallesi’ndeki lisede bitirmiş ve askeriyenin depolarında memur olarak çalışmış. Bozkurt Beyefendi’nin babası da askeriye depolarında memur olarak çalışmış.

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri’nin babası Kadiri tarikatından olup, Bozkurt Beyefendi de eski yazı okuyamadığından, babasının kitaplarını bana verdi ve şöyle buyurdu; ”Hacı Davud oğlum bu kitaplar babamın kitapları, al götür senin olsun”. Kitaplar tasavvufa ait kitaplardı. Bozkurt Beyefendi daha çocuk yaşta babası ile sohbetlere gittiğini söylüyordu.

Bozkurt Beyefendi’nin İstanbul’da tanımadığı, bilmediği tekke ve tarikat yok idi. Bilahare Melâmilerle tanışmış, Kimya Mühendisi Mahmut Saadettin Bilginer Hazretleri, Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Beyefendi’ye Melâmi hücceti ve hilafeti vermiş.

Yılmaz Dalay Hazretleri “Ulvi” ismini ona mürşidinin verdiği söylerdi. Ben de daha hacca gitmemiştim ki, Bozkurt Beyefendi bana “Hacı Davud Efendi” diye sesleniyordu. Rahmetlik babam da, çocukluğumda bana zaman zaman “ Davud Efendi” derdi.

Manisa’da babasının arsası vardı. O arsayı müteahhide verip ev yaptırmış, son vakitlerinde de yaptırdığı bu evde oturmuştu. Mübarek zat son zamanlarda hasta düşmüştü. Ziyaretine gidiyordum.

Binaenaleyh ben de o aralar kalbimden ameliyat geçirdim. Bu nedenle hastalığı ile gereği gibi ilgilenemedim. Ancak, talebelerimi Bozkurt Beyefendi'ye gönderiyor, halini hatırını sorduruyor, bir ihtiyacı olup olmadığını öğreniyordum.

Bir gün, talebelerimi yine ziyaretine göndermiştim ki, onlardan önce kendisine ziyaret bahanesiyle gidenler, hastalığından faydalanarak, ona kendi yazdıkları hüccete benzer kâğıtları imzalatacak olmuşlar. Artık hastalığı iyice ilerlediği için, gönderdiğim talebelerimi de, o gelen kişilerden zannetmiş olacak ki, onlara şöyle hitap etmiş; "Yoksa siz de o sopalıklardan mısınız?". Talebelerim de benim fotoğrafımı çıkarıp göstermişler ve fotoğrafıma bakınca gülümsemiş, onlarla hal hatır olmuş.

Netice Manisa'da bir mübarek günde Hakk Teala ruhunu teslim aldı. Mezarı Manisa Kırtık Mezarlığı'nda rahat ettirildiğinde, 25 kişi kadar ihvan-ı din ile ben de cenazede hazır bulundum. Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri 11 Mart 2002 Pazar günü asuta edilmiştir.

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi ile buluşmam, hayatımda bir dönüm noktası ve bana büyük bir manevi kaynak olmuştur. Binaenaleyh, İstanbul eşrafından çok insan tanıyordu. Onun yüzü suyu hürmetine ben de birçok insanla tanıştım. Bu zat-ı muhteremler İstanbul Melâmileri idi.

Yılmaz Dalay Efendi, ayrıca İstanbul'da 73 tanınmış sahabenin türbelerini sanki eliyle koymuş gibi biliyordu. Onları ziyaret etmekten büyük zevk alırdı. Bu fakir de, onun yüzü suyu hürmetine sahabelerin türbelerini ziyaret etme şerefine nail oldu. Ekseri sahabeler Eyüp Sultan tarafındaki surların civarında şehit düşmüşler. Benim de

İstanbul eşrafından talebelerim olmuştu. Uçakla İstanbul'a gidiyordum zaman zaman.

Büyük zatların kitaplarında görmüştüm; Evliyâullah da türbelerini kendi cinslerinden olanların ziyaret etmesini istiyorlar ve cinslerini lahuti kokuları ve ilahi feyzleri ile toylayıp ağırlıyorlar.

Nitekim o mübareklerin lahuti kokuları, ölümlerinden bin sene sonra bile ziyaretgâhlarının toprağına vuruyor, burcu burcu, Nesimi rüzgârı gibi yayılıyor ve insan onların ziyaretgâhlarından bir türlü ayrılmak istemiyor.

Ey Allah'ın ulu kulları! Ne bahtlı insanlarsınız ki, vücudunuzu muhafaza eden Allahu Tealâ'nın toprakları bile hala kokuyor ve ehlini mest ediyor!.. Tatmayan bilmez ki.

ÜÇ BÜYÜK SAHABE

İstanbul'un Karaköy ismi ile anılan mahallesinde "Yeraltı camii" olarak anılan camide, Resulullah (SAV) Hazretleri'nin üç sahabesinin türbeleri bulunmaktadır. Yeraltı Camii, vapur iskelesi yanında olup, camiye birkaç basamaklı bir merdivenle iniliyor.

Camiye girilince, diğer hiçbir camiye benzemeyen bir ortam görülüyor. Çünkü burası cami olarak inşa edilmemiş. Bizanslıların kuşatma zamanlarında Haliç ağzını kapatmak için gerdikleri zincirin kuzey ucunun bağlandığı bir bodrum olarak inşa edilmiş.

"Kurşunlu Mahzen" adıyla da bilinen Yeraltı Camii, Bizanslılar zamanında gerçekten de bir mahzenmiş. İstanbul'un fethinden sonra, mahzende bulunan sahabelerin kabirleri nedeniyle 1725 yılında camiye dönüştürülmüş ve bu camide bulunan **Süfyan İbn-i Uyeyne, Amr İbn-ül As ve Vehb İbn-i Huşeyre** adındaki üç mübarek sahabenin kabirleri ziyaretgâh haline getirilmiş.

1953 senesinde o camide namaz kıldım ve sözü edilen sahabelerin mübarek mezarlarını gördüm. İçim sevindi.

HAZRETİ HÜSEYİN EFENDİMİZİN KIZLARI

Hazreti Hüseyin'in Fatıma ve Sekine isimindeki kızları, Kocamustafapaşa'da Sümbül Efendi Camii bahçesinde yatıyor. Bu fakire o camii ziyaret etmek birçok defalar nasip oldu.

Hazreti Hüseyin'in kızlarının kabirleri, Sümbül Efendi'nin keşfi ile tesbit edilmiş, Sümbül Efendi, kendisinin de vefatından sonra, ayakuçlarına; fakat onların kabirlerinden 80 cm daha alçak bir seviyede defnedilmesini vasiyet etmiş.

Caminin kapısından içeri girerken, yüzünü caminin mihrabına çevirdiğinde sağ tarafına gelen duvarda, Kur'an harfleri ile, nerdeyse duvarın boyunu kapsayacak şekilde **"Ya Hazreti Sümbül"** yazıyor.

Hazreti Hüseyin'in kızlarının kabirleri, caminin avlusunda, yıkılmasın diye beton direkler ile takviye edilmiş ve zincirlenmiş asırlık bir servi ağacının altında, demirler ile muhafaza altına alınmış halde bulunuyor.

Daha önce okuduğum bir eserde şöyle anlatılıyordu: Hz. Hüseyin (R.A) şehit olduktan sonra kızları kimsesiz kalır. Bu fırsatı ganimet bilen o devrin Bizans İmparatoru Konstantin, o can pareleri olan kızları Yezid'den ister. Yezid, Hz. Hüseyin'in kızlarını birçok altın karşılığı İmparatora verir. Konstantin kızları alır ve İstanbul'a sarayına yakın bir yere getirir.

Lakin sonra İmparatorun içine bir fitnelik gelir. O canpâre kızlara der ki; " Dedeniz gapten haber verirdi. Siz

de bana gaibten haber vereceksiniz". Kızlar bu sözün üzerine; "Dedemiz 40 gün halvete girdikten sonra gaibten haber verirdi" diyerek İmparator'dan 40 gün müsaade isterler. İmparator onay verir ve kızlar 40 gün halvete girerler.

İmparatorun Hazreti Hüseyin'in kızlarının yaşında "Katerina" isimli bir kızı vardır. Katerina her gün gider, halvet olan Fatma ve Sekine'yi ziyaret eder. Babası Konstantin'e der ki; "Babacığım bu kızlara eziyet etme, çünkü onlar Evlad-ı Resul'dendir". Ancak sözünü dinletemez.

Kırk günün sonunda kızlar bir çare düşünürler. Kız kardeşlerden birisi der ki; "Birimiz dua edelim, birimiz de âmin diyelim. Belki Hakk Teâla canımızı alır da bu zalimin elinden kurtuluruz". Böylece birisi dua eder, diğeri de âmin der ve ikisi de o gece Hakk'ın rahmetine kavuşurlar. Aynı gece İmparator Konstantin'in kızı Katerina da ölür.

Sümbül Efendi Camii' nin avlusunda bulunan açık türbede halk arasında "Çifte sultanlar" diye anılan Hazreti Hüseyin'in kızlarının ayak izlerinin çıktığı taş, parmaklıklara monte edilmiş. Çifte sultanların vefatından sonra onları yıkayan Dâye Hatun ile İmparator'un kızı Katerina da türbenin yanı başında yatıyor.

SÜMBÜL EFENDİ HAZRETLERİ

Sümbül Efendi adıyla tanınan Sümbül Sinan Efendi'nin asıl ismi "Yusuf"tur. Merzifon'da 1480 yılında doğan Sümbül Efendi Hazretleri, öğrenimini İstanbul'da tamamlar ve Kocamustafapaşa Camii'nde irşâd faaliyetini sürdüren ünlü mutasavvıf Cemal-i Halveti'den halifelik icazeti alır.

Birkaç yıl Mısır'da bulduysa da, Hacc yolunda ölen şeyhinin vasiyeti üzerine İstanbul'a döner ve onun kızı Safiye Hatun ile evlenir. Böylece Kocamustafapaşa Camii'nde uzun yıllar boyunca irşad faaliyetinde bulunur ve Merkez Efendi gibi pek çok mürşit yetiştirir. Fatih ve Ayasofya Camilerinde vaaz veren Sümbül Efendi Hazretleri, özellikle tefsir alanında çalışmalar yapmıştır.

1529 yılında vefat eden Sümbül Efendi Hazretleri, kendi adı ile anılan caminin avlusunda metfundur.

GEL EY SALİK

Gel ey salik diyem bir söz ki Hakk'tır
İşitir Hakkı ol kim hak kulaktır

Hadis-i Hakk durur hak söz hakikat
Eğer ki söyleyen dildir dudaktır

Şunlar kim geçmedi cân u cihândan
Ne duydu aşkı ve ne duyacaktır

Sorarsan hânekâh-ı aşkı zâhid
Anın karanu yeri bir bucaktır

Kalanlar zühd ü takvâda mukarrer
Sefer ehli değildir oturaktır

Şikâr-ı canı sayd etmek dilersen
Dil-i virâneme gel kim yataktır

Şiâr-ı âşığı benden sorarsan
Cünün u âh u vâh hem ağlamaktır

Gerekmez âşiğa keşf ü kerâmet
Ki âşık olana bunlar tuzaktır

Anın aşkında iken gayra bakma
Sakin kim âşığına ol kıyaktır

Şârab-ı aşkı içmiş **Sünbül** çok
Velâkin mest eden şol son ayaktır

MERKEZ EFENDİ HAZRETLERİ

Merkez Efendi Hazretleri'nin asıl adı "Musa Muslihiddin" olup, "Merkez Efendi" lâkabı ile anılır. 1463 (Hicri 868) yılında Denizli'nin Sarhanlı Köyü'nde doğmuş ve 1551 (Hicri 959) senesinde İstanbul'da vefat etmiştir.

Musa Muslihiddin zamanında İstanbul eşrafının güzide bir vaizidir. Bu zat-ı muhterem Fatih civarında ikamet eder ve hangi camide vaaz verirse İstanbul eşrafı onu takip eder ve o camiye giderler. Yine bir Cuma bir camide vaaz verirken, Sünbül Efendi'nin ilmi olmadığından ve insanların kafasını karıştırdığından bahsedecektir.

Sümbül Efendi'de kadâr-i kudret o gün o camide bulunur. Musa Muslihiddin kürsüye çıkar, fakat bir türlü konuşamaz. Kürsüden iner ve bir direğin dibine oturur. Bunun üzerine Sümbül Efendi kürsüye çıkar.

Fatiha'yı Şerif'i yedi mana üzerine vaaz ederken der ki; "Benim bu Fatiha'dan vaazımın birinci manâsını, o direğin dibinde oturan anlar. İkincisinden biraz anlar, üçüncüsünden, dördüncüsünden, beşincisinden, altıncısından ve yedinci manasından ben anlarım o direğin dibindeki anlamaz" der.

Musa Muslihiddin'in direğin dibinden kalkmaya mecali kalmaz. Camii cemaatinden birisi kendisine yaklaşır; "Hocam sana ne oldu?" der. Musa Muslihiddin cevap veremez. Daha sonra bu halden kurtulamayan Musa Muslihiddin'i görenler derler ki; "Sümbül Efendi senin ilmini aldı, git ona rica et ilmini geri versin".

Böylece, Musa Muslihiddin, Sümbül Efendi'nin yanına gider. Sümbül Efendi, Kocamustafapaşa'daki bugün Sümbül Efendi Cami diye anılan camide saliklerini yetiştirmektedir. Musa Muslihiddin Sümbül Efendi'ye der ki; "Efendim beni de talebe olarak kabul eder misin?" Sümbül Efendi;" Kabul ederim fakat bir şart ile. Bu gördüğün talebelerin dört sene boyunca tuvaletlerini temizlersen" diye cevap verir.

Musa Muslihiddin böylece dört sene tuvalet temizler. Bu süre içerisinde Sümbül Efendi'nin gönlünü kazanır. Bu sefer de eski talebeler kendisine gıpta etmeye başlarlar ve derler ki; "Bu adam geleli daha dün bir bu gün iki, nasıl oldu da Sümbül Efendi'nin teveccühünü kazandı?" Bu düşünceleri Sümbül Efendi'ye malum olur.

Bunun üzerine bir gün Sümbül Efendi talebelerini toplar ve talebelerinin her birine bir tavuk verir. Der ki; “Oğlum bu tavukları Allah’ın görmediği bir yerde kesin”. Talebeler giderler, tavukları keserler ve gelirler. Biraz sonra Musa Muslihiddin Efendi tavuğu kesmemiş olarak gelir.

Sümbül Efendi der ki; “Oğlum sen niçin tavuğu kesmedin?”. Musa Muslihiddin; “Efendim ben Allah’ın görmediği bir yer bulamadım” der. O zaman Sümbül Efendi; “Oğlum merkezi buldun” diye buyurur. Ve o günden sonra Musa Muslihiddin’in adı “**Merkez Efendi**” olarak kalır.

Sümbül Efendi Merkez Efendi’ye kızını verir ve der ki; “Merkez Efendi oğlum, iki aslan bir posta oturmaz. Sen de Topkapı Hisar’ı dışında bir yerde Allah’ın kullarını temizle.”

Merkez Efendi gider o zamanın devrinde, bu günkü adıyla Zincirlikuyu’da bir tekke yapar ve bu tekkede mürşidinin emrini yerine getirir. Şimdi orası Merkez Efendi Camii namı ile anılır.

Merkez Efendi’nin yaşı 63’e kadem basınca talebelerine der ki; “Yerin altını eşin ve bana orada bir yer yapın. Hazreti Muhammed (SAV) dünyadan göçtüğünde 63 yaşındaydı ve bu yaştan sonra güneş görmedi. Ben de güneş görmeden yaşayacağım” buyurur.

Bu fakire nasip oldu, orayı birçok kere ziyaret ettim ve yeraltındaki odanın kapısına kadar gittim. Kapı odundan ve derme çatmaydı. Ancak ilk gidişimde kilitliydi, bu nedenle içeri giremedim. Sonraki ziyaretlerimde yeraltındaki odanın yerine beton oda yaptıklarını gördüm.

ELYÜP SULTAN HAZRETLERİ

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri ile bir akşam randevulaştık. Yarın Allah nasip ederse, Eyüp Sultan Camii'nde buluşacağız. Buluşma yerine ben çok erken gitmişim. Eyüp Sultan Hazretleri'nin türbesini ziyaret ettim. Cami civarında dolaşayım dedim. Oralarda da mezarlar var idi. O mezarları da ziyaret ettim. Onlardan da lahuti kokular burnuma geliyordu. Tıpkı Eyüp Sultan Hazretleri'nin kokusu gibiydi.

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Hazretleri geldi, görüştük, Eyüp Sultan'dan bir yatık dağa yukarı doğru yayan tutuştuk. Yürürken, yürüdüğümüz yolun sol tarafında Mareşal Fevzi Çakmak'ın mezarını ziyaret ettik. Biraz daha yukarı yürüdüğümüzde dünya pehlivanı Kara Ahmet'in mezarını gördük. Onu da ziyaret ettik.

Yürüdüğümüz yolun sağ, solu mezarlık idi. Yürürken yürürken, bir eski tekkeye vardık. O tekkede abdest aldık. Tekkenin ufak bir camisi vardı, orada cemaatle öğle namazını kıldık. Netice akşam oldu.

Ali Ulvi Bozkurt Yılmaz Dalay Efendi Hazretleri'ni Kadıköy, Moda Caddesindeki evine uğurladıktan sonra ben de, Esenler Mahallesi'nde bir akrabamın evine gittim. O akrabamın babası, babamın halasının oğlu idi. Bilhassa bizle onlar canciğer bir evde yaşar gibi idik. Dedim orada misafir olayım, hem de hasret gidereyim.

Kendi evime gider gibi gittim. Allah razı olsun, misafir oldum. Artık dertleşiyoruz. Akşama kadar gezdiğim yerleri Eyüp Sultan Hazretleri'nin Türbesini ve Eyüp Sultan Hazretleri civarındaki mezarların ab-ı hayat gibi koktuğunu anlattım. Baktım, uzun Hanefi gülmeye başladı. "Amca o senin duyduğun Haliç'in kokusu" dedi.

Haliç'in kokusu tiksindirici idi. Türbelerden gelen koku ise, misli olmayan mis gibiydi ki bu ziyaretgâhlardaki, türbelerdeki evliyaların kokusu, Hakk kokusudur. Ancak Allah-u Tealâ kimin burnunu açmışsa o duyar diyemedim. Fakat o mübareklerin kokusunu Haliç Körfezi'ne benzettiği için üzüldüm. Üzüldüğüm ile kaldım. Üzüldüğümü ancak kitabımda dile getirmiş oldum.

Gelelim Eyüp Sultan Hazretlerine; İstanbul'un güzel ilçesi Eyüp'te yatan ve ilçeye adını veren Ebu Eyyub el-Ensari Hazretleri aslen Medineli olup, orada yaşayan Hazrec Kabilesi'nin Neccaroğulları kolundandır. Asıl adı Halid, babasının adı Zeyd, annesinin adı ise Hind'dir. Hem baba, hem anne tarafından Hz. Peygamberle aynı soydan gelmektedir.

Ebu Eyyub el-Ensari, Hz. Peygamber ve Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicretinden iki yıl kadar önce, miladi 620 tarihinde hanımı Ümmü Eyyub ile birlikte Müslüman olur.

Medine'de İslamiyet'i ilk kabul edenlerden biridir. Onun teşvik ve daveti sayesinde ailesinin bütün fertleri, akrabaları ve dostları da Müslüman olmuşlardır.

Miladi 622 yılında Hz. Peygamber en yakın arkadaşı Hz. Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den Medine'ye doğru yola çıkar. Hicret olarak isimlendirilen bu yolculuk Medine'de duyulduktan sonra, şehirde bir çalkantı meydana gelir. Halkı büyük bir heyecan kaplamıştır. Gözler yollara dikilir ve bir bekleyiş başlar.

Herkes Resul-i Ekrem Efendimizi evinde görmek ve ona hizmet etmek düşüncesindedir. Bu heyecanı yaşayanlar arasında Ebu Eyyub el-Ensari ile hanımı Ümmü

Eyyub de vardır.

Nihayet beklenen gün gelir. Kutlu misafir Hz. Peygamber Medine'ye ulaşır. Medineli Müslümanlar onu karşılamak için yollara düşer. Evlerin en iyi yerlerini onu misafir etmek için hazırlamışlardır. Kimseyi kırmak istemeyen Efendimiz, devesi Kusva'yı serbest bırakarak kapısına çöktüğü evin misafiri olacağını duyurur.

Bazı Medineliler devenin dikkatini çekip onu evlerine yönlendirmek için gayret gösterirler. Ancak Kusva hiçbir yere takılmadan yürür ve Ebu Eyyub ile Ümmü Eyyub çiftinin kapısına gelir ve çöker. Böylece Hz. Peygamber Ebu Eyyub el-Ensari'nin evinde misafir kalır.

Ebu Eyyub el-Ensari'nin evi iki katlıdır ve üst katını Efendimiz için hazırlamışlardır. Ancak Resulullah (S.A.V.) alt katı yukarıya tercih eder. Ebu Eyyub da onun isteğine uyar. Akşam olunca herkes odasına çekilir.

Üst kata çıkan Ebu Eyyub ile hanımı rahat değillerdir. İçlerinde bir huzursuzluk vardır. Allah Resülü alt katta iken kendilerinin üst katta kalmaları hoşlarına gitmez. Bunu saygıda kusur olarak değerlendirirler. Ayrıca biraz eski olan evin üst katında yürüyünce alt kata ses gitme ve toz toprak dökülme ihtimali vardır. Çok üzürlüler. Evin bir köşesine çekilip sabaha kadar uyumadan beklerler.

Sabah olunca Ebu Eyyub durumu Hz. Peygambere bildirir. Efendimiz de ona, ziyaretçi çokluğu sebebiyle alt katta kalmayı tercih ettiğini söyleyerek kendisini rahatlatır. Ancak birkaç gün sonra bir olay cereyan eder;

Bir gece üst katta su dolu bir testi devrilir. Ebu Eyyub ve hanımı dökülen suyu evdeki kadife yorgana emdirerek alt kata inmesine engel olmaya çalışırlar. Buna rağmen

Resulullah'ın üzerine damlamış olabileceği endişesiyle sabaha kadar uyuyamazlar.

Sabah olunca Efendimize gelip, huzursuz olduklarını bildirir ve testi olayını da anlatarak üst kata taşınması için kendisine rica ederler. Bunun üzerine Hz. Peygamber evin üst katına taşınır.

Resul-i Ekrem Efendimiz Ebu Eyyub'un evinde yaklaşık yedi ay kalır. Mescid-i Nebevi'nin ve evinin yapımı bittikten sonra da kendi evine taşınır. Ancak kendisine yaptıkları hizmet sebebiyle Ebu Eyyub'u ve eşini hiçbir zaman unutmaz. Bazı günler, ashaptan bir grup arkadaşını yanına alır ve onlarla birlikte Ebu Eyyub'un evine misafir olur.

Ebu Eyyub da, Efendimiz hayatta bulunduğu sürece yanından ayrılmaz. O'na izzet ikramda bulunmaya devam eder. Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarına katılır. Hayber'in, Mekke'nin ve Taif'in fethinde de bulunur. Bu savaşlar esnasında zaman zaman Resulullah'ın korumalığını yapar.

Okuma-yazmanın henüz yaygınlaşmadığı İslam'ın ilk dönemlerinde, az sayıdaki okur-yazardan biri olan Ebu Eyyub, Hz. Peygamber'in vahiy kâtiplerindendir. Resul-i Ekrem Efendimizin ders halkasında yetiştiği için engin bir ilme de sahiptir. Bundan dolayı Allah Resulü'nün vefatından sonraki dönemlerde ilminden yararlanmak ve fetva almak için müracaat edilen birçok kişi olmuştur. Efendimizden 200 civarında hadis naklettiği bilinmektedir.

Ebu Eyyub el-Ensari ilerlemiş yaşına rağmen İslam için çalışmaktan geri kalmaz. Cihat maksadıyla yılda en az bir defa sefere katılır ve herkesi buna teşvik eder. Katıldığı en son sefer, hicri 49 (669) tarihinde Müslümanlar tarafından gerçekleştirilen İstanbul kuşatmasıdır.

O Medine'den binlerce kilometre uzakta meydana gelen bu kuşatmaya katıldığı zaman yaşı sekseni geçmiştir. Ordu ile beraber İstanbul önlerine gelir ve şehrin fethedilmesi için büyük gayret gösterir. Ancak bir sonuç alamaz. Bu arada kendisi ağır bir şekilde hastalanarak yatağa düşer.

Bir vasiyetinin olup olmadığı sorulduğunda İslam ordusunun surlara yaklaşabileceği en ileri noktaya defnedilmeyi arzuladığını söyler. Kuşatma esnasında vefat eder ve vasiyeti aynen yerine getirilir. Cenazesi yıkandıktan sonra bugün kendi adıyla anılan Eyüp Sultan'daki türbesinin bulunduğu yere defnedilir.

Bizans İmparatoru 4. Konstantinos kalabalık bir asker topluluğu tarafından icra edilen cenaze merasimini surlardan izler, ancak ne olduğunu anlayamaz. Bundan dolayı Müslümanların arasına adam göndererek hareketliliğin nedenini araştırır.

İslam Peygamberi'nin ashabından önemli bir zatın buraya defnedildiğini öğrenince de Müslümanlara haber gönderir ve İslam ordusu buradan çekildikten sonra kabri açtırarak cesedi vahşi hayvanlara yedireceğini söyler.

Bunun üzerine Halife El Mehdi 4. Konstantinos'a sert bir mektup yazar ve öyle bir şey olduğu takdirde İstanbul'da taş üstünde taş bırakmayacağını bildirir. Bu sert mektup üzerine İmparator bizzat gelerek şu anki yeri koruma altına alır.

Kuşatma kaldırıldıktan sonra Rumlar ve Bizans İmparatoru da burayı sık sık ziyaret ederler, ta ki Latin işgali olana kadar. Latinler İstanbul'un her yerini olduğu gibi burayı da talan ederler ve türbeyi ortadan kaldırılar.

Ebu Eyyub el-Ensari'nin vefatından yaklaşık olarak 800 sene sonra, 1453 yılının bahar aylarında Fatih Sultan Mehmed Topkapı önlerine otağ kurup İstanbul'u kuşatır.

Sultan, kendisinden önce Ebu Eyyub el-Ensari Hazretleri'nin de İstanbul'u fethetmeye geldiğini, burada olduğunu biliyordur. Hatta kabrinin yerini merak ediyor, ancak kuşatma ile ilgilendiği için araştırma fırsatı bulamıyordu.

Fethin gerçekleşmesinden hemen sonra durumu hocası Akşemseddin Hazretleri'ne (ö.1459) açar ve Ebu Eyyub el-Ensari'nin kabrinin nerede olabileceğini sorar. Akşemseddin parmağını uzatarak bugün kabrin bulunduğu Eyüp semtini işaret eder. Birlikte işaret edilen yere gelirler.

Ebu Eyyub el-Ensari Hazretleri'nin kabrinin bulunduğu nokta, Akşemseddin tarafından keşf ve ilham yoluyla tayin ve tespit edilir. Bu arada kabrin baş ve ayak uçlarına Akşemseddin Hazretleri tarafından iki çınar fidanı dikilerek kabrin yeri belirlenir.

Akşemseddin'in yaptığı tespitin doğru olup olmadığı Fatih Sultan Mehmed dâhil birçok kimse için merak konusu olmuştur. Sultan, bu noktadaki merakını gidermek için bir gece kabrin yerini gösteren çınar fidanlarını yerinden söktürüp kible tarafında farklı bir yere diktirir. Sonra da kabrin üzerine türbe yaptıracağını söyleyerek son kez yeri gelip kontrol etmesi için Akşemseddin'e haber gönderir.

Akşemseddin Hazretleri buraya gelir gelmez çınar fidanlarının dikili olduğu yerle hiç ilgilenmeden, önceden tayin ve tespit ettiği yere gidip, aynı noktayı işaret eder. Böylece kabrin orada olduğuna kesin olarak hükmedilerek üzerine türbe yapılır.

Fatih Sultan Mehmed'in, kabrin baş ve ayakularından söküp kible tarafına diktirdiği iki ınar fidanı aynen yerinde kalır.

Bugün Eyüp Sultan Camii'nin iç avlusunda bulunan demir parmaklığın ortasındaki çınarın Akşemseddin Hazretleri tarafından dikilip yeri değiştirilen iki ınardan biri olduğu söylenir. Diğerinin de 1910–1915 yıllarına kadar ayakta kaldığı, ancak yaşlılığı sebebiyle kuruduğu ve yıkıldığı söylenmektedir.

Fatih Sultan Mehmet 1453 yılında Ebu Eyyub el-Ensari Hazretleri'nin türbesini yaptırdıktan beş yıl sonra 1458 tarihinde Eyüp Sultan Camii'ni yaptırıp ibadete açar.

AZİZ MAHMUT HÜDAİ HAZRETLERİ

1543 yılında Koçhisar'da doğan Aziz Mahmud Hüdai Hazretleri ilk tahsilini memleketinde yapar. Daha sonra o devrin en gelişmiş eğitim kurumlarına sahip bulunan İstanbul'a gelir. Küçük Ayasofya medresesine girer. Bu medresede devrin ünlü üstatlarından dersler alır. Nihayet eğitimini tamamlar ve Bursa'ya Kadı olarak atanır.

Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri'nin, Bursa Kadısı iken kadılığı ve tüm servetini bırakarak Şeyhi Üftade Hazretlerine intisab etmesinin hikâyesi, hacca gidemediği için karısı tarafından evinden kovulan Eskici Baba adlı bir garibin, Üftade Hazretleri'nden yardım dilemesi ile başlar.

Eskici Baba, Arafat'a çıkmaya bir gün kala Üftade Hazretleri'nin lütfu ile hacca gider ve döner. Ancak hacca gittiğine inanmayan karısı, Eskici Baba'yı Bursa Kadısı Mahmut Hüdai'ye şikâyet eder. Şahitleri dinleyen kadı, Eskici Baba'nın hacca gittiğine dair fetva verir. Ama bu olaya akli bir türlü ermez.

İşin hikmetini anlamak üzere Eskici Baba'nın dükkânına gider. Eskici Baba ona başından geçenleri bir bir anlatır. Bunun üzerine Üftade Hazretleri'ne giden Bursa Kadısı Mahmut Hüdai, kendisine intisab etmek ister.

Ancak Üftade Hazretleri şöyle buyurur: "Kadı Efendi sen yanlış kapı çaldın. Burası yokluk kapısıdır. Sen ise varlık kapısının adamısın. İkimiz bağdaşamayız. Senin ilmin, bilgin, şanın, şöhretin, malın mülkün var. Yani kısaca dünya var. Bizim ise Allah'tan başka hiçbir şeyimiz yok."

Bu sözleri duyan Kadı Efendi; “Her şeyimi bu kapı önünde terk ediyorum” der. Ve böylece Bursa Kadısı Mahmut Hüdai'nin, Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri olması ile sona eren seyr-ül süluku başlar.

NE DÜNYADA NE UKBADA

*Ne dünyada ne ukbada
Gönül bir özge sevdada
Demâdem fikri Mevlâ'da
Gönül eğlenmez, eğlenmez*

*Ne halvette ne celvette
Ne kesrette ne vahdette
Ne tûbada ne cennette
Gönül eğlenmez, eğlenmez*

*Cemalin nurunu gözler
Ana kâr eylemez sözler
Meğer ya Rab seni özler
Gönül eğlenmez, eğlenmez*

*Eğer dünya, eğer ukbâ
Visâlınsiz kuru sevda
Hüdai ne'tsin ey Mevlâ?
Gönül eğlenmez, eğlenmez...*

Dört yıl gibi kısa bir zamanda seyr-u sülukunu tamamlar ve şeyhi tarafından Sivrihisar'a halife tayin edilir.

Şeyhi vefat edince Hüdai Hazretleri, önce Rumeli ve Balkanlar tarafına, ardından İstanbul'a gelir. İstanbul'da önce Küçük Ayasofya'yı sonra da Üsküdar tarafını mekân tutar.

Bir gün seçkin bir müridi ile beraber bir sohbet meclisine gider ve orada oturanları selamlar. Herkes bu selamı saygıyla alır. Yalnız hazır bulunanlardan biri, derin derin yüzüne bakıp secdeye kapanır.

Hüdai Hazretleri'nin arkasındaki genç mürid için hikmetini öğrenmek maksadı ile; "Efendim, neden herkes sizi bildiğimiz gibi selamlarken o zat yerlere kapandı?" diye sorar. Hüdai Hazretleri; "Çünkü oğlum, bana selam veren herkes bende kendini görürken o aslımı gördü, bu nedenle secdeye vardı" diye buyurur.

Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri, ardından binlerce mürid bırakarak 1628 Ekim'inde Hakk'a yürür. Kabri Üsküdar'daki külliyesi içinde ziyaretgâhtır.

Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri'nin türbesini ziyaret etmek bu fakire de nasip oldu. Hazret'in mis gibi kokusu her yanı kaplamıştı. Dergâh kapısı üzerine ise şu beyit yazılıydı:

*"Eğer vasıl olam dersen dilâ sen sırrı maksuda
Gel edeb ile yüz sür âsitân-ı Şeyh Mahmut'a"*

GELİBOLULU MUHAMMED YAZICIZADE HAZRETLERİ

İstanbul'dan Gelibolu'ya, Gelibolulu Muhammed Yazıcızade Hazretleri'ni ziyarete gittim. Yazıcızade Hazretleri Hacı Bayramı Veli Hazretleri'nin talebesidir. Malkara ilçesinin Kadıköyü'nde dünyaya gelen Yazıcızade Hazretleri'nin asıl adı Mehmet olup doğum tarihi bilinmemektedir.

Babası Selahaddin Efendi, ilim ve irfanı ile ve yazdığı değerli eserlerle tanınmış âlim bir zattır. Hattatlığı ve devlet hizmetinde kâtip olarak çalışması sebebiyle, "Yazıcı" lakabıyla anılmış, böylelikle Mehmet Efendi'nin ismi babasının lakabı ile "maruf-u cihan" olmuştur.

Yazıcıoğlu Hazretleri bir gün kardeşi Ahmet Bican ile mezarlığa gider. Mezarlıkta bir adam kafası bulurlar. İncelerken, dişlerinin kovuğunda bir mercimek tanesine rastlarlar. Çürümeden kalmış, Allah'ın hikmeti. Bunun üzerine ikisini de bir düşünce alır; "Acaba nasıl oldu da bu mercimek bunca yıl çürümeden kaldı" diye.

Bu sırada, Yazıcıoğlu Hazretlerinin bir talebesi kendisini ziyaret etmek için evine gider. Bulamayınca nerede diye sorar, mezarlığa gitti derler. O da Yazıcıoğlu Hazretleri'ni görebilmek için mezarlığa gelir. Bu arada, Yazıcıoğlu Hazretleri ile kardeşi, mercimek tanesini mezar taşının üstüne koymuş oturmaktadırlar.

Talebe gelir, oturur. Taşın üstündeki mercimek tanesi gözüne ilişince mercimeği ağzına atması ile yutması bir olur. İşte o anda Yazıcıoğlu Hazretleri ve kardeşi Ahmedî Bican "tamam" derler, "Bizim müşkülümüz halloldu. Bu

mercimek, bu talebenin nasibi imiş. Ölen adam kendi nasibi olmadığı için onu yutamamış. Cenabı Hakk saklamış ve nihayet sahibi gelip nasibini yemiş.”

Meğerse ölen adam sekerâtta iken mercimek çorbası istemiş. Yakınları da pişirmeye vakit olmadığı için emri yerine getirsinler diye çığ olarak çorbayı adamın ağzına akıtmışlar. O da yutamadan vefat etmiş. Ve böylece bir mercimek tanesi bunca yıl dişlerinin arasında kalmış. İnanırsan böyle, inanmazsan sen bilirsin.

Kanaat getir ki; Cenabı Hakk kimsenin rızkını kimseye vermez. O rızk dolaşıp gelir, sahibinin ağzına girer.

Yazıcıoğlu Hazretleri, Gelibolu’da deniz kıyısında bir mağarada, yemek yemeden sekiz buçuk sene yaşamıştır. Yazıcıoğlu Hazretleri’nin yaşadığı mağarayı ziyaret etmek bu fakire birkaç kere nasip oldu.

Mağara bir dağa yaslanmış, külçe taşı oyularak bir hol oluşturulmuş. Holde cemaat olsa, ancak dört kişi namaz kılabilir. Holün giriş kapısından girildiğinde sola bakılınca bir tuğla duvar kalınlığında çok düzgün yontulmuş duvarın tam ortasından, yine düzgün bir kapı ile ikinci odaya giriliyor. Orada yine cemaatle ancak dört kişinin namaz kılabileceği kadar genişlik mevcut. Kibar, düzgün bir oda.

Duvarlar çok itina ile yontulmuş. Sıvaya ve badanaya ihtiyaç yok. Odaların girişlerinde açılan ya da örtülen tahta veya demir kapı bulunmuyor. Geldik odanın penceresine; ben biraz inşaattan anladığım için dikkat ettim. Esas arif işi o pencere idi. Odanın tavanında bulunuyordu. Öyle ustalıklı yapılmıştı ki; güneş doğduğunda odaya doğuyor, batana kadar yine odaya ışık veriyordu.

Mağaranın kapısına altı yedi adım mesafede bir emme basma su çıkaran tulumba ve küçük bir bahçe vardı. Yazıcıoğlu Hazretleri sekiz buçuk yılı buradan sadece su içerek geçirmiş.

Bir gün Gelibolu'nun âşıkları toplanırlar gelirler Yazıcıoğlu Hazretlerine derler ki; "Bu mağarada sekiz buçuk sene yemeden içmeden durdun. Bu süre içinde acı ve gâibten ne gördünse bize anlat." Yazıcıoğlu Hazretleri bir ah edip; "Ben kim olayım ki sizlere acı ve gâipten haber vereyim?" der.

O gece Resulullah (SAV) Efendimizi manada görür. Resulullah (SAV) Yazıcıoğlu Hazretleri'ne; "Evladım, Al bu kitabı yaz. Şarkta ve garpta benim niteliğimi anlatasın" diye buyurur.

Yazıcızade Muhammed Efendi'nin en meşhur eseri, işte bu "Muhammediye" adını verdiği kitabıdır. Bu eserin telifine, Hacı Bayram-ı Veli hazretlerine intisabından sonra ve ahirete irtihalinden dört sene kadar önce başlamış, 853 (M. 1449) da tamamlamıştır.

Bu kitabı İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri şerh etmiş. Orijinali yedi yüz elli sayfa olup eski Osmanlıca yazı ile yazılı taş basmadır. Bu fakire nasip oldu okudum, çok sevdim. Hakk Teâlâ satırlarının içerisine feyz doldurmuş. Halen bu eser, bu fakirin kitaplığında.

İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri, Yazıcızade Hazretleri'nin Muhammediye'sini okuduktan sonra şöyle buyurmuşlardır; "Yazıcızade Hacı Bayramı Veli Hazretleri'nin talebesidir. Hacı Bayram'ın cezbesi, feyzi ve tasarrufu çok tesirlidir. Velâkin Yazıcızade'nin ilmi yücedir."

Yazıcıoğlu Hazretleri'nin sekiz buçuk yıl yaşadığı mağarayı ziyaret ettikten sonra, acaba bu muhterem zatın türbesi nerede diye düşünerek, Gelibolu tarafına yürümeye başladım. Bir cami görüldü. O camiyeye girdim. Birkaç tane ihtiyar gördüm. İhtiyarlara Yazıcıoğlu Hazretleri'nin türbesinin yerini sordum. Türbenin hemen camiinin yanında olduğunu öğrendim.

Caminin şadırvanında abdest aldım, Yazıcıoğlu Hazretleri'ni ziyaret ettim. Öğlen namazını Yazıcıoğlu Hazretleri'nin türbesinin bulunduğu camide kılmak bu fakire nasip oldu.

Yazıcıoğlu Hazretleri Gelibolu'da 855/1451 tarihinde vefat etmiştir. Kabr-i münevverleri, İstanbul yolu üzerinde, sol tarafta, mütevazı bir türbe içindedir. Kardeşi Ahmed Bîcân'ın kabri de yolun sağında bulunmaktadır. Allah ruhlarından istimdat etsin.

GELİBOLU'DAN EDİRNE'YE

Gelibolu'dan Edirne'ye doğru yola çıktım. Yanımda bana uygun arkadaşlar da vardı. Edirne'deki o muhteşem Selimiye Camii'ni ziyaret ettik. Camide Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, padişahın emri ile 40 gün cemaate vaaz vermiş.

Caminin içinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin vaaz verdiği kürsüyü gözlerim araştırıyordu. Onun vaaz verdiği kürsüye bir dahi başka bir vaiz çıkıp oturamamış. Çıkmaya cüret edenler de araz olmuşlar. Sonra kürsüyü kapatmışlar. O kürsüyü araştırdım, fark edemedim.

Hadi şu caminin minarelerine bakalım; bir sohbetle dinlemişim, Sultan II. Selim caminin dört minaresini üç şerefeli olarak Mimar Sinan'a yaptırmış. Mimar Sinan'ın

seksen yaşında yaptığı ve “ustalık eserim” dediği camideki her şerefenin yolu ayrı ayrı çıkıyor. Yani bu minarelerden aynı anda üç şerefeye de birbirini görmeden üç kişi çıkabilir. Bu ayrı ayrı yolların ayrı ayrı manaları var ki, onu ancak Melâmi zümresi anlar.

HASAN SEZAI HAZRETLERİ

Edirne’de daha ziyaret edeceğimiz yer var mı diye sordum. Dediler ki, Hasan Sezai Mahallesi var. Oraya gittim. Hasan Sezai Hazretleri’nin türbesinin bulunduğu yerde, zamanında muntazam duvarlar varmış, daha sonra duvarlar harabe olmuş. Lakin Hasan Sezai Hazretleri’nin türbesi iyi durumdaydı.

Hasan Sezai Hazretleri İslâm âlimlerinden ve evliyanın büyüklerinden olup, ismi Hasan bin Ali, mahlası Sezai’dir. Tasavvufta Gülşenî yoluna mensûbdur. 1669 (H.1080) yılında Gördes’te doğmuştur. Şehrin bugünkü adı Korent olup, Yunanistan sınırları içinde kalır. 1738 (H.1151) senesinde Edirne’de vefat eder ve kendi ismi ile anılan dergâhının bahçesinde defnedilir.

Yanımdaki arkadaşlarla Hasan Sezai Hazretleri’nin türbesinden içeri girdik, bir Fatiha okuduktan sonra, türbenin duvarına monte edilmiş bir camekânın içinde, bir adam kolundan daha kısa bir geyik boynuzu olduğunu gördük. Camekân kilitli olduğundan, geyik boynuzunu inceleme fırsatı bulamadık. Söz konusu geyik boynuzunun hikâyesine gelince:

Hasan Sezai Hazretleri zamanında bir tarikatın şeyhidir. Sahipsiz aileleri dergâhında himaye eder. Neticede bir eşkıya grubu, Hasan Sezai Hazretleri’ne talebe olan hanımlardan istifade edemeyince, Sezai Hazretleri’ne iftira yolunu tutarlar.

Hasan Sezai Hazretleri'ne daha da kötü bir damga vurmak amacıyla, bir gece eşkiyanın adamları bir geyik kafasını boynuzları ile beraber getirir, Hasan Sezai Hazretleri'nin tekkesinin kapısına çakarlar. Binaenaleyh, sabahleyin talebeler kalkar bakarlar ki tekkenin kapısının başına boynuzlu bir geyik kafası çakılmış. Hemen durumu Hasan Sezai Hazretleri'ne iletirler.

Hasan Sezai Hazretleri talebelerine der ki; "Oğlum Allahu Teâla'nın abes işi yoktur. Alın o boynuzları bir yere koyun ve muhafaza edin". Aradan zaman geçer, Hasan Sezai Hazretleri'ne o hileyi yapan eşkiyaları bir kaşıntı hastalığı tutar. Ne yaparlarsa bir kurtuluş çaresi bulamazlar. Hasan Sezai Hazretleri'ne onların o kaşıntından illallah dedikleri tecelli olur.

Talebelerinden birinin eline, sakladıkları geyiğin boynuzlarından kazımış olduğu kaşıntı tozunu verir. " Oğlum git filan kahvede o kaşınan adamlardan birine sende bu kaşıntının ilacı olduğunu ve bu ilacı Hasan Sezai Hazretleri'nin yaptığını söyle" der. Talebe emri yerine getirir, kaşınan adam da derhal ilacı uygular, adamın kaşıntısı durur.

Durumu haber alan Hasan Sezai Hazretleri'ne iftira eden eşkiya grubu, Hazret'in kapısı önünde içtima olurlar. Herkes kaşınmaktadır. Hasan Sezai Hazretleri kazıdığı tozları içtimadaki iftira grubuna yeteri kadar verir. Eşkiyalara der ki; "Oğlum eşkiyalığın, iftiranın sonu yok. Bu yüzden birçok eşkiya dağdan iner, tövbekâr olup, Hasan Sezai Hazretleri'nden af dilerler.

AKŞEMSEDDİN HAZRETLERİ

Adapazarı güzergâhından Akşemseddin Hazretleri'nin türbesinin bulunduğu yer Göynük'e vardım. Göynük dere kenarına konumlandırılmış bir ilçe. İlçenin tam ortasında muhteşem bir cami ve caminin hemen yanında Akşemseddin Efendi Hazretleri'nin türbesi yer alıyor. Yanımda bulunan talebelerimden arkadaşlarla türbeyi ziyaret ettik.

İstanbul'un manevî fatihi, büyük âlim, hekim ve veli olan Akşemseddin Hazretleri'nin asıl ismi Muhammed bin Hamza, lakabı Akşeyh'tir. 1390 (H. 792) yılında Şam'da dünyaya gelen Akşemseddin, yedi yaşındayken babası Kurtboğan Şeyh Hamza ile Anadolu'ya gelerek o tarihte Amasya'ya bağlı olan Kavak nahiyesine yerleşir. Babası Şeyh Hamza, Hz. Ebubekir soyundan ve Mevlana Celâleddin Rumi'nin akrabalarındandır.

Mürşidi Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin ona; "'Beyaz (ak) bir insan olan Zeyd'den, insan cinsinin karanlıklarını söküp atmakta güçlük çekmedin." demesi sebebiyle, "Akşemseddin" lakabı verilmiştir. Saçının, sakalının ağarması ve ak elbiseler giymesi sebebiyle "Akşemseddin" denildiği de söylenir.

Akşemseddin Hazretleri İstanbul'un fethinden sonra, Göynük'e yerleşir ve vefatına kadar orada kalır. 1460 (H. 864) tarihinde vefat eder ve Göynük'teki tarihi Süleyman Paşa Camii'nin bahçesine defnedilir. Daha sonra oğullarının kabri ile beraber bir türbe içine alınır.

*Cânı cânân isteyenler terki cân olmak gerek
Âlemi devri zamânda bînişân olmak gerek*

*Lâmüsellim kaydıymış gavvâs olan gevher bulur
Gevheri gayb isteyenler bînişân olmak gerek*

*Rükni a'zam sıdk u himmet i'tikâdı pâk imiş
Bîriyâ ihlâsı mahz bîgümân olmak gerek*

*Nahv u sarf u mantık u hey'et nücûm u ilm ü tıb
Meclisin terk eyleyüp andan revân olmak gerek*

*Sen seni altın sanırsın altının oda bırak
Şâfi olup gill u gışdan pâkcân olmak gerek*

*Bildügün terk eylegil hestîligün elden bırak
İşkıla pervâne tek bîcism ü cân olmak gerek*

***Şems** istersin ki sultân sohbetine iresin
Kapisında çok zamânlar pâsubân olmak gerek*

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettiği zaman Akşemseddin Hazretleri Fatih Sultan'ın yanında bulunuyordu. Padişah Fatih Sultan, Akşemseddin Hazretleri'ndeki maharetleri görünce kendisine der ki; sende olan bu marifetten bana da ver. Akşemseddin Hazretleri buyururlar ki; " Padişahım bu marifetten sana verirsem, sen halka yararlı olamazsın". Sonradan yine de, vermiştir.

Akşemseddin Hazretleri türbesinin başında iken Göynük'ün coğrafyasına bir göz gezdirdim. Ey Mübarek! Fatih Sultan gibi bir zatın teveccühünü kazanmış iken, İstanbul gibi bir yerde ikamet etmedin de, bu Göynük'teki derenin içine gelmişsin. Yarabbi senin hikmetinden kim sual edebilir ki?

ÖMER SIKKİNİ HAZRETLERİ

Göynük'te Ömer Sikkini Hazretleri'nin türbesini Göynük'lülerden sordum. Dediler ki; camiden 100–150 metre yukarı gidersiniz. Biz de gittik. Sağ tarafta bir sokağa yürüdük. Ufak bir dere kenarında türbeye yakışır görkemli bir yapı olup, türbenin üzerinde kubbe var. Türbeye yanaştık, selam verdik, bir Fatiha okuduk, hasretimizi giderdik.

Ömer Sikkini Hazretleri'nin türbesi Akşemseddin Hazretleri'nin türbesinin yüz metre doğusunda kalıyor. Ömer Sikkini Hazretleri'nin ne zaman öldüğü kesinlik kazanmamakla beraber, 1460 tarihinde vefat eden Akşemseddin Hazretleri'nden sonra öldüğü sanılmaktadır.

Akşemseddin Hazretleri ve Ömer Sikkini Hazretleri Hacı Bayram Veli Hazretleri'nin talebeleridir. Ondan feyz aldılar. Akşemseddin Hazretleri'nin zahir ilmi vardır, Ömer Sikkini Hazretleri'nin ise zahir ilmi yoktu.

Bir gün Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin bu fani dünyadan emir âlemine avdet etme zamanı gelir. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Ömer Sikkini Hazretleri'ne bir bardak su getirmesini emreder. Fakat suyu Akşemseddin Hazretleri getirir. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri suyu bir kaba döker. Tekrar Ömer Sikkini'den su ister. Yine Akşemseddin suyu getirir. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri suyu yine döker. “Ömer oğlum su getir” diye buyurur.

Ömer Sikkini suyu getirir ve “Buyur sultanım” der. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri suyu alır. Bardağın yarısını içer, yarısını da Ömer Sikkini'ye verir. “İç oğlum, velayet-i kübraya nail olasın” diye buyurur. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ebedi istirahatgâhına asuta edilir.

Fakat Akşemseddin Hazretleri, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin tacını, cübbesini ve şalvarını alır, giyer ve talebenin başına geçer. Bunun üzerine, Ömer Sikkini Hazretleri talebelere haber salar ve davet eder. Der ki; "Gelirken getirebildiğiniz kadar odun getirin". Talebeler odun getirirler. Ömer Sikkini Hazretleri evinin avlusunda büyük bir ateş yakar.

Akşemseddin Hazretleri de davete teşrif buyurur. Ömer Sikkini Hazretleri der ki; "Ey Akşemseddin! Şimdi üzerindeki taç, cübbe ve şalvar ile ateşe gireceksin. Eğer taç, cübbe, şalvar yanar, sen kalırsan, keramet sendedir. Yok eğer sen yanar, taç, cübbe ve şalvar kalırsa, keramet anlardadır."

Akşemseddin düşünür ve der ki; "Ben ateşe giremeyeceğim". Ömer Sikkini Hazretleri; "O zaman çıkar onları ver bana, ateşe ben girerim" der. Ömer Sikkini ateşe girer. Taç, cübbe, şalvar yanar. O tarihten sonra Melâmilik mesleğinde bu gibi kıyafetler tarihe karışır.

EŞREFOĞLU RUMİ HAZRETLERİ

Eşrefoğlu Rumi Hazretleri, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin talebesidir ve ondan feyz almıştır. Türbesi İznik'te bir caminin bahçesindedir. Bu fakire nasip oldu, Eşrefoğlu Rumi Hazretleri'nin türbesini ziyaret ettim. Eşrefoğlu Rumi Hazretleri hakkında şöyle bir ders dinlemiştim ki bu ders beni çok etkilemişti:

İznik'te zamanında bir Kadiri şeyhi vardır. O mübarek zata öleceği malum olur. Fakat talebelerini kendisinden sonra idare edecek yetişmiş bir talebesinin olmamasından muzdariptir.

Nihayet, İznik'ten Ankara'daki Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'ne bir mektup yazar. Mektupta şöyle der; "Sultanım, benim ölümüm yanaştı. Talebelerim arasında yetişmiş bir talebe husule gelmedi. Senin talebelerinden benim yetim kalacak olan talebelerimi yetiştirecek bir halife gönder."

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Eşrefoğlu Rumi Hazretleri'ni Ankara'dan İznik'e gönderir. Eşrefoğlu Rumi, seyyiddir. Ve aynı zamanda Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin damadıdır. Eşrefoğlu Rumi Hazretleri Ankara'dan yola çıkar.

İznik'teki Kadiri şeyhi durumu talebelerine anlatır ve onlara der ki; "Eşrefoğlu İznik'e geldiğinde onu bir yerde alıkoyun ve hanımını da alıp benim evime getirin." Talebeler de emri yerine getirirler. Eşrefoğlu Hazretlerini bir yere kapatırlar ve hanımını Kadiri şeyhinin yanına getirirler.

Eşrefoğlu Hazretleri'ni kapattıkları yerde 40 gün ona sadece su verirler. 40 gün sonra Kadiri şeyhi gelir, Eşrefoğlu Rumi Hazretleri'ni ayıktırır. Eşrefoğlu Rumi

Hazretleri; “Sultanım bana kıydın” der. Kadiri Şeyhi ise ona; “Evladım ben yarın ruhumu Hakk’a teslim ediyorum. Cenazemi asuta edersin. Talebelerimi irşad ile seni vazifelendiriyorum. Allah muinin olsun” diye buyurur.

Ertesi gün El hükmüllillâh, emr-i ilâhi yerine gelir. Bu hikâyedeki acaib ve garaib ucubeler çoktur. Zahirde bir Kadiri şeyhinin, yine zahirde Bayrami tarikatının kurucusundan halife istemesindeki mesaj, Kadiri, Nakşî, Rufai, Halveti hiç fark etmez, amaç melâmete vasil olmaktır. Her şey melâmete erebilmek içindir. Ancak melâmete bir Melâmi mürşidi ile edilir.

*Cihanı hiçe satmaktır adı aşk
Döküp varlığı gitmektir adı aşk*

*Elinden şekeri ayrığa sunup
Ağuyu kendi yutmaktır adı aşk*

*Belâ yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ana tutmaktır adı aşk*

*Bu âlem sanki oddan bir denizdir
Ana kendini atmaktır adı aşk*

*Var **Eşrefoğlu** bil hakikat
Vücudu fani etmektir adı aşk*

SENİN AŞKIN KİME KİM DÜŞTÜ EY CAN

*Senin aşkın kime kim düştü ey can
Ne mezhep kodu ne din ne iman*

*Ne dünya ahiret ne zühd-ü takva
Ne gayret-ü namus ne ad-ü san*

*Ne ilim ne amel ne akl-ı tedbir
Ne havf ne recâ ne şer'i erkân*

*Kamu yağmaladı aşkın ey dost hay
Suret mülkün yıkıp eyledi viran*

*Bu aşk zincirine çün kim çekildi
Koyundan dahi yavaş oldu aslan*

*Bıraktı halk diline anı yavuz
Temâmet âleme eyledi desten*

*Bu aşkın oyununa hiç kimse dayanmaz
Kapılarda kul oldu nice sultan*

***Eşrefoğlu** fakir eyledi halk içinde anı
Ana tan eder oldu dostu düşmanı*

İZNİK'TEN BURSA'YA

İznik'ten ver elini Bursa. Bursa'daki türbelerin ziyaretine devam. **Emir Sultan, İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri, Üftade Hazretleri, Süleyman Çelebi Hazretleri, Şeyh Küşteri Hazretleri'nin türbeleri ve Somuncu Baba Hazretleri'nin çilehanesi ve ekmek fırınları** ancak ziyaret edebildiğimiz mekânlar.

EMİR SULTAN

Asıl adı “Şemseddin Muhammed bin Ali el Buhari” olan Emir Sultan Hazretleri, 1368 yılında Buhârâ'da doğdu ve öğrenimini Buhârâ'da tamamladı.

Soyu, Peygamber efendimize dayanır. Ona, Buhârâ'da doğduğu için “Muhammed Buhârî”, Seyyid olduğu için “Emir Buhârî”, Yıldırım Bâyezîd Han'ın damadı olduktan sonra da “Emir Sultan” denilmiştir.

Emir Sultan Hazretleri İran'ın Horasan şehrinden Bursa'ya gelir. Molla Gürani'den icazet alır. Horasan'da tekkesi vardır ve tekkede talebelerine feyz vermektedir. Talebeler tekke civarında çanak çömlek imal edip satarak, hayatlarını sağlamaktadırlar.

Bir gün Emir Sultan Hazretleri'ne bir tecelli olur. Horasan'dan Bursa'ya hicret edeceği ilhamına el hükmüillâh “ Amenna ve saddekna” diyerek ve kalbinden gelen ilham tuluatına sadık kalarak kendisine tabi olan talebelerine der ki;

“Ey canlar, ciğerparelerim Hakk'tan bize olan tecelliyatı sizlere tevdi ediyorum. Biz bu Horasan'dan çıkıp gideceğiz. Nurdan uç kandil yanacak. O kandiller nerede

önümüzden kalkarsa, oraya kadar, yani ışığın kaybolduğu yere kadar gideceğiz. Şimdi bu tekkede ve Horasan'da neyimiz var ise olduğu gibi bırakıp yola çıkacağız.”

Otuz dokuz kişi olarak yola çıkarlar. Ve yola devam eden talebeler “El edebe fiddin” hadis-i şerifine şamil olarak konuşamaz ve Emir Sultan Hazretleri'ne sual soramazlar. Horasan'dan Bursa'ya gelirler. Bursa'ya geldikleri zaman, Emir Sultan Hazretleri'nin önündeki nurdan üç kandil, pınar başında, üç servi civarında fakirler için tahsis edilmiş eski bir kilisenin yanında kaybolurlar.

Emir Sultan Hazretleri'nin gelişini Yıldırım Beyazıt Han'ın kızı Hundi Fatma Hatun rüyasında görür. Kendisini misafir etmek için önlerine adam çıkarır ve onları ağırlar.

Emir Sultan Hazretleri Yıldırım Beyazıt'ın harpte olduğunu öğrenir ve ertesi sabah 39 talebesi ile harbe iştirak ederler. Savaş esnasında Emir Sultan Hazretleri elinden yaralanır. Bunu gören Yıldırım Beyazıt Han, Emir Sultan Hazretleri'nin elini kendi mendili ile sarar. Harbi Yıldırım Beyazıt Han kazanır. Bursa'ya geri dönerler.

Lâkin Bursa'da padişaha jurnalciler gelerek, kızının Yıldırım Han'ın yokluğunda yabancı erkekleri misafir ettiğini ve onlara çok yakın alaka gösterdiğini söylerler. Yıldırım Beyazıt Han kızının misafir ettiği kişiyi huzuruna çağırır. Ve Emir Sultan Hazretleri huzura gelir.

Yıldırım Beyazıt Han, Emir Sultanın elinde sarılı olan kendi mendilini tanır ve durumu anlar. Emir Sultan Hazretleri'ne iltifat eder, daha sonra kızını Emir Sultan Hazretleri'ne nikâhlar. Böylece Emir Sultan Hazretleri Bursa'ya yerleşir ve talebelerini Bursa'da irşada devam eder.

1402 yılında Ankara Savaşı'na katılıp tutsak düşer. Serbest bırakılınca Bursa'ya döner ve daha sonra dervişleri ile birlikte Sultan Murad'ın İstanbul kuşatmasına katılır.

1430 (H. 833)'de Bursa'da vebadan vefat eder. Emir Sultan Hazretleri, ölümünden sonra eşi Hundi Fatma Hatun'un yaptırdığı kendi adını taşıyan caminin yanındaki türbede yatmaktadır.

Bu fakire nasip oldu, Emir Sultan Hazretleri'nin türbesini dört beş kere ziyaret ettim. Hay mübarek! Vücudunun kokusu mezarının toprağına vurmuş, türbesi mis gibi kokuyordu.

*Gerçek âşıklara sala denildi
Dertli olan gelsin dermanı buldum
Ah ile vah ile cevelân ederken
Canımın içinde cananı buldum*

*Akar gözlerimden yaş yerine kan
Zerrece görünmez gözüme cihan
Deryalar nuş edip kanmaz iken can
Âşıklar kandıran ummanı buldum*

*Âşıklar meydana doğru varırlar
Erenler cem olmuş alır verirler
Cümle evliyalar divan dururlar
Cevahir bahş olan dükkânı buldum*

*Açılmış dükkânlar kurulmuş pazar
Canlar mezat olmuş tellallar gezer
Oturmuş ümmetin beratın yazar
Hakk'a Mahbub olan sultanı buldum*

*Emir Sultan der ne hoş pazar imiş
şıklar meydana gelip gezer imiş
Cümlesinin maksudu ol didâr imiş
Hakk'a karşı duran divanı buldum*

İSMAİL HAKKI BURSAVİ HAZRETLERİ

Asıl ismi şarifleri "İsmail" ve yüksek lakapları "Hakkı"dır. Otuz seneden fazla Bursa'da ikamet ettiği ve yine Bursa'da Hakk'a yürüdüğü için kendisine "Bursavi" demişlerdir.

İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri, Hicri 1060 senesi Zilkade başlarında, Miladi 14 Eylül 1652 yılında bir Pazar günü Aydos'ta dünyaya teşrif etmişlerdir. 1137 senesinde vefat etmiş olup, kabr-i saadetleri Bursa'dadır. şehrin ortasında tuz pazarı civarındaki dergâhında olup, Allah-ü Teala bu kabri ziyaret etmeyi bu fakire de nasip etmiştir.

İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri "Kitab-ül Hitab" adlı eserinde, Bursa'daki bir şeyh taslağından bahseder ve başından geçenleri şöyle anlatır;

Sözü edilen bu şeyh taslağı çok zengindir. Talebelerine yardımlarda bulunur, onlara yiyecek, içecek ve yakacak temin eder, bu nedenle de talebeleri ona çok hürmet ederler.

Bir gün şeyh taslağının talebeleri arasında şeyhlerinin ölmezden evvel öldüğünün yayıldığı duyulunca, İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri de, sözü edilen şeyhin ölüp ölmediğini anlamak için ziyaretine gider.

Selam kelimadan sonra, İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri şeyh taslağına; "Senin ölmezden evvel öldüğünü

duydum ve bunun için ziyaretine geldim. Fakat görüyorum ki sen daha ölmemişsin” diye buyurur. Şeyh taslağı “Demek böyle dersin ha! Yarından tezi yok Bursa’yı terk edeceksin, yoksa seni öldürtürüm” der.

Bunun üzerine Bursavi Hazretleri Bursa’yı terk ederek, İstanbul’a gider ve Şeyh taslağı dört sene Bursavi Hazretleri’ni Bursa’ya sokmaz. Dört sene sonra şeyh taslağı ölür ve böylece Bursavi Hazretleri Bursa’ya gelebilir.

*Tûr-i Sinâ’yı vücudum sûret-i Musa benim
Mûciz-i enfâzım ile âleme İsâ benim*

*Mehdi’yim “nasr’ün minallah” oldu nakşı seyfim
Zülfekâriyim Ali’nin fâtih-i dünya benim*

*Gerçi mevhum’ül vücudum âlem içre zerre var
Bahş-i nur etmekte hurşîd-i cihan ârâ benim*

*Sûret-ü siyretle aynı hatem-i âhir zaman
N’ola “hatm’ül evliyayım” dersem ol mana benim*

*Âl-i Osman devletinde bir fakirim **Hakkı’yâ**
Hân Ahmed mushafında âyet-i Kübrâ benim*

İsmail Hakkı Bursavi Hazretleri **keramet-i kevnîye** konusunda şöyle bir hikâye nakleder; “İstanbul’da avrat pazarında bir hanım var idi. Dini Mecusi idi. Lakin yanına kötürüm girse sağlam çıkardı. Bursa’da Keşiş Dağı’ndan keşişler, İstanbul’daki Ayasofya’nın bacasına uçarlardı. **Keramet-i kevnîye, kâfirlerden dahi zuhura gelir**”.

Yirminci asrın piri ve Resulullah (SAV) Efendimizin manada 17. torunu Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri şöyle buyurmaktadır; “Bizim zamanımız keramet-i kevnîye devri değil, keramet-i ilmiye devridir. Hakiki mürşit ilimdir. “

Zahir ilim sahipleri ise; Hz. Pir'in ilim sözü ile şeriatı ima ettiğini anlayamadılar. İlim sahibi olanlar buradan yola çıkarak, ilimleriyle üstün görünmeye çalışırlar. Hal bu ise; Hadis-i Şerif'te “Bir insanda kıl kadar ilim kalırsa daha onun şeytanı vardır” buyrulmuştur.

İlim sahiplerine hakiki mürşit, zahir ilimdir. Hz. Pir'in kastettiği ilim ise, zahir ilim olmayıp, tevhid ilmidir. Arif olanlara ise okur-yazarlık şart değildir. İlim yerinde güzeldir. Bir insan kâfir ilmi tahsil ediyorsa bile, Müslümanlar ona yardım ederler.

Hazreti Pir bir ihvanı ile bir yere giderken, o salık içinden “Âlemin şeyhleri keramet göstermişler” diye geçirir. Hazreti Pir'e malum olur, yanında yürüyen salike der ki, “Oğlum, işte biz de yürüyoruz ya”. Bu sözü ile Hazreti Pir, keramet konusuna açıklık getirmektedir.

Melâmilerde ilmi keramet sadır olur. Hiçbir Melâmi keramete meyletmemiştir. Kerameti hanımların hayız hali diye nitelendirmişlerdir. Keramet, Melâmilerin kendilerinin öz varlıklarıdır. Melâmiler, bulunduğu anın Âdemîdirler. Veliler gözü sürmesi, Niyazi Mısri Hazretlerinin buyurduğu gibi; **“Ne maziyim ne müstakbel, her anın anısıyım ben”**.

ÜFTADE HAZRETLERİ

Mehmed Muhyiddin Üftade 895 (1490) yılında Bursa'da dünyaya gelmiş, 988 (1580)'de yine Bursa'da vefat etmiştir. Üftade, Bursa'da kurulup teşkilatlanmış ve daha sonra Anadolu ve Balkanlar'a yayılan Celvetiye Tarikatı'nın Piri ve Aziz Mahmud Hüdaî'nin de şeyhidir.

Gençlik yıllarında Ulucami ve Doğanbey Mescidi'nde fahri müezzinlik yapan Mehmed Muhyiddin'in sesi çok güzeldir. Halk O'nu dinleyebilmek için ezandan önce caminin etrafında erkenden toplanırlar.

Bir gün yaptığı bu hizmete mukabil caminin mütevellisi kendisine bir kaç akçelik maaş tayin eder. O gece rüyasında "mertebenden **üftade** oldun (düştün)" hitabına maruz kalan Mehmed Muhyiddin, derhal maaşı terk ederek kendisine "**Üftade**" lakabını takar.

Daha sonraları da bazı şiirlerinde kullandığı sanılan "**Muhyiddin**" mahlasını bırakıp **Üftade** mahlasını kullanmaya başlar.

SÜLEYMAN ÇELEBİ HAZRETLERİ

Meşhur Türkçe "Mevlid" kasidesinin yazarıdır. Bursa'da doğdu. Kaynaklarda doğum tarihine dair bir kayda rastlanmamıştır. Ancak, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i 60 yaşında yazdığı ve eserin 1409 senesinde bittiği, en eski olarak bilinen nüshasında mevcut bir beyitte geçmektedir. 1422 senesinde vefat ettiği bilindiğine göre, onun 1351 senesinde doğduğu neticesi çıkmaktadır.

Sultan Birinci Murad Han'ın vezirlerinden Ahmed Paşa'nın oğlu, Şeyh Mahmud Efendi'nin torunudur. Mahmud Bey, 1338 senesinde Sadrazam Süleyman Paşa ile Rumeli'ye sal ile geçenlerdendir. Süleyman Çelebi, Bursa'da asrının ileri gelen âlimlerinden ilim öğrendi. Büyük bir âlim olarak, Sultan Yıldırım Bayezid zamanında Divan-ı Hümayun imamı, sonra da Bursa'da onun inşa ve ihya ettiği caminin imamı oldu.

Resulullah efendimize olan muhabbeti, Vesilet-ün-Necat isimli Mevlid Kasidesi'ni yazmasına neden oldu. Süleyman Çelebi, Mevlid'inde; Allahü Teala'nın mutlak iradesini, yoktan var ettiğini ve Muhammed (AS)'ın hiçbir mahlûkta bulunmayan üstün, yüksek ve emsalsiz vasıflarını anlatır. Her kelimesinde, gönlü Resulullah aşkı ile yanan bir müminin engin aşk ve muhabbet kokuları vardır.

Hazret-i Muhammed'in diğer peygamberlere olan bütün üstünlükleri, en güzel kelimeler ve en veciz ifadelerle anlatılmıştır. Mevlid; münacaat (Allahü Teala'ya yalvarma), veladet (Peygamberimizin doğumu), risalet (Peygamberliğin bildirilişi), mirac (Göklere çıkışı, Cennet'i

ve Cehennem'i görmesi), rıhlet (Peygamberimizin vefatı) ve dua bölümlerinden ibarettir.

Mevlid manzumesinin yazılmasına âmil olan hadiseye gelince; Süleyman Çelebi'nin Ulu camide imam bulunduğu sırada, kürsüye çıkan İranlı ve Şîf mezhebine mensup bir vâiz, "Bakara" suresinin 285. âyetinde, müminlerin ikrârı olarak naklolunan "Allah'ın peygamberlerinden hiç birini diğerlerinin arasından ayırmayız (hepsine inanırız)" meâlindeki âyeti kerimesini izaha çalışırken, Peygamberimiz Hz. Muhammed'i İsâ (AS)'dan üstün tutmadığını söyler.

Hâlbuki aynı surenin 253. ayetinin "O peygamberler (yok mu?) biz onların kimine kiminden üstün meziyetler verdik. Allah, onlardan biri ile (33) söyleşmiş, birini de birçok derecelerle yükseltmiştir" (34) sarîh beyanında, enbiya arasında fark ve fazilet bulunduğu açıkça görülmesine rağmen, yapılan bu yersiz konuşma, cemaat arasında infial ve itirazlara yol açar.

Naslara aykırı olarak kendisinin vazifeli bulunduğu camide yapılan bu konuşma, Süleyman Çelebi Hazretleri'ni ziyadesiyle üzer ve gayreti diniyyesini harekete geçirir. Meselenin mahiyetini ilmî esaslara muvafık ve ehl-i sünnet mezhebine uygun bir biçimde açıklayan Süleyman Çelebi ham konuşmacıya lâıyk olduğu cevabı verir ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerden olan üstünlüğünü şu beyitler ile dile getirir:

*Olmayıp İsa göğe bulduğu yol
Ümmetinden olmak için idi ol*

*Çok temenni kıldılar Hakk'tan bular
Tâ Muhammed ümmetinden olalar*

*Gerçi kim bunlar dahi mürsel durur
Lik Ahmed efdal u ekmele durur*

*Zira ol efdâlliğe lâyıık durur
Anı öyle bilmeyen ahmak durur*

MEVLİD-İ ŞERİF'İN ŞERHİ

*Allah adın zikredelim evvela
Vacib oldur cümle işte her kula*

Şeriatta farz vardır, vacip vardır, sünnet vardır, müstehab vardır. Şeriat mertebesinde Allah'ı zikretmek vaciptir, sünnettir. Tarikatta farzdır. Hakikatte ise Allah kendi kendini zikreder.

*Allah adın her kim ol evvel ana
Her işi asan eder Allah ana*

Allah adını evvel ananlar ise bir ehliyetli Melâmi müşidine mülaki olup e'falini, sıfatını, zatını Hakk'a bezledip "La mevcude illallah" diyebilenlerdir. Allah-ü Teala o gibilere varlığını musahhar kılmıştır. "Dünya onlara hizmet edecektir" diye emir buyurmuştur.

*Allah adı olsa her işin önü
Her giz ebter olmaya anın sonu*

Hazreti Muhammed (SAV)'in dini tevhiddir. Tevhid dini ise, her fiilde fail Allah olduğunu zevk etmekle olur. İşte, bu ucubaya "tevhid dini" derler. Hazreti Muhammed (SAV) Efendimizin oğlu öldü. Ebu Cehil, Resulullah'a düşmandı. "Artık Muhammed'in erkek evladı kalmadı" Muhammed ebter oldu, Muhammed'in soyu kesildi" dedi. Resulullah, bu küstahın sözünü duydu, melül oldu. Cebrail (AS) geldi,

Resulullah'a dedi ki; " Ya Resulullah! Allahü Tealâ'nın sana selamı var,"İnna a'tayna" ayetinin sebebi nüzulü budur.

"İnna a'taynakelkevser, fesalli li rabbike venhar inne şânieke hüvel'ebter" Kevser Suresi'nin manası şudur; "Ya Muhammed! Senin zürriyetin kıyamete kadar devam edecek, Kevseri, Ab-ı Hayatı sana verdim, kurbanı senin ümmetine verdim.

Hazreti Muhammed'in soyu ise kızlarından da devam eder. Hazreti Muhammed'in ümmeti e'falini e'ali Hakk'ta, sıfatını sıfatı Hakk'ta, zatını zatı Hakk'ta ifna edip, Hakk'ta fani olarak, Hakk'ta bekâ bulanlardır.

*Her nefeste Allah adın de müdâm
Allah adıyla olur her iş tamam*

Her nefeste Allahü Tealâ'yı zikredebilmek, ehliyetli bir Melami mürşidi ile olur. O zaman işte her işin tamam olur. Fail, mevsuf, mevcut Hakk olduğunu Allah'ın tecellisi ile zevk edenin her muradı hâsıl olur demektir.

*Bir kez Allah dese aşk ile lisan
Dökülür cümle günah misli hazan*

Burada bir kez Allah dese şevk ile lisan olması lazım gelirdi. Çünkü e'fal, sıfat makamları aşk makamlarıdır. Şevk ise zat makamında zuhur eder ve salik ancak o makamda bir defa "Allah" der. "Dökülür cümle günah" denilen de zat makamıdır. Çünkü bu makamı zevk eden salikin tüm günahları dökülmüş olur.

*İsmi pak-in pak olur zikreyleyen
Her murada erişir Allah diyen*

Zikir, bir kâmil mürşit tarafından salike telkin olunan zikirdir. O salikin kalbi, İnsan-ı Kâmil tarafından bir kere kuruldu mu, o zikir dünya ve ahirette bir daha durmaz. Muratların muradı, yani muradullah bu zikirdir. Zat makamında salik bir kere Allah der.

*Ola kim rahmet kıla ol padişah
Ol kerimi ol rahimü ol ilah*

Allahü Tealâ'nın rahmeti haslaradır. Rahim tevhid-i ef'al makamıdır ki, her fiilde fail Allah'tır. Kerim sıfatını insanın ellerine benzetmişler ki, yemez yedirir ve tevhid ehline hizmet eder. En büyük hizmet ise salıklere Allah'ı tarif etmektir.

*Ey azizler işte başlarız söze
Bir vasiyet kılarız illa size*

*Ol vasiyet ki direm her kim tutar
Mis gibi kokusu canlarda tüter*

Azizler, tevhid ehli saliklerdir. Vasiyet, İnsan-ı Kâmil'in talebelerine sohbet etmesidir. İnsan-ı kâmil'in vasiyetini her kim tutarsa, o salikten mis gibi bir koku zuhura gelir ki, işte o lahuti kokuyu Allah diye diye manevi burnu açılmış olanlar, Allah diyenler duyabilir. Bu fakire daha tevhid-i ef'al dersinde o nasip verilmiştir.

*Biri maşrık biri mağripte anın
Biri damında dikildi Kâbe'nin*

Maşrık, mağrip demek güneşin doğduğu ve battığı yer demektir. Bir Melami mağripte, bir Melami maşrıkta olsa, bir Melami Kâbe'nin damında olsa; üçü Beytullah'ta bir araya gelseler, derslerini Allah'tan aldıkları için hiç birinin

birbirlerine itirazı olmaz. Onlar fenafillâh ve bekâbillahtan geçmişlerdir. Sırren anlaşırlar.

*Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır
Bu gelen tevhidi irfan kânıdır*

“İlmi ledün sultanıdır”, demek dersini Allah’tan almış demektir. İlmi ledün sahipleri aslında her iki âlemde sultandır. Sultanların sultanı, Peygamberlerin peygamberi ve sultanı Hazreti Muhammed Mustafa (SAV)’dir.

“Bu gelen tevhidi irfan kânıdır”. Yani, Hazreti Muhammed’in dini tevhiddir. Tevhidin üç mertebesi vardır. Birincisi, avamın tevhidi; “La ilahe illallah Muhammedün Resulullah”.

Bir diğeri tarikatın tevhididir ki, buna “**lâfzî tevhid**” derler. Tarikat ehli durmaksızın Allah’ı belirli sayıda zikreder ki, bir süre sonra zikir mezkûre galip gelir. Tarikat ehlinin gözüne bir şeyler görünür. Bu hal kabilindedir. Bununla insan irşad olmaz, hatta zan-ı zina mertebesi demişlerdir.

Bir de peygamberlerin tevhidi vardır. Onlar yani peygamberler Allah’ı sayı ile zikretmezler. Melamilerin zikri de peygamberlerin zikri gibidir.

*Bir feza oldu o demde ruh-numa
Ne mekân var anda, ne arzu sema*

Resulullah (SAV), göklere ağıdığında, kalbi de, kalebi de aynı ruh oldu. Sidretül Münteha’ya kadar Cebrail (AS) ile gitti. Altıncı kat göğün üstüne “Sidretül Münteha” derler. İşte burada Cebrail dedi ki; “ Ya Resulullah! Ben buradan yukarı gelemem. Gelirsem, yanarım. Bunun üzerine Hazreti Muhammed (SAV) Cebrail (AS)’a; “Ya

Cebraill! Sen burada kal, ben gidiyorum, yanar isem ben yanayım. Çünkü rabbim beni yanmak için yarattı” dedi.

Ne mekân var anda, ne arzu. Sema “Taffat’ül Ayn” içre oluyor. Burada Allahü Teala’nın Resulullah’ı miraca çıkarma nedeni sual edilecek olursa, Cenabı Hakk sevgili habibini Âlâ-i İlliyyin’e kendi marifetlerini göstermek için yükseltti. Bu sırra ancak makam ehli Melamiler erebilirler. Onlar da ruhen miraç ederler.

*Kim ne halidir, ne mali, ol mahal
Akl-ü fikr etmez o hali fehmü hal*

Kim ne halidir ne mali; bütün dünya devletleri bir araya toplansa, akıllarını, servetlerini, teknolojilerini kullansalar, göğün altıncı katına çıkabilirler mi?

Güneş dördüncü kat gökte. Güneşin arkası yeryüzüne ışığını salıyor. Hal bu ise, güneşin ön yüzü, bulunduğu yerden yukarı doğru ışık veriyor. Bu güneş, dünya yaratıldığından beri, günümüze kadar dünyaya enerji gönderiyor. Bu enerjiyi nereden alıyor? Bunun yakıtı bitmiyor mu? Hayaline tapanlar ne zaman kendinize geleceksiniz?

*Ref olup ol şaha yetmiş bin hicab
Nur-u tevhid açtı vechinden nikab*

Ref olup ol şaha yetmiş bin hicab; Hazreti Muhammed’in dini tevhiddir. Tevhid dini ile insanoğlunun gözünden yetmiş bin hicab kalkar. Tevhid dininde her fiilde fail olan Allah’tır. Zevk edip, kalben ve fikren kabul ve tasdik etmek ile olur.

**(Innelleziyne yübayi’üneke innemâ yübâyi’ünallah
yedüllahi fevka eydiyhim) (Fetih 10) ayetinin hükmüne**

göre, ahir zaman peygamberleri Hz. Muhammed (SAV) Efendimizin varisi olan bir ehliyetli Melami İnsan-ı Kâmilinin telkinatı ile nur-u tevhid, salikin vechinden nikabı açar. Vechinden nikab demek; vechi Cenabı Allah'ın cemalidir. Ancak Cenab-ı Hakk onlara cemalini gösterir.

*Bi Hurufi lafzı saft ol padişah
Mustafa'ya söyledi bi iştibâh*

Muhammed Mustafa (SAV) Efendimize miraçta Cenabı Hakk doksan bin kelâm konuştu, bunun bu sıfat olan akıl ile anlaşılması mümkün değildir dersek, akıl sahipleri de derler ki, akıl ile anlaşılmayan hiçbir şey ile anlaşılmaz.

Ancak ve ancak kâmil akıl ile anlaşılabilir. Şimdi de kâmil akıl nerede ve nasıldır dersiniz, kâmil akıla kavuşmaya nasibi olanlar bile, kırk sene ilâhi aşk ile, şevk ile, iştihak ile ve sonra bunlardan dahi geçip, bunları da terk edip, terki de terk ederek erişmişlerdir. Bunlar da ehadiyetül ayn makamına alınanlardır.

Allahüme salli ala Muhammedin ve âlâ ali Muhammed.

SOMUNCU BABA HAZRETLERİ

Asıl adı Hamid Hamideddin'dir. Somuncu Baba olarak da bilinen Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid Han zamanında yaşamıştır.

Miladi 1331 tarihinde Kayseri'nin Akçakaya köyünde doğmuştur. Anadolu'ya manevi fetih için gelen Horasan erenlerinden Şemseddin Musa Kayseri'nin oğludur. Soyu Peygamber Efendimiz (SAV)'e ulaşır, 24. kuşaktan torunudur, Seyyiddir.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ilk tahsilini babası Şemseddin Musa Kayseri'den alır. Bilge kişiliği olan Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, ilim alanındaki çalışmalarını Şam, Tebriz ve Erdebil'de sürdürür. Alaaddin Erdebili'den ve Bayezid-i Bistami'nin ruhaniyetinden manevi terbiye alır.

Dini ve dünyevi ilimlerle ilgili icazet alarak, irşad vazifesi için Anadolu'ya döner ve Bursa'ya yerleşir. Bursa'da çilehanesinin yanında yaptırdığı ekmek fırınında somun pişirip çarşı pazar dolaşarak "Somunlar Müminler" nidasıyla insanlara ekmek dağıttığından ötürü, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, "Somuncu Baba" ve "Ekmekçi Hoca" olarak da tanınmıştır.

Bu fakire de Somuncu Baba Hazretleri'nin çilehanesi ile ekmek yapıp sattığı iki fırını ziyaret etmek nasip oldu.

Zamanın Padişahı Yıldırım Beyazid Han Niğbolu zaferini kazanınca Allah'a şükür nişanesi olarak Bursa Ulu Camiini yaptırır. Ulu Cami'nin açılış hutbesini Şeyh Hamid-i

Veli Hazretleri okur, hutbede Fatiha Suresini yedi farklı şekilde yorumlar. Bu olağanüstü hutbeyi dinleyen cemaat Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerine büyük bir teveccüh ve tazim gösterir.

Manevi kişiliği ve bilgelik yönü ortaya çıkan Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri şöhretten korktuğu için talebeleriyle birlikte Bursa'dan ayrılarak Aksaray'a gelir. Aksaray'da Hacı Bayramı Veli Hazretleri'ni hakikate ait ilimlerde yetiştirir ve marifetullahı eren Hacı Bayram Veli Hazretleri'ni irşad vazifesi için Ankara'ya gönderir.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, 1412 (H. 815) tarihinde Darende'de ebedi âleme göç eder. Kabri şerifleri, kendi zamanında halvethane olarak kullanılan, misk ü amber kokulu, şimdiki Şeyh Hamid-i Veli Camii içerisinde olup, estetik yapılı cevizden oyma sanduka ile de kaplıdır.

BURSA'DAN İZMİR'E

Bursa erenlerinin türbelerini ziyaretimden sonra İzmir'e döndüm. Allahü Teala o zat-ı muhteremlerin ruhlarından istimdat etsin. Onların mezarlarını ziyaret eden kalp sahipleri, onlardan hayatlarındaki gibi feyz alırlar.

* * * * *

HACC İBADETI

Destur oldu vakit saat geldi yanaştı
İzmir Havaalanı'ndan uçağa bindik
Yirmi iki Mart bin dokuz yüz doksan yedi
Hacca gitmemizi Hakk Teala nasip eyledi

Medine'ye vardım ravzanı gördüm
Yüzüm gözümü ravzana sürdüm
Mescidi Nebevî'de salât-ı daimi kıldım
Adı güzel kendi güzel Muhammed

İçimi dışımı halvetin sardı
Cemalin şem'ine bu gönlüm yandı
Senin cemalinin metfunu oldum
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Tarife sığmaz ki senin varlığın
Sevmiş Allah senin ehli ayalın
Vasfedemem senin hüsnü cemalin
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Hasretin oduna yandı bu gönlüm
Şerhe şerhe oldu benim yüreğim
Vuslatın çok yüce yoktur methalim
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Medine şehrini nurun kapsamış
Lâhutu buy'un ravzanı sarmış
Nurunu görenler hayrete dalmış
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Mikatlara vardım, ihramı giydim
Tavaf ettim, Beytullah'ı seyrettim
Hacer-ül Esved'e yüzümü sürdüm
Adı güzel kendi güzel Muhammed

İbrahim makamında namaz kıldım
Milleti olduğum izleri gördüm
Altınoluktan ben hayrete daldım
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Hüccac Arafat'a geldi Cem oldu
Âdem Havva ile burda buluştu
Bu hikmetten gönül coştı kaynaştı
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Müzdelife'dedir Âdem'in izdivacı
Cem'den Hazret'ine varana râci
Halk zahir Hakk mestur oluyor hacı
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Şeytan taşlar, kurban keser hacılar
Nefsini kurban etmesen namındır hacı
Nefsini kurban edersen olursun hacı
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Kâbakavseyn ev ednasın makamın
Zat-ı mutlak senin şerefın şanın
Davud'a bahşettin pir nur cemalin
Adı güzel kendi güzel Muhammed

BEYTULLAH'İ KENDİ VARLIĞINDA BİLİR

Beytullah'ı kendi varlığında bilir salıklar
Sıfatları ile kendi zatını tavaf eder sadıklar
Lebbeyk diyeni bilir gafletten uyanıklar
Kâbe'nin örtüsü siyah nurdan yar

Zemzem suyundan içtik Mekke'de
Kokladık Nesimi rüzgârıyla lahuti buy'undan
Mekke! Hazreti Muhammed'i beledin kollarında
Mesken tutturdun Hazrete Nur Dağları'nda

Hira Dağı'nda Muhammed Mustafa'nın
Vücut-u nuraniyesine indirdin sırrı Kur'an'ı
"Men reani ve fekat reyel Hakk" dedi canların canı
Beni gören Hakk'ı gördü diyen hidayet kânı

"Men arefe nefsehü fekat arefe rabbehû"
Nefsinle savaşmaktır buyurdu ol kerem kânı
En zalim düşman cehalettir bilesin sen de anı
Eftal ibadet Allah'a kurban etmektir canı

Sırrını setrettin Ehadiyetül Cem'i ayında
Yetmiş bin perdeyi kaldırdın mâleleyetiyiminden
Davud'u yok ettin el an kemakân adaletinde
Bilen sensin bilinen sen hattı zatında

BAĞRIM YANIK GÖZÜM YAŞLI

Bağrım yanık gözüm yaşlı senden sana geliyorum
Hasretim âşığım ben sana ta ezelden ya Resulallah

Huzuruna çıkmaya yoktan başka varım yok benim,
Üftade halim ayandır benim sana ya Resulallah

Bütün biçareler çare buldu derdine seninle canan
Her iki âlemde rahmeten lil âleminsin ya Resulallah

Otuz bin mucize zuhura getirdi sende Allah
Bilindi muhabbet kâni sensin ya Resulallah

Senin nurundan yaratıldı her ne ki var dü âlemde
Gerek mutu gerek mâni kâmusun ya Resulallah

Miraç ettin semaya namına verildi bu kutlu paye
Eriştin kâbakavseyn ev ednaya ya Resulallah

Senin miracının sırrına erdi makam ehli Melâmiler
Adına levlâk yazılmış senin ya Resulallah

Perdeler kalktı aradan kendinden kendine konuştu Allah
Doksan bin kelâm duysun diye cümle âlem ya Resulallah

Doksan bin kelamın otuz bini avam-ı nasa
Otuz bini hasa, otuz bini sır içinde ya Resulallah

Avam-ı nas anlamaz havasın halinden canan
“Havas ef’alden cem’edir” buyurdun ya Resulallah

Sır içindeki otuz bin kelamın senin ancak
Arifi billahların makamlarından anladı ya Resulallah

Ne sırdır ne hikmettir âşikarsın görünmezsın
Bütün âlemde sayebansın yine de bilinmezsın ya Resulallah

Seni bilenler seninle bildi, seni gören yine
Senin gözünle gördü ancak ya Resulallah

Bu vadide akıllar durdu vehim hayal yok oldu
Ev edna ehadi seyirde söz kalmadı ya Resulallah

Hezâr hezâr selam bu aciz Davud kulundan
Senin âline, evladına âbâ-yı ecdadına ya Resulallah

TAASSUB NASIL OLUYOR?

Taassub, adeta öküzün altında buzağı aramak demektir. Hacı Seyfet isminde bir adam vardı. Onun zıddı da çağdaş giyimli hanımlardı. Çağdaş giyimli hanımların arkasından konuşur, kıyafetlerini eleştirirdi. Elinden gelse hanımların kolunu, bacağına soyacak keskin bıçakla.

Bir gün, İzmir'in Yıkık Kemer Mahallesi'nde yaşlı olduğu için onu ziyarete gitmiştik. Yine tutturdu hanımlar da hanımlar. Ben de boş buldum dedim ki; " Hacı efendi, senin ne kötü nefsin var. Merak etme hanımların günahlarını Allah senden sormayacak. Sen içini temizle. O zaman ne çıplak kalır ne de açık". Hacı Bektaş Veli Hazretleri'nin buyurduğu gibi:

*Erkek dişi sorulmaz, muhabbetin dilinde,
Hakk'ın yarattığı her şey yerli yerinde.
Bizim nazarımızda, kadın erkek farkı yok,
Noksanlıkla eksiklik, senin görüşlerinde.*

Bana çok kızdı. Hırslından kendini pencereden aşağıya atacaktı ki, zor durdurdular.

Sen içini temizle arkadaş, senin için temizse her şey sana temiz görünür. Senin için çift çarşısı ise, her şeyi kötü görürsün. Kolayını bul da içini temizle. Üzölmek ile, taassubla kurtarabilecek misin? Bin tane tedbir koysan,

takdir tecelli olunca tüm tedbirler boşa gider. Zor iş. Allah'a inanmak, teslim olmak zor bir iştir ey inat Müslüman'ı!..

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Marifetname'sinde şöyle buyuruyor:

*Hakk şerleri hayr eyler
Zannetme ki gayr eyler
Arif anı seyr eyler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Deme şu niçin şöyle
Yerindedir ol öyle
Bak sonunu seyr eyle
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler*

*Vallahi güzel etmiş
Billahi güzel etmiş
Tallahi güzel etmiş
Allah görelim n'etmiş
N'etmişse güzel etmiş*

Her şey onun dediği gibi oluyor, yine de aklımız başımıza gelmiyor. Hangi gün bizim dediğimiz gibi oldu ki? Evvela Melâmi olan insan taassubu yırtacak, kendine bakacak, "Bende ne kusur var, Allah bana niye cemalini göstermiyor? Allah diyorum, abdestimi alıyorum, namazımı kılıyorum, yine de neden bana cemalini göstermiyor?"

Neden mi? Sen onun bunun kusurunu arıyorsun, en büyük günahı işliyorsun, Allah sana yüzünü gösterir mi? La faile illallah diyorsun nereye gidiyor? Aklın işi kesmiyor.

Biz tevhid ehline göre konuşuyoruz. Şeriatçılara, tarikatçılara göre değil, onlar da öyle yapmasalar rahat

olmazlar. Birbirlerini boğmasalar, zahmet vermeseler rahat olmazlar. Onların işi bu.

İstanbul'un Sağmalcılar Mahallesi civarında oturan ve benim Bayburt'ta iken komşum olan Hacı Veysel isminde bir yakıным vardı. Bir gün İstanbul'a gitmiştim ki, gelmişken Hacı Veysel komşumu da bir ziyaret edeyim dedim. Yanımda ailem de vardı. Yanına gittik, içeri girdik, oturduk, hasret giderdik. Neticede gece de orada kaldık. Öğrendim ki Hacı Veysel bir Nakşibendî Tarikatı'na intisab etmiş.

Ertesi gün sabah namazını eda etmek için Hacı Veysel'in evinin yakınındaki camiye gittik. Caminin kahvehanesi varmış. Kahvehanede bir masaya oturduk. Veysel yanımdan bir tarafa gitti. Ben de masadaki adamlara Allah'tan, peygamberden, Melâmilikten bir şeyler anlattım. Çaylarımızı içtik. Sonra Hacı Veysel geldi.

Adamlar Hacı Veysel'i tanıyorlarmış. İçlerinden birisi eğilip Hacı Veysel'in kulağına " Bu adam boş adam değil" dedi. Sen misin Veysel'e bunu diyen? Bunun üzerine başladı Hacı Veysel söylenmeye; "Bu bir şey bilmez, yalan söylemiş, inanmayın. Melâmilik bâtil olmuştur" diye.

Zor bir hal, kalktık camiye gittik. Sabah namazını eda ettik. Namazı Veysel komşu kıldırdı. Bana o kadar canı sıkılmış olacak ki, iki sefer namazda şaşırıldı.

Namazdan sonra tekrar mutaassıb olan komşumun evine gittim. Hanımı önümüze kahvaltı getirdi. Sofranın başında yine tutturdu "Melâmilik bâtil olmuştur" diye. "Hacı Veysel" dedim. "Allah ölmez. Melâmilik bâtil oldu demek, Allah öldü demektir". O yine Melâmilik bâtil olmuştur diye inat etti.

Bunun üzerine Veysel'in hanımı söze atıldı ve bana dedi ki; "Efendi Ağabey, babam bunlar için kızım bunların bu kadar kuş beyinli olduğunu bilseydim seni bunlara vermezdim demişti" dedi. Sonra vedalaştık, Hacı Veysel'in evinden ayrıldık. Allah'a şükrettik, canımızı bu taassubun pençesinden kurtardı diye.

Sonradan Hacı Veysel, kendi evindeki misafirine neden böyle yaptı diye düşündüm, taşındım. Sadece şunu çıkarabildim. Benim elbisem Cumhuriyete yakışır, çağdaş bir kıyafetti. Lakin Hacı Veysel'in giysileri cübbe, yere sürünen şalvar ve büyük bir sarıktan ibaretti. Sakalları sünnette belirtilenin dışında uzun ve perişandı.

Zaten mensubu olduğu tarikatta bu kıyafeti giymeyenlere Müslüman demiyorlarmış. Ve o kıyafette olmayan insanları da, misafir olarak mahremleri olsa da kabul etmezlermiş. Ona misafir olmakla baltayı taşla vurduğumu anladım.

*Sufiyim halk içinde tesbih elimden gitmez
Dilim marifet söyler gönlüm hiç kabul etmez*

*Görenler elim öper tac'u hırkama bakar
Şöyle sanırlar beni zerrece günah etmez*

*Dışında ibadetim sohbetim hoş taatim
İç pazara gelince bin yıllık ayar etmez*

*Görenler sufi sanır selam verir utanır
Onca is koparaydı eleriben güç yetmez*

*Dışım derviş içim bos dilim tatlı sözüm hoş
İlla ettiğim işi dinin değşiren etmez*

Yunus eksikliğini Allah'ına arz eyle
Onun keremi çoktur sen ettiğin ol etmez.

Kuddusi Hazretleri'nin buyurduğu gibi; “Okusan bin cilt kitap, eylesen bin yıl amel, bunca dahi ömrün olsa, eylesen her sene Hac, her gece kamu şartıyla kılsan bin rekât namaz, saim olsan, yemesen, içmesen, can kulağın ders-i irfan noktasını duyamaz”.

Hacı Bektaşî Veli Hazretleri ise şöyle buyurmuştur:

*Hararet nârdadır, sac'da değildir,
Keramet sendedir, tâcda değildir.
Her ne arar isen, kendinde ara,
Kudüs'te, Mekke'de, Hac'da değildir.*

*Sakın, bir kimsenin gönlünü yıkma,
Gerçek erenlerin sözünden çıkma.
Eğer insan isen ölmezsin, korkma,
Âşığı kurt yemez, uc'da değildir.*

*Gönül Kâbesine girmesin hülya,
Nefsine hâkim ol düşme bed huya.
Kirleri arıtan baksana suya,
Hep yüzü yerlerde, burc'da değildir.*

Birgün Ebu Bekir Sıddık Efendimiz sabah namazından gelirken yolda bir komşusu ile karşılaşırlar. Ebu Bekir Sıddık Efendimiz komşusuna; “Benim karnım aç. Sende ekmek yok mu?” der. Komşusu da; “Yok, ama az sütüm var” diye cevap verir ve sütü ona uzatır.

Ebu Bekir Efendimiz sütü ağzına alır almaz, hemen tükürür ve komşusuna “Bu sütü nereden aldın?” diye sorar.

O da “Birisine bir büyü yapmıştım, parasını veremedi, onun yerine bu sütü verdi” der. Bunun üzerine Ebu Bekir Sıddık Efendimiz;“ Ya Rabbi! Ben gücüm yettiğini çıkardım, mideme gidenden de sana sığınırım” der.

Yani, arkadaşlar bizim işimiz zor. Abdal olmak kolay değil, öyle. Yarım abdallık bir işe yaramaz. Tam abdal olacaksınız. İslam tasavvufunda Allah’tan başka her şeyi unutmuş insanlara “abdal” diyorlar. Yani Allahu Teâlâ o kimsenin kalbine tecelli etmiş, o insan Allah’tan başka bir şey bilmiyor demektir.

Melamiler de Allah’tan başka bir şey bilmediklerinden, onları halk melâmet eder, yani kınarlar.

ÂYETLER ve HADİSLER

- **Men arefe nefs-ehu fekad arefe rabbehü:**
“Nefsini bilen Rabbini bilir”

Melâmi zümresine göre hadis ile ayetin bir farkı yoktur. Ehli zahir fark görse de; hadis de, ayet de Resulullah'ın dudakları arasından çıkmıştır.

Resulullah (SAV) Efendimiz Uhud Savaşı'ndan dönerken, yolda mola verip biraz dinlenme ihtiyacı hâsıl olur. Sahabeler, harbi kazanmanın sevincini gizleyemezler. Onları gören Resulullah (SAV) buyururlar ki; “Ey Sahabe! Küçük savaştan döndük, şimdi büyük savaşa gidiyoruz.”

Sahabe; “Ya Resulullah, cephede savaşmaktan daha büyük savaş olur mu?” diye sorarlar. Resulullah Efendimiz; “Cephedeki düşmanı görüyorsunuz. Oysa nefis savaşında düşmanınızı göremiyorsunuz. Yani gözünüzle göremediğiniz bir düşmanla savaşıyorsunuz.

Cephedeki düşman sizi öldürürse şehit olursunuz. Yaralanır iseniz gazi olursunuz. Fakat nefsiniz sizi mağlup ederse, hayvandan daha aşağı tabakada kalırsınız.” diye buyurur.

İnsanoğlunun nefsini mağlup edebilmesi için gerekli olan ise şu ayeti kerime ile açıklanmaktadır:

- **Innelleziyne yübayi'üneke innemâ yübâyi'ünallah yedüllahi fevka eydiyhim:** (Fetih 10)

“Ey Muhammed! Gerçekten sana biat edenler ancak Allah’a biat etmiş olurlar. Allah’ın kuvvet ve yardım eli onların üstündedir.”

Ey Hakikat yolculuğuna çıkmak isteyen! Bil ki, ancak bir ehliyetli Melâmi Mürşidi ile hakikate vasıl olabilirsiniz. Allahu Tealâ’nın buyruğu böyle.

Bunu ehli zahir âlimlerine, profesörlere, filozoflara, hatiplere sorsanız; “Allah ile kulun arasına kimse giremez” diyeceklerdir. Onlar, Allah ayrı kul ayrı zannederler. Allahü Tealâ bu zevat-ı kiramları dünyaya getirdi, bunlara dünyayı teslim etti, hâşâ haşa kendisi uzaktan seyretmekte.

Tabiidir ki biz Melami zümresine konuşuyoruz. Allah’a katkısız inanan bu zümredir. Bu konuda tarikatçının, şeriatçının, adı geçenlerin tahsilleri kâfi gelmez.

Bu akli fikir ile ol yar bulunmaz
Yusuf bulundu Kenan bulunmaz
Gönülden gönüle verilir sırrı bilinmez
Nasibi olmayana bu sır verilmez

Coştu deli gönül nidem eylenmez
Ağlasam inlesem beni dinlemez
Davud Hakk söyletir münkir inanmaz
Cevahirdir yüküm alan bulunmaz

- **Vücutike zenbin lâ yukasü aleyhi zenbin:**
“Vücudun öyle bir günah ki, onunla diğer bir günah mukayese edilmez.”

Hadis-i Şerif'in manasına göre Resulullah Efendimiz buyurmuştur ki; “Ey Sahabe! Vücudunuzdan daha büyük günah yoktur.” Sahabeler ; “Ya Resulullah, vücutlarımız bize kabahat mi?” dediler. Resulullah cevaben;” Sizin vücudunuz yok ki kabahat olsun” buyurdular.

Ef'alini ef'ali Hakk'ta, sıfatını sıfatı Hakk'ta, zatını zatı Hakk'ta bezledip, cem makamına vasıl olanların vücutları yoktur. O zevatı kiramin vücutları ruha ayandır. Ruhun olmaz gölgesi. “Sümme dena” ayeti buna delildir.

- **(Feeynema tüvellü fesemme vechullah):** (Bakara 115)
“Her nereye dönerseniz Hakk'ın bir yüzüdür. Bir yüze haşrolmaz.”

Artık sen ister teşbih et, ister tenzih et. Sen artık Onun tecellisinde müstağrak olmuşsun, kaybolmuşsun.

- **(Elâ inne evliyâallahi lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn):** (Yunus 62)
“Benim velilerime dünyada ve ahirette havf yani korku yoktur. Onlar mahzun da olmazlar.”

Onlar Allah'tan korkmazlar. Çünkü onlar kendi varlıklarını Allah bilirler. İşte bu gibi zat-ı muhteremlere “Melami zümresi” derler. Melamilere sorsalar ki “Melami ne demektir?”. “Melami Allah'tır” diye cevap verirler.

Kutlu salık, dikkatli ol ki bu nimeti ahzedesin. Fersah fersah vahdet ellerine gidesin. Bu nimet kendi varlığından başka varlık istemez.

Tâdat yoktur bu makamda halk batın
İllev mevcude illa enedir Hakk'ın,
Âlemde cem kendinde fark hayatın
Ne yakın var ne uzak ayan olmuş cemalin

Ortağın olsaydı döner miydi bu çarkifelek?
Birliğine delil olur muydu hiç ins ü melek
Davud bu makama varanlarda olamaz dilek
Dikkatli ol ey salik olmayasın helak

- **İnnallehe yekulü bilisani abdi semiallahülimen hamide:** “Allah kulun lisanından söylediği şükrü işitti “ diyen Allah'tır. Hadis-i Şerifi buna natıktır.

Ey güzel salik, cem makamının tecellilerini salikin kendisi anlayabilseydi, Cenabı Hakk mürşide lüzum görmezdi. O zaman herkes kendi notunu kendisi verirdi. Oysaki saliki ancak İnsan-ı Kâmil bilir.

Fakat sen dersin ki saliki ancak Allah bilir, o zaman Melamiler de derler ki, sen Allah'ı bilmiyorsun. Senin bildiğin Allah mefhum Allah. Bizim mefhumla işimiz yoktur.

- **La yezalil abdi yetekarrebü illeyye bin Nevafil hatta ahbehu Feiza ahbebtühü küntü semaüllezi yesmeu bihi ve basarahullezi yubsırubihi ve yedehulleti yebtişubiha**

“Kulum emrettiğim farzlardan sonra nafile ibadetlerle bana yaklaşır. Onu severim. Ben kuluma muhabbet eylediğim vakitte, o kulumun semi ve başarı ve yedi ve ricli ben olurum. Benimle görür, benimle işitir, benimle söyler, benimle tutar, benimle yürür. Kulum bu halde bana dua ederse duasını kabul eder ve benden isterse veririm.”

- **Sırra ve ene sırrahu:**

“Kulum benim sırrım, ben kulumun sırrı olurum”

“La yezalil abd”; yani her zamanın pirinin adına “Abdullah” derler. Bu makama hazretül cem derler. Salik hazretül cemde İnsan-ı Kâmilden doğar. Kâmilden doğan o kutlu salikin gözleri kulakları ve dili açılır. O salik Allah ile sirlaşır. Mukarrab olur ve erenler o zaman onun için derler ki; “gözlüye gizli yoktur”. Onun için gizlide olanlar aşikâr olmuştur.

Ama daha anadan yeni doğdu. Anadan yeni doğan çocuk hemen kalkıp dükkân açabilir mi? Alış veriş edebilir mi?

- **Hasenetül ebrar seyiatül Mukarrabîn:**

“Ebrarların haseneleri yani iyilikleri, Mukarrabînlere nispetle seyyie, yani günah sayılır.”

Bir başka deyişle, Hazretül ceme kadar kendine iyi sandığın düşünceler, hazretül cem salikine göre seyyie sayılır demektir.

Hazretül cemde kutsi hadiste “Nevafil” geçer. Kurb-u nevafilin manası; hakikate göre çokluk demektir. Bunun anlamı ise; halk zahirdir. Halk zahirin anlamının gayesine ise her Mukarrab eremediğinden, ancak erdiği kadar kendisini tenvir etmişlerdir.

Ey güzel salik! Pirine rem ol, pirin gibi anla!..

- **(Hüvel’evvelü vel’âhirü vezzâhirü velbâtın) :**

(Hadid 3)

“Evvel benim, ahir benim, zahir benim, batın benim”

Bu ayetin manasında, Allah kendi varlığını tarif ediyor. Şimdi safiyete ermiş kişiler için ise Cenabı Allah buyuruyor ki; “Seni benim işaret ettiğim makama yükselttim. Sen de diyebilirsin ki; evvel benim, ahir benim, zahir benim, batın benim.” Velâkin kıymetli olan; senin kuvvenden “her fiilde fail benim” diyenin Hakk olduğunu zevk etmektir.

Bu makama Resulullah efendimiz; “cemmül cem makamıdır” buyurmuşlardır. Bu ayeti ancak ledün ilmine ermiş kimseler, yani Melamiler anlarlar. Ehli zahir, bunun kokusunu bile duymamışlardır.

- **(Sümme denâ fetedellâ fekâne kâbakavseyni evednâ):** (Necm Suresi 8–9)

Sümme denâ; e’al, sıfat ve zat, cem makamlarını beyan eder. **Fetedella;** hazretül cem makamını, **kâbakavseyn;** cemmül cem makamını, **evedna** ise, ehadiyetül cem makamını beyan eder. Bu makama “ehadiyetül ayn makamı” da derler ki, Hazreti Muhammed (SAV) ‘e mahsustur. Bu nedenle “yetimin malıdır” diye işaret edilir.

- **(Ve lâ takrebû mâlelyetimi):** (İsra 34)
”İlişme yetimin malına...”

Yetim Hz. Muhammed (SAV), yetimin malı ise Ehadiyet Makamı’dır. Bu makamı ancak Resulullah Efendimiz telkin buyurlarsa zevk edilir. Ve illa zevk alınmaz.

Manası; ilişme yetimin malına baştanbaşa yanarsın. Bu makamı Hazreti Pir Seyyid Muhammed Nurül Arabî Hazretleri’nin damadı “Tefsir-ül Kebir” isimli eserinde şu şekilde açıklamaktadır:

“ Ya Muhammed! Bu insanları ancak sana ibadet etmeleri ve bana değil sana secde etmeleri için yarattım. Çünkü sen bensin, ben de senden başkası değilim” buyurmuştur.

Ey bahtlı salık! Dikkatli ol. Bu makama ezelde nasibi olan zat-ı muhtemleri, bu makamın sahibi Muhammed Mustafa (SAV) alırsa zevk alınır ve tarife sığmaz bir makamdır. Bu makamda söz biter.

Bu makama alınmayan ilim mürşidi olur. Yani o salık irşad memuru olmaz. Bizim zamanımızda böyle ehliyetsizler görülmüştür. Bunları ehinden başkası tanıyamaz.

Var mıdır bu bizim dilden dem vuran
Kabul eden hakikatin özünü can-ı dilden
Pervaz edip gönül kuşu aslına bu elden
Lem yelid ve lem yuled sırrını özünde bula

Kurtara delil derdinden medlüle ere
Terk edip terki de terk ile canan ola
Kuşdilinden konuşup, Süleyman ola
Bula Cavidan'ı ev ednası bürhanı bile

Limesi yok can u tenin zatı el aman
Senindir dü cihanda şöhret şan
Davud birliğinde nihan cemalin ayan
Sensin ancak sen gizli hem ayan

- **(Elleziynehüm alâ salâtihim dâimûn):** (Mearic 23)
Devamlı namaz kılmak istiyorsan, “onlar namazlarında devamlıdır” ayeti celilesindeki sırrını araştır.

Devamlı salât, yani avam anlayışında beş vakit namaz kılanlar, bunu devamlı namaz sayarlar. Hakikatte ise devamlı namaz, yirmi dört saatin her saniyesinde namazda olunacağını içermektedir.

Bu devamlı namaz nasıl olur dersek, bunu ancak makam ehli Melamiler anlar ve kılarlar. Devamlı namaz vahdet ile olur. Niyazi Mısri Hazretleri'nin buyurduğu gibi; "Her ne kadar Peygamber geldi geçti ise, vahdetin sırrını bildirmek içindir ancak".

- **(Elleziyne yezkürûnallâhe kıyâmen ve ku'ûden ve alâ cünûbihim):** (Âli İmran 191)
"Onlar ki Allah'ı ayakta iken, otururken ve yatarken anarlar. "
- **(Emvaliküm ve evlâdüküm fitne):** (Enfal 28)
"Mallarınız ve evlatlarınız imtihandır, fitnedir. "
- **(Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyülkayyûm):** (Bakara 255) "Hayat ancak Hakk'a mahsustur. Ve eşyada görünen Hakk'ın hayatı ile kıyamdadır."
- **(Allahü nûrus semâvâti vel'ard):** (Nur 35)
"Allah, göklerin ve yerin nurudur. "

Bu ayetin manası zat makamına işaret eder. Halk her anda münadim olur, mevcut olur. Yani öldürür, diriltir demektir.

- **Beli (Kâlû Belâ):** (Araf 172)

Bezm-i Elest'de Cenab-ı Hakk'ın ruhları yaratıp,; "Elestü bi rabbi kûm - Ben sizin rabbiniz değil miyim?" diye sorduğunda ruhlara; "Belî- Kâlû belâ" yani "Evet sen bizim rabbimizsin" dediler.

- **(Bel hüm fiy lebsim min halkın cediyd):** (Kaf 15)
“Halk her anda münadim olur, mevcut olur.”
- **(Ennel kuvvete lillâhi cemiy’an):** (Bakara 165)
“Bütün kuvvet Allah’ındır.”
- **(En tüeddûl emaneti ilâ ehlihâ) :** (Nisa 58)
“Emaneti ehline verin!”
Emanet, tevhid makamları ve ehadiyetül ayndır.
- **(Evemen kâne meyten feahyeynâhü):** (Enam 122)
"Hiç ölü iken diriltip, ona insanlar arasında yürüyebileceği bir nur verdiğimiz kimse, karanlıklara dalmış ve bir türlü de çıkamayan kimse gibi olur mu?" diye buyurduğu, hakikatte e’al, sıfat ve zat makamlarıdır ki, o kimse karanlıktan nura çıkmış bahtlı kimsedir.
- **(Fefirrû ilallah):** (Zariyat 50)
“Ey kulum, bana doğru firar et”

Ayetin manasında kulun kendisinin sandığı e’al, sıfat, zatın Hakk’ın olduğunu, ilahi aşkla ve bir ehliyetli Melami İnsan-ı Kâmilî ile zevk etmenin, Allah’a doğru firar etmek olduğu buyrulmaktadır.

- **(Feizâ sevveytühü ve nefahtü fiyhi min rûhiy feka’û lehü sâcidiyn):** (Hicr 29)
“Ona ruhumuzdan üfledik “
- **(Fes’elû ehlezzikri in küntüm lâ ta’lemûn:**
(Nahl 43-Enbiya 7)

“Siz keyfiyeti zikri, ehli zikir olan zevatı kiramdan sual edin. Eğer keyfiyeti zikri bilmezseniz.” Ne zaman İnsan-ı Kâmil’den zikri öğrenirseniz, o zaman zikriniz zikir olur.

- **(Festekim kemâ ümirte):** (Hud 112–Şura 15)
“Emrolunduğunuz gibi istikamette bulununuz”

Allahu Teâlâ'nın emirlerine sabretmeli, hiçbir şeyden kalbine elem gelmemelidir. Her ne ki zuhur ederse, Hakk'tan bir ilaç ihsan bilmelidir ki, tevhidi zatın hakikatine mazhar ola.

- **(Hattâ yetebeyyene lehüm ennehülhakk):**
(Fussilet 53) “Hakk'ı kendi nefsinizde görmüyor musunuz?”

Hz. Muhammed ve ona tabi olanlar tam bir Hakk üzerindedirler. Eğer İncil'de nazil olsaydı, İsa'nın kavmi de bu hakikate vasil olurdu. Fakat İncil'de olmazdı. Çünkü Cenabı Hakk'ın indirdiği her kitap birçoklarını delâlete sevk etmiş, birçoklarını da hidayete götürmüştür.

- **(Hüvelleziy yüsavvirüküm fiyl'erhâmi keyfe yeşâ)**
:
(Âli İmran 6)
“O öyle bir Allah'tır ki; sizi dilediği gibi şekillendirir.”

Ayetin tefsirinde saadet ve şekâvetin bu şekillendirmede takdir edildiği söylenir. İnsan inanırsa Allah kendisine imân izni verdiği için inanır. Buradaki imân oradaki takdirin meydana gelmesidir.

- **(Ikra bismi rabbikelleziy halak halakal insâne):**
(Alâk 1–2) “Oku Ya Muhammed Rabbinin ismini”

Ehli Kur'an zatiyun dairesine dâhil olanlardır. Zatiyun Ehlullah içinde havas denilen efrattır. İşitme

Kur'an kıraatı değil, Furkan kıraatıdır. Bu kıraat, seçkin, safiyete erişmiş kimselerin kıraatıdır.

- **(İnnâ aradnel'emânete alessemâvâti vel'ardı velcibâli fe'ebeyne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehal'insan innehü kâne zalûmen cehûlâ):** (Ahzab 72)

“Biz emaneti yerlere göklere ve dağlara verdik (arz ve teklif ettik) onlar yüklenmekten çekindiler. Endişeye düştüler. İnsanoğlu yüklendi. Çünkü o pek zalim, pek cahildir. “

- **(İnnallahe basıyrün bil'ibâd):** (Mümin 44)
“Kullarından gören ancak Allah'tır. “ Bu ayet sıfat makamına işaret eder.
- **(İnnallâhe lâ yuhlifül miy'âd):** (Âli İmran 9)
“Allah vadinden hulf etmez”. Ezeli ilminde vaat ettiği saadet ve şekavet, ne bir zahidin zühdü, ne de bir fasıkın fıskı yüzünden değişmez
- **(İnnallâhe ve melâiketühü yusallûne alennebiyy):** (Ahzab 56)
“Allah ve melekleri, yani sıfat-ı ilahiyenin cümlesini icra eden Hakk'tır.”
- **(İnneddiyne indallahil İslâm):** (Ali İmran 19)
“Allah katında Hakk din ancak İslam'dır.”
- **(İnnel insane le zalumün keffar):** (İbrahim 34)
“Gerçekten insan çok zalim (haris) ve tahammülsüzdür. Cenabı Hakk insanı itiraz üzere halk etmiştir.”

- **(İnnellezine lâ yercûne likaâenâ ve radû bilhayatiddünyâ vatme'ennû bihâ velleziyne hüm an âyâtinÂ gaâfilûn):** (Yunus 7)
“Her nefis ancak Allahın izniyle inanabilir. “
- **(İnnemâ kavlûna lişey'in iza erednâhü en nekuûle lehü kün feyekûn):** (Nahl 40)
“Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona “ol” demekten ibarettir, o da oluverir.” İşte insandaki cüzi iradenin açıklaması budur.
- **(İnneniy enallâhü lâilâhe illâ ene):** (Taha 14)
Hüviyet ene lafzıyla işaret edilen eniyet ene aynıdır. Bu bakımdan hüviyet eniyet ile anlaşılmıştır. Bu izah Hakk'ın zahiri, batınının batınıdır ki, zahirin aynıdır. Yani âlemde ilâh denilen her şeyin hakikati, benim bu âlemde yarattığım şeyden maksat, ondan başka bir şeyin meydana gelmesine imkân yoktur.
- **(Kulillâhümme mâlikelmülk tü'tilmülke men teâşü):**
(A'li İmran 26)
“O mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen dilediğine mülkü verirsın, dilediğinden de çeker alırsın. Dilediğini aziz, dilediğini de zelil edersin.” Cenabı Hakk, bu ayeti kerimede, yaratılan herhangi bir nesnenin iradesinin olmadığını beyan etmektedir.
- **(Kul innemel'ilmü indallahi):** (Mülk 26)
“Yalnız Allah ilim sahibidir “
- **(Kul küllün min indillâh):** (Nisa 78)
“Her şey Allah'tandır.”
- **(Kul men harreme ziynetallâhilletiy ahrece li'ibâdihi vettayyibâti minerrızk):** (Araf 32)

“Allah’ın kulları için çıkardığı ve o güzel rızkları size haram kılan kimdir?”

- **(Küllü men aleyhâ fan ve yebkaâ vechü rabbike zülcelâli velikrâm):** (Rahman 26–27)
“Her şey helak ve fanidir. Ancak Allah’ın zatı ve vechi bakidir.”
- **(Küllü şey’in hâlikün illâ veckeh):** (Kasas 88)
“...Onun zatından başka her şey helak ve yok olucudur.”
- **(Külle yevmin hüve fiy şe’n):** (Rahman 29)
“Cenabı Hakk her anda bir şandadır.”
- **(Lâ şeriyke leh):** (En’am 163)
“O’nun hiç bir ortağı yoktur. Çünkü Allah’ın şeriki ve nazırı yoktur.”
- **(Lâ taknetü min rahmetillâh):** (Zümer 53)
“(Allah’ın rahmetinden) umut kesmeyin”
- **(Lâ te’huzühü sinetün ve lâ nevm):** (Bakara 255)
“Hakk Teâlâ uykudan ve uyumaktan münezzehtir. Eğer uyursa yerler ve gökler birbirine çarpar. “
- **(Lâ tebdiyle lihalkillah):** (Rum 30)
“Allah’ın hakkında yani zatına mahsus sıfat ve fiillerinde değişme olmaz.” Hüküm ezelde ne ise, ebedde de odur.
- **(Lâ yüs'elü ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn):**
Enbiya 23) “Allah yaptığından sorumlu olmaz.”
- **(Lekad halaknel’insâne fiy ahseni takviymin sümme redednâhü esfele sâfiliyn):** (Tin 4–5)
“Allah insanı Ahsen-i takvim üzere yaratmıştır.”

- **(Leküm diynüküm veliye din):** (Kâfirun 6)
"Senin dinin sana, benim dinim bana"
- **(Len Terâniy):** (Araf 143)
Hz. Musa Tur Dağı'nda Cenabı Hakk'ın cemalini görmek isteyince, yüce Allah'tan; "Sen beni göremezsın" anlamında "Len terâniy" hitabı gelmiştir.
- **(Leyse kemislihî şey ve hüvessemiy'ul basıyr):**
(Şura 11) "O bütün söylenenleri işitir, bütün yapılanları görür."
- **(Mâ esâbeke min hasenetin feminallahi ve mâ esâbeke min seyyietin femin nefsik):** (Nisa 79)
"Sana iyilikten isabet eden her şey Allah'tan ve sana kötülükten isabet eden her şey kendi nefsendendir."

Bu makama Hz. Şeyh-ül Ekber (R.A) ;" Bu vechile cem ve farkta bulun ki doğru yola ulaşasın. Birinin terk edilmesi ile yanlış harekette bulunmayasın" sözleriyle işaret etmişlerdir.

- **(Mâ min dâbbetin illâ hüve âhızûn binâsiyetihâ inne rabbiy alâ sırâtın müstekıym):** (Hud 56)
"Cenabı Hakk; 'Yarattıklarımın nasiyesinden tuttum lâyıık oldukları yere götürüyorum."

Hiçbir hayvandan yoktur ki hayır ve şer talebinde terk olundu. Herkesi lâyıık olduğu yere götüren Cenabı Hakk, anı nasiyesinden tutmuş ve sevk edici olmuştur.

- **(Men kâne fiyhâzihil â'mâ):** (İsra 72)
"Ve menkâne fiyhâzihil a'mâ ve hüve fiyl'âhireti a'mâ ve adellü sebebiyla" " Kim bu dünyada kör ise, ahirette de kördür"

- **(Men yuti'irresûle fekad etâ'allah):** (Nisa 80)
"Resul'e itaat eden, Allah'a itaat etmiş demektir."
- **(Marecel bahreyni yeltekıyâni beynehüma berzehün lâ yebgyâni):** (Rahman 19 – 20)
"O yüce Allah'ı anarım ki, iki denizi birbirine karıştırdığı halde, aralarındaki berzah, onları birbirine karıştırmaz."

"Marecel bahreyni yeltekıyani" ayetinin manasında Melamilerce bilinen cemmül cem makamına işaret ederler.
- **(Minhüm men kellemallahü ve refe'a ba'dehüm derecât):** (Bakara 253)
"Kelam Hakk'ındır. "
- **(Nûn velkalemi ve mâ yesturûne):** (Kalem 1)
"Kalem ve onunla yazılan yazılara and olsun ki..."
- **(Refiy'udderecâti zül'arş yülkıyrrûha min emrihî alâ men yeşâü min ibâdihî liyünzire yevmettelâak):** (Mümin 15) "Ruhu dilediği kullarına ilka eder. "
- **(Sibgatallah ve men ahsenü minallahi sıbga):** (Bakara 138) "Allah boyası ile boyanın"
- **(Subhâne rabbike rabbil'izzeti amma yasıfûn):** (Saffat 180) "Senin güç ve şeref sahibi Rabbin..."
- **(Subhânelleziy esra):**
Kuran'da Esra Suresi'nin ilk ayetinde geçer. Bu ayet Hz. Muhammed (S.A.V)'in miracını anlatır.
- **(Sümmün bükmün ümyün fe hüm la yerci'une):** (Bakara 18)
"Ya Muhammed, Onların gözleri kör, kulakları sağır, kalpleri mühürlü, onlara söz fayda vermez"

- **(Şehidallahü ennehü lâ ilâhe illâ hû):** (Ali İmran, 18) “Allah kendinden başka ilah olmadığına şahitlik eder. O zatı ile her şeyi kapsamıştır.”
- **Ûlâike kel'en'âmi belhüm edall ûlâike hümül gaâfilûn):** (A'raf 179)
"Körlük ve sağırlık içinde bulunanlar Allah katında dört ayaklı hayvanlardan aşağıdırlar “
- **(Vallahü halakaküm ve mâ ta'melûn):** (Saffat 96)
“Allah sizi ve amellerinizi halk eyledi”
- **(Vallahü lâ yühıbbüz zâlimiyn):** (Âl-i İmran 57)
Hâdi'ye muti olan, müşrikleri dost tutmaz.
- **(Ve etba'nahüm fiy hazihiddünyâ lâ'neh ve yevmel kıyâmetihüm minel makbûhiyn):** (Kasas 41)
“Onları ateşe çağırın imamları kıldık. Kıyamet günü onları yardım görmeyeceklerdir. “
- **(Ve fevka külliziy ilmin âliym):** (Yusuf 76)
“Her ilim sahibinin fevkinde âlim vardır.”
- **(Ve hamelnâhüm fiylberri velbahri):** (İsra 70)
“Size gerek karada ve gerek denizde hamil oldum, yüklendim.”
- **(Ve hüve ma'aküm eyne mâ küntüm):** (Hadid 4)
“Nerede olursanız O sizinledir “
- **(Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bihamdihi velâkin lâ tefkahûne tesbihahüm):** (İsra 44)
“Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı şükür ile anmasın. Fakat siz onların anmalarını anlayamazsınız. “

- **(Ve külle sey'in fassalnahü tafsıylâ):** (İsra 12)
“Her şeyi müfessir (apaçık) olarak Kur'an'da açıkladık.”

İmdi Ümmül Kitabın, zatının künhünün mahiyetinden ve kitabın mutlak varlıktan ibaret olduğunu bildirdikten sonra, belki kitap suretlerden, kelimelerden meydana gelir. Suretler kemale ait tecelli, zati suretler demektir.

- **(Vallahü ya'lemü ve entüm la ta'lemün):** (Nur 19)
“Allah bilir ve andan başka kimse bilmez. “

- **Ve lekad zere'nâli cehenneme kesiyren minel cinni vel'insi lehüm kulûbün lâ yefkâhûne bihâ ve lehüm a'yünün lâ yubsirûne bihâ ve lehüm âzânün lâ yesme'une bihâ ûlâike kel'en'âmi belhüm edall ûlâike hümül gaâfilûn:** (Araf, 179)

“Biz cehennem için insan ile cinden çok kimseler halk ettik. Onların gözleri vardır görürler, velâkin taş ve ağaç görürler. Hakikat üzere görmezler. Onların kulakları vardır işitirler, insan ve bu hayvan sesidir diyerek. Velâkin ses kimindir, çağırın kimdir bilmezler. Ve onların akılları vardır. Velâkin Hakk'ı idrak edemezler. Bunlar hayvan gibidir. Belki hayvandan daha delâlettedirler.”

- **(Ve lev şâe rabbüke le'amene men fiyl'ardi küllühüm cemiy'â efe'ente tükrihünnase hatta yekûnu mü'miniyn):** (Yunus 99)
“Eğer Rabbin dilese idi yeryüzünde bulunanların hepsi iman ederlerdi.”

- **(Ve mâ halaktül cinne vel'inse illâ li ya'büdün):**
(Zariyat 56)

“Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etmeleri için yarattım. Beni tevhid etmeleri ve bana arif olmaları için yarattım.”

Cümle halk fanidir. İbn Abbas tefsirinde diyor ki; **"İbadet nedir ya Resûlullah?"** diye sual ettiler. Hazreti Resûlullah dahi tefsir buyurdu; **"eyliyü vahidüne eyliyü arifünehü "** Yani “Ben ins ve cinni halk etmedim, ancak halk ettim tevhid etmek ve arif olmak için.”

- **(Ve mâ remeyte iz remeyte ve lâkinallahe remâ):**
(Enfal 17)
“Ya Muhammed, yerden bir avuç toprak alıp atan sen değildin. Fakat onu atan Allah'ı görürüm”
- **(Ve mâ ye'tiyhim min zikrin minerrahmâni muhdesin illâ kânû anhü muğridiyn):** (Şuarâ 5)
“Rahman'dan onlara muhdes bir öğüt gelmeye görsün. Ancak onlardan yüz çevirici olurlar. “
- **(Ve mekerû mekerallâh vallahü hay'rülmâkiriyn):**
(Araf 99 – Âli İmran 54)
“Yoksa “Allahu Teâlâ'nın mekrinden emin mi oldular? Allahu Teâlâ'nın mekrinden ancak hüsrana uğrayan kullar emin olur.”
- **(Ve nahnü akrebü ileyhi min hablilveriyd):** (Kaf 16)
“Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz, çünkü biz ona şah damarından daha yakınız.”
- **(Ve sekâhüm rabbühüm şarâben tâhûra):** (İnsan 21)
“Rableri (onlara tertemiz bir şarap) içirmiştir”
- **(Ve yes'elûneke anirrûh külirrûhu min emri rabbiy):**

(İsra 85)

“Ve sana ruhu sorarlar, onlara de ki; Ruh Rabbimin bildiği ilimden ve emrindedir.”

- **(Vel’asri innel’insâne):** (Asr 1)
Asra andolsun ki...” Resulü Ekrem (SAV) buyurmuştur ki; “Sadece bu Vel’asri ayeti, müşkülleri hal etmeye yeterdi.”
- **(Ve lekad Kerremnâ):** (İsra 70)
- **(Ve rabbüke yahluku mâ yeşâ-u ve yahtâr mâ kâne lehümül hayreh):** (Kasas 68)
“Ve senin Rabbin dilediğini yapar ve yaptıklarında muhtardır. İrade Hakk’ındır.”
- **(Veleş sæe rabbüke fiyl’ardi küllühüm cemiy’â):**
(Yunus 99)
“Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzünde olanların hepsi iman ederdi.”
- **(Vema kâne linefsin entü’ mine illâ bi’iznillâh):**
(Yunus 100)
“Her nefis ancak Allah’ın izni ile inanabilir.” İnsan inanırsa, Allah ezelde kendisine iman izni verdiği için inanır. Buradaki iman, oradaki takdirin meydana gelmesidir.
- **(Vettekuû yevmen türce’üne fiyhi ilâllahi sümme tûveffâ küllü nefsin mâ kesebet vehüm lâ yûzlemun):**
(Bakara 281)
Bu ayetten Resûlullah’ın ecel hükmünü anladılar.
- **(Vettûri ve kitâbin mestûrin, fiy rakkın menşûrin):**
(Tur 1.2.3)

“Yemin ve kasele olsun o Tur Dağına...”

- **(Vezkürüllâhe kesiyren le’alleküm tüflihûn):**
(Cuma 10)
“Allah’ı çok anın ki, dünyada ve ahirette umduğunuza eresiniz. “

- **(Yâ eyyühennebiyyü izâ câekelmü’minâtü yübâyığneke alâ enlâ yüşrikne):** (Mümteine 12)

“Ey Peygamber! Mümine kadınlar sana gelerek; Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, evlâtlarını öldürmemek, gayri meşru bir çocuk doğurup, onu kocasına nisbet etmemek şartıyla biat ederlerse kabul ediver biatlerini ve onlar için Allah’tan mağfiret dile. Çünkü Allah çok bağışlayıcıdır. “

- **(Züyyine linnâsi hubbüşşehevâti minennisâi velbeniyne):** (Ali İmran 14)
Kadı Beyzâvi tefsirinde buyurur ki; “ Ref ile kıratı delildir”

* * * * *

- **Aref nefsike ya insan litari fani:**
“Ey insan nefsini bil, ta ki beni bilesin”
- **Bana dünyanızdan üç şey sevdirdildi; Kadınlar, güzel koku ve gözaydınlığım namaz.**

Muhyiddin-i Arabî Hazretleri Füsûs-ül Hikem adlı eserinde bu hadis şöyle açıklamaktadır:

“Hz. Muhammed (sav), “**Bana dünyanızdan üç şey sevdirdildi..**” dedi. Sonra kadınları ve güzel kokuyu andı ve namazın gözünün aydınlığı kıldığını söyledi.

İlk olarak kadınları andı ve namazı en sona bıraktı. Bu, kadının kendi ayn'ının zuhurunun aslında erkeğin bir parçası olmasından dolayıdır ve bu, insanın Hakk'ın zuhurunun bir kısmı olması gibidir. İnsanın kendini bilmesi Rabbini bilmesinden önce gelir ve Rabbini bilmesi, kendini bilmesinin sonucudur. Böylece O, "Kendini bilen Rabbini bilir" demiştir.

İmdi, Muhammed (sav) Rabbine en açık delil oldu ve âlemin her bir parçası kendi aslı olan Rabbine bir delildir, öyleyse anla! Ve ona ancak kadınlar sevdirdi ve o da kadınlara şevk duydu [ki bu, bütünün yani küllün kendi parçasına yani cüze şevk duyması türündendir.

Allahu Teâlâ, insana Kendi ruhundan üflediğini söyledi; böylece, O'nun duyduğu şevk ancak kendisinedir. Kendi ruhundan olmasıyla, onu Kendi suretinde yarattığını görmez misin?

İnsanın oluşumu bedendeki, "karışımlar" olarak adlandırılan dört unsurdan oluştuğu için; bedende bulunan rutubetten dolayı, O'nun üflemesi, nefste bir tutuşma meydana getirdi. Böyle olunca, oluşumu dolayısıyla, insandaki ruh, ateş oldu. Eğer insanın oluşumu katışıksız bir şekilde tabii olsaydı, ruhu nurdan olurdu.

Allahu Teala, "üfleme" biçimindeki örtük ifadeyle, bu ruhun Rahman'ın Nefesi'nden geldiğine işaret eder. Ve bu Nefes'in üflenmesi sonucunda da, insanın ayn'ı zahir olur. Bundandır ki, Kendisine ruh üflenenin (oluşumundaki unsurların) istidadından dolayı, tutuşma nur değil de, ateş oldu. Dolayısıyla, insanı insan kılan şeyde (yani, kendisine üflenen ruhta), Hakk'ın Nefesi bâtin oldu.

Sonra Allahu Teala, onun kendi sureti üzere olan ve ona iştiyak duyan bir diğer kişiyi ortaya çıkardı ve buna

“kadın” adını verdi. Ve kendi sureti üzere zahir olduğundandır ki, kadına iştıyak duydu. Bu, kendi nefesine duyulan iştıyaktır. Ve kadın da, ona şevk duydu. Bu da, kendi yurduna duyulan iştıyaktır.

İmdi, ona kadın sevdirdildi, çünkü Allah kendi sureti üzere yarattığını sevdi ve bundan dolaydır ki, güçleri ve menzilleri azim ve tabii oluşumları yüce olduğu halde, nuranî melekleri onun önünde secde ettirdi.

Kadın, kendi aslı olan erkeğe nasıl iştıyak duyduysa, erkek de, kendi aslı olan Rabbine iştıyak duyar. Böyle olunca, Allahu Teala, kendi sureti üzere olanı nasıl seviyorsa, Rabbi ona kadınları sevdirdi. **Ve sevgi, ancak varlığının kendisinden olduğuna yöneliktir.** Hal böyle olunca, erkek, varlığının kendisinden olduğunu, yani Hakk’ı sever.

İşte bu nedenledir ki, “bana sevdirdildi” demiştir ve duyduğu sevgi, sureti üzere olduğu Rabbine ilişkilendirilmiş olduğundan, “severim” dememiştir, hatta kendi hanımına sevgisinde bile. Çünkü hanımını Allah’ın kendisini sevmesi vasıtasıyla ilahî hallenimden dolayı sevdi. Onları sevmesi ancak mertebelerinden dolaydır. Kadınların erkeğe nisbeti, Tabiat’ın yani Küllî Nefs’in Hakk’a olan nisbeti gibidir.

O halde her kim kadına bu sınır içerisinde sevgi yani muhabbet duyacak olursa, bu ilahi sevgidir. Her kim kadınlara tabii şehvet yoluyla sevgi duyacak olursa, bu şehvetin ilmi onda eksik kalır.

Bu kimseler için sevgi duydukları kadın, ruhtan yoksun bir surettir; her ne kadar bu suretin gerçekte bir ruhu olsa da, hazzın kime olduğunu bilmeksizin, eşine veya başka bir kadına yalnızca ondan haz almak için dokunan kişi açısından bu yöneldiği suretin ruhu yoktur.

Böylece, bu kimse nefsini, yani kendi nefsinin ilahi zuhur mahallerinden bir mahal olduğunu ve ilahi sevgi ile haz aldığı ve Hakk'ın kadında etkinlik ve edilginlik ile müşahede olunduğunu bilmez.

Nitekim ariflerden biri şöyle demiştir: **“Benim âşık olduğumu düşünmekte haklılar; öyle ama kime âşık olduğumu bilmiyorlar.”** Bunun gibi, arif olmayan bir başkası da, hazza sevgi duyar ve sonuçta haz aldığı mahalle, yani kadına sevgi duyar ama meselenin ruhu kendisinden örtülü kalır. Eğer bilseydi, kimden zevk aldığı ve zevk alanın kim olduğunu bilirdi ve kâmil olurdu.

Ve Resûlullah'ın (sav) güzel kokuyu anmasındaki ve bunu kadınlardan sonra anmasındaki hikmete gelince: Bunun hikmeti, kadında yaratılış tekvin kokusu olmasından dolayıdır. Çünkü atalar sözünde denildiği gibi, **“Kokunun en güzeli, sevgiliyle kucaklaşmadır.”**

Muhammed (SAV) bütün bir taayyünatın mebdei olarak yaratıldığında, hiçbir zaman efendilik peşinde olmadı. İlahi tasarruflar için edilgin [münfail] olmasıyla, Ulûhiyet hazretinde secde edici ve Rububiyet kapısında kıyamda durucu olmaktan başka bir şey yapmadı.

Hak Teala temiz [tayyib] olanların kokularını güzel kıldı. Çünkü söz nefestir ve nefes de güzel kokunun ta kendisidir. Böylelikle nefes söz biçiminde ağızdan çıktığında, tayyib olan kimseden tayyib ve habis olan kimseden de habis olarak dışarı çıkar.

İlahi nefes olmaları itibarıyla, bütün nefesler tayyibdir. Övülesi ve yerilesi olmaları itibarıyla da tayyib ve habistirler. Sarımsak hakkında Resulullah Efendimiz (SAV), **“Ben sarımsağın kokusunu kerih görürüm”**

buyurdu, yoksa “Ben sarımsağı kerih görürüm” buyurmadı. Böylece, bir şeyin ayn'ının kerih olduğundan söz edilemez, ancak ondan zahir olan şeyin kerih olmasından söz edilebilir.

Ve çirkinlik, bir şeyin örfe uygun olmamasında, tabiata uygun olmamasında, bir maksada uygun olmamasında, Şeriat'a uygun olmamasında veya bir şeyin kemal düzeyinden noksanlık derecesine düşmesindedir. Bu sebepler dışında bir şeyin kerih görülmesi söz konusu değildir.

Az önce ortaya koyduğumuz gibi, İlahi Emr habis ve tayyib olmak üzere ikiye ayrılmasıyla, Resûlullah (SAV)'e habis şeyler değil, tayyib olan şeyler sevdirdi. Ve o, meleklerin habis kokulardan tiksinti duyduklarını söyledi; insanın unursal oluşumunda kötü koku bulunduğundan dolayı ki insan kokuşmuş çamurdan yaratılmıştır, melekler insanın tabiatını kerih görürler.

Öte yandan, benzer bir şekilde, pislik böceği de, mizacı gereği, gülün kokusundan rahatsız olur. Hâlbuki gülün kokusu güzeldir. Benzer şekilde, manen ve suret olarak pislik böceğinin benzeri bir mizacı olan kimseler Hakk'ı işittiklerinde, ondan rahatsız olurlar ve batıldan hoşlanırlar.

Hakk Teala onlar için, “Onlar ki, batıla inandılar ve Allah'ı inkâr ettiler” [Ankebut Suresi, 29/52] buyurmuştur. Ve Hakk Teala onları, hüsranda olan kimseler olarak nitelendirdi: “İşte onlar nefslerine yazık eden hüsrân ehlidirler” [Ankebut Suresi, 29/52]. **Çünkü habisî, tayyibden ayırdedemeyen kimse idrakten yoksundur.**

Ve kendisiyle tekliğin yani ferdiyetin kusursuz hale geldiği üçüncü şey namazdır. Bundandır ki, Resulallah

(SAV), “Benim göz aydınlığım namazdır” buyurdu. Çünkü namaz müşahededir.

Hakk’ı zikreden kişi, hiç kuşkusuz Hakk’la birlikte olur ve Hakk da O’nunla birlikte olur. Çünkü sahih bir kutsi hadiste Hakk Teala şöyle dedi: **“Ben, beni zikreden kimseyle birlikteyim.”** Ve bir kimse, görüyor olarak, zikrettiği kimseyle birlikte olursa, onu müşahede eder. Müşahede ve görüm yani rüyet budur; ama görüyor olmayan kimse müşahede edemez.

Resulullah (SAV)’in , **“Namaz benim gözümün aydınlığı kılındı”** sözüne gelince; kendisi bunun böyle olmasını kendini nisbet etmedi, çünkü hakikatte Hakk’ın namaz kılana tecellisi, namazı kılından değil, Hakk’tan gelir.

Bundandır ki, “Namaz gözümün aydınlığı kılındı” demiştir. Ve bu gözün aydınlığı, Sevgilinin müşahede edilmesidir. Böylelikle sevenin gözü, geri kalan hiçbir şeye gözü kaymaksızın Sevgilinin görünümüne takılıp kalır.

İnsan bu özel ibadette Hakk’ı müşahede edip etmediğini nefsinin haline bakarak bilir. Çünkü insan kendi nefsinin bilir. Ve bir kimse nefsinde olanlara dış görünüşten dolayı mazeretler getirirse bile, nefsinin mazur gösterdiğini ve onun hakkında doğruyu söylemediğini bilir. Çünkü hiçbir şeyin kendi nefsinin bilmezliği söz konusu değildir. Çünkü bir kimse, kendi halini deneyimler.”

- **Beni mezarımda aramayın, beni ararsanız arifler gönlünde arayın.**
- **Beynel abdi veşşirki terküsselâti:**

“Abd ile şirk beyninde terki salât vardır.” Yani salâtı terk edince abd müşrik gibi olur.

- **Bir adam rızkından kaçsa da mezara girse, rızkı o adamı mezarında dahi bulacaktır.**

- **Bir koyun sağacak kadar Evliyâullahın sohbetinde bulunmak, arşın her karışında ibadet etmiş kadar kıymetlidir:**

“Hayy-en ve mevt-en aynı mıdır?” diye sorulduğunda Efendimiz " Evet" dediler, "**Evliyâullah ile sohbet, Allah'la muhabbettir.**"

- **Eddünya harami alâ ehliil ahiret vel ahireti harami alâ ehliiddünya ve hüma harâmani alâ ehliullah:**

“Ahiret ehline dünya haram, dünya ehline ahiret haram, Ehlullah’a her ikisi de haram.”

- **Effeyfüyeti birızkihi ve yertehilü bizunubil kavmi:**

“Misafir rızkı ile beraber gelir ve hane sahibinin günahlarının affına vesile olur.”

- **Ehli ilmi istikbal eden, beni istikbal eder, ehli ilmi ziyaret eden beni ziyaret eder, benimle oturan Rabbimle oturmuş olur.**

- **Ehliil Kur’ani ehliüllâhi ve hassetühüm:**

“Kur’an ehli Hakk’ın havası demektir. Zira zatiyundan olan kul esmaların sıfatlarını ve zatlarının kelimelerini işitir.”

- **El cezbatın min cezbatür rahman tûvazü amele sekaleyn:**

“Rahman’dan olan bir cezbe, o anda insi cinin ameline mukabil tutmuştur.”

- **El fakr-ü fahrî:**

“Fakirlik benim övüncümdür”

- **El ilmi noktātün keseretel cahilün:**

Hz. Ali; “İlim bir noktadır. Cahiller onu çoğalttı”

- **El insan el Kur’an tev âmani: (1. mana)**

Âmanın ne altında ne üstünde hava vardır. Orada ne Hakk ne de halk vardır. Manasını kastettiği âma da Ehadiyete mukabildir. Zira âmada isimler ve sıfatlar yok olur. Yok olacak hiçbir şeyin zuhuratı olmadığı gibi, âmada da bunlara ait hiçbir şeyin zuhuru yoktur. Ve âmada bunlara ait tecellisi de yoktur.

- **El insan el Kur’an tev âmani: (2.mana)**

Elif, lam, mim zalikel kitap, İnsan-ı Kamil’e dairdir. İnsan ve Kur’an ikizdirler. İnsan ve Kur’an bir karından doğan iki kardeş gibidir.

- **El mukadder lâ yûgayyer:**

“Sana şer görünen şeyin arkasında bir hayır vardır. Sana hayır görünen bir şeyin arkasında da belki bir şer vardır”

- **El mukadder lâ yûgayyer: (İkinci mana)**

“Takdir bozulmaz. Takdir şudur ki; Fiilin icadına tahalluk eden kudretullahtır.”

- **El mümin miratül mümin:** “Mümin müminin aynasıdır.”

Burada birinci müminden murad İnsan-ı Kamil'dir. İkinci müminden murad ise Hakk Teâlâ'dır. İnsan-ı Kamil'in gönlü Hakk'ın aynasıdır. Ona bu kadar kıymet vermek, Hakk'ın yüceliğini, Hakk'ın büyüklüğünü izhar etmek içindir.

• **El müminine lâ yemutune belyen galibüne min darül fena ilâ darül beka:**

“Müminler ölmezler. Bir âlemden bir âleme naklolunurlar.” Çünkü burada fenafillâh, sonra da Hakk'da beka bulanlar, bir daha fena bulmazlar.

• **El vüzû silâhin mümin:** “Müminin silahı abdesttir.”

• **El yevm-e tübles-serâir:**

Şeriatta; mahşerde herkesin ameli birer suret giyer.

• **Emlem yâzık lem yârif:** “Tatmadın ki bilesin”

• **Ene inde zanni abdi felyezünnebi maşae:**

“Ben kulumun zannına göreyim. Kulum beni nasıl isterse, beni öyle zannetsin.”

• **Ene Medinetül ilmi ve Aliyyün babiha:**

Hız. Peygamber Efendimiz; “Ben ilmin şehriyim. Ali kapısıdır” diye buyurmuşlardır.

• **Errızkü eşeddü taleben lilabdi min ecelühü:**

“Rızık ecelinden ziyade sahibini arar ve nerede olursa bulur.”

• **Errızkü yetlibül abde maka yetlibühü ecelühü:**

“Rızık ecel gibi Cenabı Allah'ın abdini arar, nerede olsa bulur.”

• **Ervahune eşbahüküm, eşbahune ervahüküm:**

"Ruhlarınız bedenleriniz (cesetleriniz), bedenleriniz (cesetleriniz) ruhlarınızdır. Hayalleriniz cesetleriniz, cesetleriniz ruhlarınızdır"

- **Eşeddübelâ alel enbiya sümmel evliyâ fel emselü fel emsel:**

"Belâların büyükleri peygamberlere, sonra velilere, sonra fel emselü fel emsel."

Bu sebeple her salık bunu nimet bilmelidir. Usul böyledir. Hakiki insanı, belâ ve mihnetlerin pak ettiği kadar hiçbir şey pak ve temiz kılamaz.

- **Etturiki ilallâhi bî adedi enfasül halâyık:**

"Allahu Teâlâ'ya giden yollar, mahlûkatın her birinin nefsinin sayısındadır. " Fakat bütün bu yollar kapalıdır. Hz. Muhammed (SAV) Efendimizin izinden gidenler, ancak Hakk'a ulaşabilirler.

- **Evliyâyı tahtı kubabi lâ yarifühüm gayri**

"Velilerim kubbelerimin altındadır. Onları benden başka kimse bilemez."

- **Feyza ahbebtühü küntü lehu semai ve basaren ve yaden:**

"Ben kuluma muhabbet eylediğim vakitte, o kulumun semi ve başarı ve yedi ve ricli ben olurum. Benimle görür, benimle işitir, benimle söyler, benimle tutar, benimle yürür."

- **Filebsin cedit:**

"Allah-u Teâlâ, her an zerreden kıla kadar, her şeyin hâline göre tecelli eder."

- **Hübbül vatan minel iman:**
“İnsanın vatanı aslîyesi olan âlemi ervaha muhabbet etmesi imanına delâlet eder.”
- **İhtilafü eshabi rahmetühü:**
“Ashabımın beynindeki ihtilaf rahmettir. “
- **İlim fitnesi mal fitnesinden eşedir.**
- **İnnallahe halâka âdeme alâ suretihi:**

Âdem’i zikrolunan sıfat-ı sebia üzerine halk eyledi ve ayinesini nur zat ve esma ve sıfat ile musaffa kıldı. Ve mücellâ kıldı ve her asırda olan mülk sultanı ve kutbu vücuda misal ve zıl şeklinde ibraz eyledi.

- **İnnallahe halekel haleka fi zulmeti ve elka aleyhim min nurihi femen asanehü zalike ennuri ihdeye eve men ehezehü zelle:**

“Allah yarattıklarını bir karanlık içinde yarattı. Ve kendi nurundan onlara saçtı. Kime o nur isabet ettiyse hidayete erdi, kime isabet etmediyse o saptı.

- **İnnerızkü yetlibül abde eksere mimma yetlubühü ecelühü:**
“Tahkike er Rezzak, insanı ecelinden daha ziyade arar ve nerede olursa olsun sahibini bulur.”
- **İttekullâhe ve adilü fi evlâdiküm:**
“Muhakkak Cenab-ı Allah herkesin rızkını bir ailedeki nüfusun çokluğu nisbetinde indirir.

- **İza eheb beballahü abden lem yedürrühü zenbün:**

“Cenabı Allah’ın sevdiği kula günah zarar vermez.”
Yani bu gibi kişileri Cenabı Allah ma’siyetten muhafaza eyler. Ve geçmiş günahlarını da tövbe ve affı mağfired buyurur.

- **İza merertüm biriyazil cenneti fertehü kalü ve mariyazül cenneti kale hala küzzikri:**

“Cennet bahçesine uğradığınız halde fevakiyinden tenevvül ediniz.”

- **İza tümel fakru fe hüve Allah:**

“Saf ve pak kalpli bir kişinin her yanından yokluğu tamlanınca, Allah ona tecelli eder. “

Bu şerefli hadis, süluku olan insanlara, ehadiseyir olanlara bir misaldir. İşte bu gibiler tam istidat sahipleri, yüksek makamlardaki insanlardır.

- **Katli zındığın vahidün efselü min sebin kâfiren:**

“Zındıklardan birini öldürmek, yetmiş bin kâfiri öldürmekten hayırlıdır.”

- **Kıymetül mer-i himmetühü:**

Kişinin himmeti ne ise kıymeti de odur. Hem cemal, hem celal demekten murad; can ve ten demektir.

- **Kim benim bir velime düşmanlık ederse bana karşı harp ile muharebe etmiş olur.**

- **Küllüküm raun ve küllüküm mes’ulün en raiyetihi:** “Hepiniz kendi emrinizdekilerden mesulsünüz.”

- **Küntü kenzen mahviyyen feahbebtü en urefe fe halâktel halkai lien urefe:**
“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi ve tanınmayı istedim. Bilinmem ve tanınmam için insanı yarattım.”
- **Lâ raddeli kazaike velâ manili ataike:**
“Hakk’ın kazasına ve âtasına hiç mani yoktur.”
- **Lâ teşteşyürü ehlel fik feleyselehüm reyün:**
“Fasık ile istişare etmeyin. Zira onlar bir reye malik değillerdir.
- **Lâ ye mutüne belyen galibune min dâr-ül fenâ, ilâ dâr-ül beka:**
“Müminler ölmez, hayvanlar ölür. Müminler bir âlemden bir âleme (dâr-ül fenâdan dâr-ül bekaya) göç ederler.”
- **La yekül taamin ela takki;**
“Taamını muttaki insanlara yedir. Zira onların vücutlarında ol nur olur. Senin necat bulmana sebep olur.”
- **La yes’el emma yef’al Rabbena haza badile:**
“Allah’a sual sorulmaz. Çünkü Allah batıl bir şey yaratmamıştır. “
- **Lahmike lahmik tembike tembik:**
“Ehl-i Beyt benim canımdandır., benim kanımdandır”
- **Lekülullâhi liddünya uhdimü men hezemeti:**
Cenabı Allah dünyaya; “ Bana hizmet edenlere hizmet et” diye ferman buyuruyor.
- **Lev enne abdi ademe herebe min rızkihi kema yeherebü minel mevti lâ edrakehü rızkühü kema yüdrıkühül mevtü:**

“Beni Âdem ecelden kaçtığı gibi rızkından da kaçsa, ecelin nere olsa onu bulduğu gibi rızkı da onu arar bulur.

- **Lev ennel arşı ve mafiha ve kalbi arifi mae:**
“Arşı, arif olanın gönlüne koysalar, arş bunca azameti ile bin kere daha büyüse de arif onu hissetmezdi.” Arifin kalbi o derece büyüktür.
- **Lev ferre ehadüküm min rızkihi lâ edrakehü maka yüdrikhül mevti:**
“Sizden bir kimse rızkından firar etse, rızkı mevt gibi kendisini bulur.
- **Lev keşefel gıtai ma ezdet yakiren:**
Hz. Ali; “Perdem kalksa bile yine yakınım çoğalmaz.”
- **Levlâke levlâk:**
Eğer sen olmasaydın. Cenabı Hakk’ın, Hz. Muhammed (S.A.V.)’e hitaben: “Eğer sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” hadisi şerifine işarettir.
- **Levlessenetani li helâkin noman:**
Ömrünün nihayetine iki yıl kala Caferi Sadık’a rastlamasaydı helâk olurdu Numan.
- **Liküllî şey’en alemün ve alemül imanisselâti:**
“Her şeyin bir alâmeti vardır. İmanın alâmeti ise namazdır.”
- **Limeallahi vakt:**
“Benim Allah-u Teâlâ ile bir vaktim vardır ki; oraya ne bir melek, ne bir Mukarrabin, hiç kimse giremez.”
- **Lisanî el halki eklemül hakkı:**
“Halkın lisanı Hakk’ın kelimeleridir. “

- **Liysel müminüllezi yeşbeü ve carühü ceruu:**
“Komşusu aç ve kendisi tok olan bir merhametsiz, mümin-i kâmil olamaz.
- **Ma vesaani ardi vela semaî velâkin yeseani kalbi abdil mü'minin:**
"Yere göğe sığmam, mü'min kulumun kalbine sığarım"
- **Mutu kable ente muttu:** “Ölmeden önce ölünüz”
- **Rahman'ın kokusu Yemen'den geliyor**
- **Sizden hiçbirinizin ameli kendisini kurtaramaz**
- **Tahâlluki bi- ahlâkillah vettasifü bisıfâtillah:**
“Allahu Teâlâ'nın ahlâkı ile ahlâklanınız, sıfatları ile sıfatlanınız.”
- **Tarid varid velâ yekün illâ maarid:** (Kibar Kelam)

Bundandır ki insan kendi iradeti ile mevcudi âdem ve madumi icad edemez. Belki bu mani elinden gelse ihtilâl âlem hâsıl olur. Ve şol mani ki hırka-i iade evliyadan sadır olur. İradet Hakk'ladır. Mesela bir maduma “kün” deseler vücud bulur. Zira elfaz “kün” der, ruh var er ki izni ilâhidir. Ve izni ilâhi olacak nefis, nefsi rahmanidir. Asarı zuhura gelir. Allahu Teâlâ surete nazar eylemez.

- **Ub'lübül ilme velev bissin:**

Mü'min erkek ve mü'mine kadına beşikten mezara kadar ilim öğrenmek farz-ı ayndır. Yani zahiri manada ilim Çin'de ise de gidiniz alınız. “Bissin” sözcüğünün batını manasında “sin”, sine demektir ki, bu da İnsan-ı Kâmilin sinesine işaretidir.

- **Ublübül ilme minel mehdi ilel lehdi:**
“İlim öğrenmek mümine kadın ve erkeğe farzdır.”
- **Ve inne hâza sıratı müstakim feinne bihatün:**
Tevhid uktasına sahip Muhammedilerdir. Zira onlar hakiki yol üzerinde bulunmaktadırlar.
- **Velâ havle vela kuvvete illa billâhil alıyyül azim:**
“Kuvvet, kudret, güç hepsi Allahu Azimüşşandır.”
- **Ya Rabbi seni lâyıkiyla bilemedik. Bir an bile beni bana bırakma. Senden sana sığınırım.**

* * * * *

İHLÂS SURESİ'NİN AÇIKLAMASI

Kul hüvallahü ehad ayeti kerimesinin nüzul sebebi şöyledir: Bir gün Resulullah (SAV)'e sordular; "Senin Rabb'in altından mıdır gümüşten midir?" diye. Cebrail (AS) bunun üzerine İhlâs Suresi'ni indirdi ki, bu kul hüvallahü ehad ayeti Kur'an'ın en cemiyetli ayetidir.

Kul hüvallahü ehad: Yani vücuda gelmeyen malumat ve vücuda gelen mevcudat ehaddir. Çünkü hüviyet gaybi mutlaka delalet eder. Ulûhiyet dünya ve ahiret mevcudata delalet eder. Esmâ-i camiadandır. Yani Ehadiyet hüviyetine gaybi mutlakın ehadiyeti, vahidiyet hüviyetine mevcudatın ehadiyeti olur.

Allah, yani mevcudat es samed ona arzu ihtiyar ederler. Samedin manası budur. Cümle mevcudat dünyevi ve uhrevi ihtiyaçları arz ederler. Yani, ihtiyaçları onadır.

Lem yelid; doğurmadı **ve lem yuled**; doğmadı, eba ve ecdadı yoktur. **Ve lem yekünlehu küfüven ehad**; yani ehaddir. Ona hiçbir şey akran olmaz.

Her zerre bir ayettir her olay bir ayettir

ÖLÜM VE AHİRET İŞLERİ

Ahret işleri insanların ölümünden sonra vukuu bulacağı zannedilen kabir azabı ve nimetleri ahiretteki cehennem, fenalıklar, akrepler, yılanlar, çıyanlar, zebaniler, melekler, köşkler, cennet hizmetçileri, nehirlere, ağaçlar vs gibi benzeri şeyler, bilgisizlerin sandıkları ve tahmin ettikleri gibi değildir.

Ahret işleri emir âlemindeydir. Şahadet âleminden, yani gözlerimizle görülen bu âlemden değildir. Şahadet âlemi, cesetler, vücutlar, tenler ve boyutları olan cisimlerden ibarettir. Bu evren ve kesret âleminde cesetler ve cisimler birer son bulup yok oldukları meydandadır. Ahret işleri izafi ruh olan emir âlemindeydir.

Kur'an-ı Kerim'in El-İsra Suresi'nin 85.ayetinde **“Ve yes'eluneke anirruh kulirrûhu min emri rabbii”**. “Ve sana ruhu sorarlar. Onlara de ki; “Ruh Rabbimin bildiği ilimden ve emrindedir” diye buyrulur.

Emir âlemine “gayb” ve “melekût” âlemi de denir. Bu sebeple Ebu Talibi Mekki (R.A); “Ruh cesetten ayrıldıktan sonra, Rabb'isine arif ise ona ulaşmak üzere yükselir ve başka bir suretle kayıtlanmaz. Ruh dilediği âleme, âlem ve mevtinin şeklinde görünmek (oranın oturulan yerine göre) üzere uçar, gider. Onlara göre güç gelen ve bilinmeyen şey yoktur” diye buyurur.

Nitekim Hazreti Ali (K.V) **“ Lev keşef el gitai ma ezdet yakinen”** “ Perdem kalksa bile yine benim yakınım çoğalmaz” buyurmuşlardır.

Şu halde ruh salih ve said ise, bu dünyada bulunduğu suret üzere yaptığı işlere ve takvasına göre değişerek, latif

olarak yükseklerle uçar. İlliyyin denilen bu yüksek makamlar göklere, aydan kürsiye kadar mesafededir. İşte Kur'an-ı Kerim'de bildirilen sekiz cennet buradadır. Bu Kur'an-ı Kerim'in El Kamer Suresi'nin 55 ayetinin beyanına göre; **“Fi mak adi sıdkin inde melikin muktedirin”** Meliki muktedir indinde **makam-ı sıdkı** kazanan ariflerin yükseldikleri sekiz cennet şunlardır;

- 1-Velayet cenneti
- 2-Sıddıkiyet cenneti
- 3-Kurbet cenneti
- 4-Hullet cenneti
- 5-Muhabbet cenneti
- 6-Hitam cenneti
- 7-Ubudet cenneti
- 8-Ubudiyet cennetidir.

Eğer ruh şaki ise, yani sefil, isyankâr ve serkeşliğe sapmış bir kimsenin ise, dünyadaki çirkin ahlak sureti ile kayıtlanır, şekil alır. Mesela o kişinin ahlakında köpeklik varsa köpek suretinde, eğer kıskançlığı varsa maymun suretinde, eğer hırslı gözü doymaz biri ise domuz suretinde, kibirli kendini beğenen biri ise fil suretinde, hangi hayvanın ahlakı ile ünsiyet peydahlamış ve tutumları kendisine ağır basmış ise o gibi hayvanların sureti ile kayıtlanır, şekil alır. Aşağının aşağısında hapis kalırlar.

Esfele safilin denilen bu yerler yedidir ve Kur'an-ı Kerim'de adları bildirilmiştir. Ancak beyan olunan bu olaylar, esfele safilinın unsuri suretlerinin alt üst olmasından ve melekut suretlerinin zuhur ve bekasından sonra vaki olur.

İnsanların zanlarınca ahiret işleri cisimler âlemindedir. Hatta cismin fenasından sonra o cisim tekrar iade olunacaktır. Hâlbuki, Cenab-ı Hakk Kur'an-ı

Kerim'in Yasin Suresi'nin 79. Ayetinde; **“O’na de ki, ilk defa onu kim vücuda getirdiyse elbette o diriltilir. O yaratmanın her keyfiyetini bilir”** buyrulmuştur.

Ve keza aynı surenin 81. ayetinde;” **Yoksa gökleri ve yeri yaratanın, tekrar onların tıpkısını yaratmaya gücü yetmez mi sanırsınız? Elbette gücü yeter. O bütün mahlûkatı yaratan, her şeyi hakkıyla bilen zattır”** diye buyrulur.

Beyan ve benzeri hadislerini delil olarak; “ Ahirette iade olunacak cisim evvelkinin aynıdır, misli değildir” dediler. Ve insanın kuyruk sokumunda nohut büyüklüğünde mevcut olan kemiğin baki kalıp çürümediğine ve kıyametten sonra bu kemiklerden cesetlerin tarlalarda buğday taneleri gibi biteceklerine hükmettiler. İşte bunların hepsi İmam Gazali'nin “İhyayı Uluhiddin ve Kimyayı Saadet” adlı kitaplarında vardır.

İbn-i Sina'nın tahakkuku ve Celaledin-i Devani'nin sözleri gibi zevatin inanışları bu yöndedir. Bütün Ehlullah ahiret işlerinin emir âleminde ve gayb ve melekûtta olduğu kanaatindedirler.

Bize göre gerçeği söylemek gerekirse; esas konuşan nefis sırf ruhtur. Hiçbir surette cisim ruh ile değildir deriz. Zira insanın cismi değişir, başkalaşır, yani önceki halinden başka bir hal alır. Fakat insanın esas olan zatı yani kendisi değişmez. Çünkü atın değişmesi ile ata binenin değişmesi lazım gelmez.

Mesela insanın cismi 20 yılda tamamen değişir. Ondaki geriye başka bir şey kalmaz. Fakat insanın zatı kalıcıdır. Onun bu zatı küçüklüğünde de, büyüklüğünde de aynıdır. İşte maat, yani ahiret iade olunan ruha aittir, cesede değildir.

Mesela bir insan diğer bir insanı yerse, her ikisi nasıl iade olunabilir? Veyahut bir kimsenin daha genç iken eli veya ayağı kesilmiş olsa, bu organları kesilen kimse sonradan yaptığı kötü işlerden dolayı Allah'ın gazabına çarpılsa, bu kesilen organların azap görmesi nasıl caiz olur? Hâlbuki tüm peygamberler ve Allah'ın seçkin kulları sözlerinde gerçekçidirler.

(Varidat Şerhi Sayfa. 23-27)

* * * * *

KADER SIRRI

Kader sırrının Üzeyir (AS)'a isnat ve nisbet edilmesi, bu zatın kader sırrına ermek istemesindedir. Üzeyir (AS) harap bir köyün eski haliyle yeniden meydana gelmesini imkânsız gördüğü için, İlahi bir mucize ile yüz seneden fazla uyutulduktan sonra tekrar diriltilmiş ve bu suretle kader sırrının hükmüne şahit olmuştur.
(Füsûs-ül Hikem)

Hakk'ın takdiri bil ki bozulmaz. Ezel levhindeki yazı silinmez, hem yağulmaz. **“El mukadder la yugayyer”** Hadis-i Şerif'inde bildirildiği gibi, takdir bozulmaz. Takdir şudur ki; **fiilin icadına taalluk eden kudretullahtır.**

Yani, Zat-ı Âliye'nin evvel malumatla tecellisine “kaza” denilir. Sonra, o âlemde herkes için kazada ef'alın icadına taalluk eden kudret-i ilahiyeye “kader” denilir. İşte bu kaza ve kader ne bozulur, ne silinir ne de yağulur.

Niyazi Mısri Hazretleri'nin buyurduğu gibi:

*Ne denli say edersen et, sonunda hep hebadır
Çamurdur havuzun dibi, bulandıkça durulmaz.*

Yani, ne denli say edersen et cümlesi hebadır. Çünkü kaza ve kader konusunda senin havuzun bulanıktır. Kaza ve kaderi bilemezsin ve kimse bilemez. Ve say edenleri dahi Cenab-ı Hakk men etmiştir.

*Halk-ı âlem kabza-i kudrette biçun ve çera
Hakk kazasına rıza ver, bula kalbin vuslat.*

Halk-ı âlem kudret-i ilahiyenin kabzasındadır. Ve Hakk'ın ef'alinden sual olunmaz. Çünkü Hakk'ın kazasına rıza verenin kalbi vuslat bulur. Nitekim Hazreti Resulullah

buyurur ki; **“Hakk’ın kazasına ve atasına hiç mani yoktur”**.

* * * * *

*Halkı bunca enbiya ki geldi davet eyledi
Vahdetin sırrını bildirmektir o davetten garaz
Bu kadar resul, bu kadar kitap ve bu kadar verese
Hep anın içindir, vahdetin sırrını bildirmek içindir*

* * * * *

SÖZLÜK ve TANIMLAMALAR

A

- **Âdâb:** Uyulması gereken esaslar, usül, ölçülü davranışlar. Kişiler arasındaki iyi ilişkileri düzenleyen kurallar.
- **Adü:** Düşman. Adücan; kendi canına, kendi kendine düşman, ebedi hayatını düşünmeyen demektir.
- **Âfak:** Ufuklar.
- **Âgâh:** Haberdar, uyanık. Vâkıf, arif. Hâlden anlayan, veli.
- **Ağyâr:** Yabancılar. Yâr olmayan, Allah'tan gayrı olan her şey, masiva.
- **Ahsen-i takvim:** Cenab-ı Hakk'ın her şeyi kendisine lâyıf olan en güzel kıvam, sıfat ve surette yaratması.
- **Âlâ-yı İlliyyin:** Cennette en yüksek derece. Cenab-ı Hakk'ın indinde en iyilerin ve kâmillerin derecesi.
- **Âl-i Aba:** Hz. Muhammed (S.A.V)'in abası altına alıp dua ettiği kişilerdir. Hz. Ali, zevcesi ve Hz. Muhammed'in kızı Fâtıma, oğulları Hasan ve Hüseyin âl-i aba'dandırlar.
- **Aliyy-ül âla:** En üstün, en yüksek.
- **Altınoluk:** Beytullah'ta, altında namaz kılınan kutsal bir yer.
- **Andelib:** Bülbül, seher kuşu. Hz. Resul-ü Ekrem'in bir namı.
- **Ankâ:** İsmi olup cismi bilinmeyen bir kuş. İnsan-ı Kâmilin rumuzudur.

- **Aparmak:** İnsan-ı Kamil'in saliki Hakk'a tay etmesi.
- **Âsumanî:** Beşeri olmayan semavî olan, göğe ait ve müteallik.
- **Âşiyâne:** Kuş yuvası.
- **A'vâne:** Yardımcılar.
- **Azimüşşân:** Şanı büyük, namı çok yüce.

B

- **Bahr-i muhit:** Okyanus. Manada vahdet demektir.
- **Bâr:** Yük, zahmet, sıkıntı.
- **Belâ:** Zahirde belâ; musibet, afet, sıkıntı, imtihan demektir. Hakikatte ise, yükselme manasındadır.
- **Beytullâh:** İnsan-ı Kamil'in kalbi.
- **Bezî:** Bir şeyi gönül hoşluğuyla vermek.
- **Binaenaleyh:** Bundan dolayı.
- **Buy:** Koku, nefha.
- **Bürhan:** (**Bürhan**) Kanıt, belge.

C-Ç

- **Cazi cüzî:** Öze ulaşmayan, şekilde kalan ve nakle dayanan boş ve sığ sözler, konular.
- **Cevâhir:** Çok kıymet verilen ve az bulunan taşlar.
- **Cevelân:** Dolaşma, yerinde duramayıp, gezme.
- **Cünûn:** Delilik, delirmek.
- **Çerâ:** Niçin, niye böyle?

D

- **Dâd:** Başkasının zulmünü def ve izale eylemek. Hak, doğruluk.

- **Darü'l –bekâ:** Ebediyet yurdu, bekâbillâh makamı, bekâ mülkü.
- **Darü'l fenâ:** Sonlu ve geçici yurt. Bu dünya.
- **Dembest:** İlâhî aşkın şarabını içerek, sarhoş olmak.
- **Derun:** Batın, iç. Gönül âlemi.
- **Didâr:** Yüz, çehre. Allah gören, gözetleyen
- **Duhûl:** Girme.
- **Dûr:** Uzak.
- **Dürdane:** İnci tanesi.
- **Dürr-i Yek (ta):** Benzeri olmayan tek inci. Hz. Muhammed (S.A.V) için de kullanılır.

E

- **Ebrar:** Özü sözü doğru, hamiyetliler. Sadıklar, iyiler.
- **Ebter:** Soyu kesik. Eksik, noksan.
- **Efdal:** Daha faziletli, iyi.
- **Ekmel:** Mükemmel, kâmil, eksikliği olmayan.
- **Elfaz:** Lâfızlar. Söz ustaları. Lügat ehli olanlar.
- **Enâniyet:** Benlik, kendine güvenmek hodbinlik. Sadece kendine taraftarlık.
- **Enf:** Burun.
- **Enfas:** Soluklar, ruhlar, canlar.
- **Enfüs:** Nefsler, ruhlar, canlar, yaşayanlar.
- **Esfel-i Sâfilin:** Sefillerin en sefili. Cehennemden en aşağı tabakasındakiler.
- **Esrüme:** İlâhî aşkın insanın varlığına sirayet etmesi.
- **Etbâ:** Tâbi olanlar, bağlı olanlar.
- **Ezeli Ervah:** Ruhların yaratıldığı zaman. Melâmiler ta ezeli ervahtan beri yani ruhların yaratıldığı ve Allah'ın

rahmetini (tevhidini) serptiği zamandan nasiplerini almışlardır.

F

- **Fakr:** Yokluk, sıfatların hükmünden çıkmak, nefse hiçbir şeyi ayırmamak
- **Feyz-i Akdes:** En kutsal feyz. nce ilim, sonra ayn mertebesinde, şeylerin ve istidatlarının var olmasını icab ettiren zt-hubbi tecelli. (Fusus-l Hikem 49)
- **Feyz-i Mukaddes:** Kutsal feyz. şeylere ait istidatların, hariçte zuhur etmesini icab ettiren isim tecellileri. Sıfat tecelli. Feysi mukaddes, feysi akdese bağlıdır.
- **Furkan:** Hakk ile batılı birbirinden ayıran. İyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı fark edip ayıran. Hakikatte, Kur'an-ı Kerim'in batın manalarını fark etmek anlamındadır ki, bu da ancak cem makamını zevk etmekle olur.
- **Fuvad:** Kalp.
- **Frh:** Bir kökten ayrılmış kısımlar, dallar, budaklar. Bir sleleden gelmiş torunlar, ocuklar.
- **Ftr:** mitsizlik, usanç, zaaf, keder, gevşeklik.

G

- **Garaz:** Maksat, niyet, gaye.
- **Garib:** Hayret verici, tuhaf, kimsesiz, gurbette olan. Hakikatte garib, Hakk'a yakın olandır. Salik hazretül cem makamında garib olur.
- **Gavvas:** İnci arayan dalgıç.
- **Geriği:** iğ olanları
- **Gıbta:** İmrenme, aynı iyi hali istemek.
- **Gman:** Zan, tahmin, sanmak ve şüphe.

H

- **Hacer-ül Esved:** Kâbe'de bulunan meşhur siyah taş. Bir rivayete göre; bu semavî bir taş olup, Hz. İbrahim (A.S.)'a Cebrail (A.S) tarafından cennetten getirildi. Hz. Ömer (R.A) hacet-ül esvede yaklaşp öpmüş ve demiştir ki: "Ey taş! Çok iyi bilirim ki sen, zararı ve menfaati olmayan bir taş parçasısın. Eğer seni Resul-ü Ekrem'in öptüğünü görmese idim, asla seni öpmezdim."
- **Halil-ur-Rahman:** Tevhid dininin babası olarak bilinen Hz. İbrahim (A.S.) ın lâkabıdır. Bir rivayete göre; bir tapınaktaki putları balta ile kırdığı, halkı putlara tapınmaktan vazgeçirmeye çalıştığı için, Nemrud'un verdiği emir üzerine bir mancınıkla büyük bir ateşin ortasına fırlatıldı. Ne var ki, Allah'ın emri ile Cebrail onu havada yakaladı ve hacetini sordu. İbrahim hacetinin ona değil Allah'a olduğunu söyleyince "Halilullâh" lâkabına lâyık görüldü ve ateşin ortasına düşünce, orası bir çimenliğe dönüştü. Bir başka inanışa göre; kendisini sınamak için Allah tarafından oğlunun kurban edilmesi buyrulmuş, İsmail'i kurban edeceği sırada bir koç indirilerek kurtarılmıştır.
- **Hâmân:** Hz. Musa zamanındaki Mısır Firavun'unun vezirinin ismi.
- **Hamdülillâh:** Her ne kadar hamd ve şükür varsa, ezelden ebede ve kimden kime olursa olsun, hepsi Allah'a mahsustur.
- **Hâmil:** Kötü tanınmış olan kimse
- **Hasb-i hal:** Halleşme, görüşüp, konuşma
- **Hâtip:** Camide Müslümanlara dini nasihatler ve güzel sözlerle hitap eden vazifeli zat. Güzel ve düzgün konuşan.

- **Havf:** Korku.
- **Hayme:** Çadır
- **Hâzık:** İşin ehli, maharetli.
- **Hezâr:** Bin, pek çok.
- **Hızır (A.S.):** İkinci tabaka-i hayat mertebesine mazhar olan ve Kur'an-ı Kerim tefsirlerinde ismi zikredilen bir zat-ı kerim. "Hızır bast halinden, İlyas kabz halinden kinayedir." (İbn Arabî) "Hızır (A.S.), Gavs-ül Enbiya olan İdris (A.S.)'ın iki vezirinden biri olup, sahibi şimaldir. Yani, Âlem-i süflîde mutasarrıftır. Kıyamete kadar diridir." (Niyazi Mısri Şerhi)
- **Hulâsa:** Özet, öz.
- **Hulf:** Ahdinde durmamak, ahdini bozmak.
- **Hüccac:** Hacılar.
- **Hüda:** Allahu Teâlâ.

I-İ

- **İblâğ:** Bildirmek, haberdar etmek.
- **İfsâd:** Bozmak, fesada uğratmak, karıştırmak.
- **İhvam Tevhim:** Salıkların bir araya gelerek birbirleri ile sohbetlerine denir.
- **İhya:** Diriltme.
- **İlliyyin:** Cennetin en yüksek tabakası, ahirete göçen tam kâmil müminlerin yeri
- **İlka:** Koymak, bırakmak, terk etmek.
- **İrfaniyet cenneti:** Hakikatte ariflerdir.
- **İştibâh:** Şüphelenmek, şüphe etmek.
- **İştıyak:** Aşığın bütün varlığıyla sevgilisini arzulaması ve onun tarafına sürüklenmesi. İştıyak, hazretül cem makamında başlar.

- **İzhâr:** Açığa vurmak, göstermek.

K

- **Kadem:** Hakk'ın ezelde kul üzerine hükmettiği inâyet ki, kul bununla kâmil olur. Makam anlamına da gelir. Bir kişiye atfedildiğinde (İsmail kademinden gibi); onun makamından haz ve nasib almış, onun meşrebindedir anlamına gelir.
- **Kaf Dağı:** Batında insanın vücudu demektir. Kaf dağını aşmak; salikin e'alinin, sıfatının ve zatının Hakk'ın olduğunu, bir insanı kâmil ile zevk etmesidir.
- **Kaf ü nûn (Kûn) :** Bu iki harf bir arada "kûn" olarak okunur, anlamı "ol" demektir. Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde Allah'ın, bir şeyin olmasını istediği zaman ona "ol" demesinin yeterli olduğu; istenilen şeyin hemen olacağı hususunda ayetler vardır. (Bakara 11, Ali İmran 47-59, En'am 73, Nahl 49, Meryem 35, Yasin 82, Gâfir 67). "Kûn" emri verilmeden önce herkes Elest Bezminde idi. Henüz hiçbir maddî varlık yaratılmamıştı. İnsan bu Kenz-i mahfi (gizli hazine) mertebesinden, "kûn" emriyle çıktı. Zaman yaratılmadan önce Allah'ın bulunduğu bu gizli evren "Âlem-i Kitman" diye de anılır.
- **Kail:** Söyleyen, anlatan, inanmış.
- **Kaim:** Ayakta duran. Mevcut, baki, vaktini ibadetle geçiren.
- **Kâl:** Söz.
- **Kâle-kiyle (Kâleye kuli):** Dedi, denildi şeklindeki nakillerden oluşan söz ilmi.
- **Kân:** Bir şeyin menbaı, kaynağı.
- **Kemakân:** Eskiden, evvelden olduğu gibi. Allah evvelden neyse, şimdi de odur.

- **Kurb-u Ferâiz:** Kulun kendisi de dâhil, her şeyden fâni olması, Hakk'tan başkasının şuurunda olmaması hali. Cem makamına denir.
- **Kurb-u Nevafil:** Kuldun beşeri sıfatların gidip, yerine ilâhî vasıfların gelmesi. Allah kendisine yakın olan kulunun gören gözü, işiten kulağı, duyan kalbi ve tutan eli olur. Velisine işkence edene savaş ilân eder. Hazretül cem makamına denilir.
- **Kübra:** Büyük, en büyük.
- **Kün:** Allah'ın ol emri.
- **Küntü Kenz:** “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmekliğimi istedim. Bilinmem ve tanınmam için insanı yarattım.” anlamında olan hadisi şerife işaretir.

L

- **Lâşe:** Cife, kokmuş et parçası, yenilmesi şer'an haram olan ölmüş hayvan.
- **Lâhut:** Saf vahdet. Zat âlemi.
- **Leâl:** İnci.
- **Lebbeyk:** Buyurunuz, emredersiniz. “Benim muhabbet ve incizabım daim sanadır.”
- **Ledün, İlmi Ledün:** “Ledün”, “Allah katı” demektir. “İlmi Ledün”, Allah'ın sırlarını, her şeyin iç yüzlerini bilme anlamına gelir ki, bunu ancak Allah bilir. Yalnız peygamberlere vahiy ve onların varislerine ilham olunur. Hakikatte, ledün bilgisi Allah'tan ilham gören mürşidin feyzi ile elde edilen gerçek bilimdir.
- **Levh-i Mahfuz:** Muhafaza edilmiş levha anlamındadır. Bu levhada her ne yazılıp takdir buyruldu ise o yaşanır.

- **Leyl-i nehar:** Gece gündüz.
- **Lika:** Kavuşmak, yüz yüze gelmek. Lika ender lika; Hakk ile yüz yüze gelmek anlamındadır.
- **Lü'lü:** Parlak, ışıklı, kıymetli.

M

- **Mahbub:** Muhabbet eden, sevilen.
- **Mahfi:** Gizli, saklı.
- **Mahlâs:** Nam, lâkab. Bazı muharrirlerde olduğu gibi, isme ilâve edilen başka bir isim.
- **Mâlelyetiymi:** Kur'an'da: (ve lâ takrebû mâlelyetiymi) "İlişme yetimin malına" ayeti (İsra 34) gelmiştir. Yetim-i Hakikî, Hz. Muhammed (S.A.V)'in kendisidir. Ve onun malı, ehadiyettir. Ehadiyet makamı, Resulullah (S.A.V)'in kendisi bizzat telkin ederse zevk alınır ve illâ zevk alınmaz.
- **Mâsivâ:** Allah'tan başka her şey anlamındadır. Buna masivaullah da denir.
- **Maşrık:** Doğu.
- **Mâverâ:** Bir şeyin gerisinde, arkasında veya ötesinde bulunanlar.
- **Matlap:** İstek, istenilen şey, hallolunacak mesele.
- **Medfûn:** Defnedilmiş, gömülmüş.
- **Memat:** Ölüm.
- **Men arefe nefs-ehu:** Hakk'tan gayri olmadığından ve nefsi, nefs-i Rabb olduğu için Aleyhisselât-ü Vesellem Efendimiz Hazretleri " **Men arefe nefs-ehu fekad arefe rabbehü**" "Nefsini bilen Rabbisini bilir" buyurmuşlardır.

- **Men reâni:** Bazı hadislerde geçen bu ibare, “Her kim rüyasında beni görürse” anlamındadır.
- **Mesrur:** Sevinçli, meramına ermiş.
- **Mevhum:** Aslı olmayıp, evham mahsulü olan. Vehim.
- **Mevsuf:** Vasıflanan, bir sıfatla tavsif edilen.
- **Mevt:** Ölüm
- **Mikât:** Mekke-i Mükerrreme yolu üzerinde, hacıların ihrama girdikleri yer.
- **Mirâc:** Yüксеlecek yer, en yüksek makam. Mirac genellikle ruhun yükselişi ve manevî yolculuk şeklinde tasvir edilir. Buna; uruc, hubût, suûd-nüzul yani çıkış-iniş denir. Hz. Yunus tahte’s-seraya indirilmiş, Hz. peygamber göklere çıkarılmıştır. (Mirac) Bütün müminler namaz kılarken bu ruhanî ve manevî miraçtan nasib alırlar. Tevhid ehlinin miracı e’alini e’ali Hakk’da, sıfatını sıfatı Hakk’da ve zatını Zâtı Hakk’da bezledip fenafillâh olmaktır.
- **Mûciz:** İcazet veren, izin veren.
- **Mu’ciz-ül Beyân:** Beyanı herkesi aciz bırakan.
- **Muğlak:** Belirsiz, gizli.
- **Mukarrabîn:** Hazretül cem makamı sahibine denir.
- **Mukarrer:** Kararlaştırmış, anlatılmış, bildirilmiş.
- **Musahhar:** Ele geçirilmiş, fethedilmiş, istenilen hale konulmuş, birine bağlanmış.
- **Müdâm:** Devam eden, sürekli daim ve baki olan.
- **Müncer:** Nihayet bulmak, bir tarafa çekilmek, sürüklenmek, sona ermek.
- **Münkir:** Allah’ı inkâr eden.
- **Müştağrak:** Dağılmış, içinde boğulmuş.

- **Müzdelif:** Kâbe'de Arafat ile Mina arasında bulunan mukaddes yer.

N

- **Nâdan:** Cahil, haddini bilmez.
- **Nikap:** Perde, peçe, yüz örtüsü.
- **Nûş:** İçen. Tatlı şerbet gibi içilecek şey. Zevk ve sefa.
- **Nübüvvet:** Peygamberlik. Allah'tan gelen tebliğ, Hakk'tan nüzul eden haber.

P-R

- **Pervane:** Geceleri ışığın etrafında dönen ve kendini ateşe atan küçük kelebek. Pervanenin ölümü pahasına kendini ateşe atması, âşıklar için ibret vericidir. Ve bu küçük kelebek, aşk erleri arasında, ilâhî aşk uğruna can-baş vermenin bir simgesi olarak kullanılmıştır.
- **Râci:** Uman, niyaz eden, yalvaran.
- **Rah-nümâ (Rehnümâ):** Yol gösteren, kılavuz.
- **Ravza-i Mutahhara:** Peygamber efendimiz (S.A.V)'in Kabr-i Şerifi ile minberin arasındaki saha.
- **Recâ:** Emel, ümit, yalvarma
- **Ref:** Yüksek, yüce.
- **Ruh:** İnsandaki bilen ve idrak eden lâtif olup, emir âleminden inmiş, hayvanî ruha binmiştir. Künhünü idrak mümkün değildir.
- **Ruh-ul Kudüs:** Cebrail (A.S.)'in iki ayrı ismi; emin, mukaddes ruh. Cebrail, Hakk buyruğu ile Meryem'in

yenine üflemiş, bunun üzerine Hz. Meryem'de Hz. İsa zuhura gelmiştir. İncil ve Kur'an manalarına da gelir.

- **Rükni a'zâm:** Bir cemaatin en büyüğü, ileri geleni.

S

- **Sabâvet:** Çocukluk, sâbilik.
- **Salât-i Dâimin:** Daim namazda olmak. Vahdete vasil olmaktır.
- **Say:** Çalışmak, çalışıp çabalamak gayret sarf etmek. Bir maksadın husulü için elden geleni yapmak.
- **Sayd:** Av, avlanmak.
- **Sayeban:** Koruyan, himaye eden.
- **Serencam:** Başa gelen, baştan geçen ibretli hadise.
- **Sevâd-ı Âzâm:** Büyük şehir, Mekke-i Mükerreme.
- **Setr:** Örtme, kapama, gizleme
- **Sıddık:** Hz. Ebubekir'in lâkabıdır.
- **Sıddikiyet:** Hz. Muhammed'in derûnuna yakın olduğundan; bilgi, söz ve davranışlarıyla, Hz. Muhammed'in her getirdiğini tâsdikte kemâl mertebesinde bulunma. Hz. Pir: "Sıddikiyet bir mertebedir ki, sıddık olan daima Hakk ile olur. Halk ile olmaz." buyurmaktadır.
- **Sıla-i rahim:** Aşığın maşukuna kavuşması.
- **Sibgatallah:** "Allah boyası ile boyanın" ayetine işarettir. (Bakara 138) Hakikatte, hadisi şerifte de buyrulduğu gibi; "Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanmak, sıfatları ile sıfatlanmak" olarak ifade edilir.
- **Siret:** Bir kimsenin içi, hali, hareketi, ahlâkı.
- **Sivâ:** Başka, diğer.
- **Sofi:** Yanıltıcı, safsatacı. Tarikata mensup.
- **Suret:** Görünen yüz, dış görüntü.

Ş

- **Şer'i:** Şeriata uygun, İslamiyetçe makbul olan. İlâhî kanuna dair.
- **Şevk:** Şiddetli arzu. Şaduman olmak. Salikte şevk zat makamında başlar.
- **Şiar:** Ayırt edici belirti, işaret, nişan.
- **Şikâr:** Av, avlanan.

T

- **Taassub:** Din bakımından çok fazla salâbetli olmak.
- **Tâdatsız:** Sayısız, sayıya gelmeyen, sayıyla ölçümlenemeyen.
- **Tan etmek-Tanlamak:** Hoş görmemek, kötölemek, birisinin ayıp ve kusurlarını beyan etmek, küfretmek.
- **Tarac:** Yağma, çapul.
- **Tay etmek:** (Tey etmek) Yükselmek, uçmak. Uzun zaman veya mesafeyi az zamanda geçip aşmak.
- **Tefrit:** Halini görme halinden dahi uzaklaşmak, her şeyi sırf Hakk için yapmak. Kalpten ve sırdan masivayı kaldırmak. (İbn Arabî) Hakikatte fark sahibi olmaktır. Salik, hazret makamında tefrite erer.
- **Telvin:** Talep ve istikamet yolunu araştırma makamları.
- **Temkin:** Salik yolda olduğu sürece, bir halden diğerine geçtiğinden telvin ehlidir. Hakk'a erince temkin ehli olur. Hz. Pir: "Mukarribler ve nebiler ehli temkin olup, asla telvinden olmazlar. Ve avama muhalif kelâm

demezler.” buyurmaktadır. Ahadiyet makamı, makamı temkindir.

- **Tevhid:** Tevhid üçtür.; Birincisi avamın tevhididir. Lâfzî tevhiddir ki “Lâ ilâhe illâllah” demek ile elde edilir. İkincisi tarikatçıların tevhididir. Belli sayılarda yapılan zikirle, riyazatla elde edilir. Üçüncüsü hakikî tevhid ki; hüccet sahibi bir Melâmî insanı kâmiline biat etmekle başlar. Ef'al, sıfat ve zat makamlarını zevk edip, fenafillâh olunca, salikten Hakk kendi kendini zikreder. Böylelikle hakikî tevhid zuhura gelir. Bu nedenle Hz. Pir; “Melâmîlerin zikri peygamberlerin zikri gibidir. Sayıya gelmez.. Hakk Teâlâ Melâmîlerden kendi kendini günde yüz yirmi dört bin defa zikreder.” buyurmaktadır.
- **Teyid:** Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, metanet vermek.

U-Ü

- **Ukbâ:** Ahiret.
- **Üftâde:** Düşmüş, fakir, biçare.
- **Ün etmek:** Seslenerek, bağırarak çağırmak.

V

- **Vahiy:** Bir fikrin, bir hakikatin veya emrin Allah-u Teâlâ tarafından peygamberlere bildirilmesi.
- **Vahiy ve İlhamın Farkları:** Vahyin ekserisi melâike vasıtası ile ve ilhamın ekserisi vasıtasız olmasıdır. Meselâ bir padişahın iki türlü konuşması ve emirlerini iletme şekli vardır;

Birincisi: Haşmet-i saltanat ve hâkimiyet-i umumîye haysiyetiyle, bir yaverini bir vâliye gönderir. O hâkimiyetin ihtişamını göstermek için, bazen vasıta ile beraber bir içtima yapar, sonra ferman tebliğ eder.
İkincisi: Sultanlık ünvanı ile ve padişah-ı umumî ismi ile değil, belki kendi şahsı ile hususî bir münasebeti ve cüz'î bir muamelesi bulunan has bir hizmetkâra hususî telefonu ve hususî konuşmasıdır.

- **Vecd:** Tanrısal aşkla kendinden geçme.
- **Vech:** Yüz, çehre.
- **Vechullâh:** Hakk'ın yüzü.
- **Vehm:** Kuruntu, hayâl.

- **Velâyet:** Velilik, ermişlik, Allah ile kulu arasındaki karşılıklı sevgi ve dostluk. Hz. Pir: “ Velâyet bir mertebedir ki, veli Hakk'la olduğu zaman keşfi olur. Ve halk ile olduğu vakit mahcup olur. “ buyurmaktadır.

- **Velâyet-i Kübra:** Ehadiyet makamıdır.
- **Veli:** Allah'ın seçkin kulu, Allaha yakın olan kişi, kâmil insan.
- **Veliyullâh:** Allah'ın velisi.

- **Visâl:** Yakınlaşma, yaklaşma.
- **Vuslat:** Sevdiğine kavuşmak, ulaşmak. Hakikatte; zat makamını zevk edip, “ölmeden önce ölüünüz” sırrına ulaşan salik Hakk'a vuslat olur.

Y

- **Yed:** Mülk
- **Yedullah:** Cenab-ı Hakk'ın kudreti, yardımı.

Z

- **Zahid:** Ham sofu. Ham ruhlu, pişmemiş, olgunlaşmamış, dinin özünden habersiz, şekilci ve zahirci kişi. Arif ve âşık olmayan kimse.
- **Zâhir:** Görünen, açık, meydanda
- **Zari:** Kanı durmayan damar. Zari giryan olan: Gözlerinden kanlı yaş gelecek kadar ağlayan.
- **Zeyl:** Ek, ilave, devam